

Fylkesmannen i Oppland

Utkast til forvaltningsplan vern av tidligere Hjerkeinn skytefelt

Vedlegg til verneforslag

Utkast til forvaltningsplan Vern av tidligere Hjerkind skytefelt Vedlegg til verneforslag	Rapportnr.: 2/17
	Dato: 30.01.2017
Forfattere: Line Andersen, Kolbjørn Hoff, Jørn Karlsen	Faggruppe: Naturforvaltning
Prosjektansvarlig: Ola Hegge	Område: Oppland fylke, Lesja og Dovre kommuner
Finansiering: Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Oppland	Antall sider: 70
Emneord: naturvern, nasjonalpark, landskapsvernområde, biotopvernområde, verneplan, høring, Hjerkind, skytefelt, Snøheimvegen, Dovrefjell, verneplanarbeid, verneplanprosess, verneområder, naturrestaurering, tilbakeføring, naturforvaltning, naturmangfoldloven, villrein, forvaltningsplan	ISSN-nummer: 0181 - 8367 ISBN-nummer: 978-82-93078-79-1
Sammendrag: Naturmangfoldloven §§ 35 og 36 (om hhv. nasjonalpark og landskapsvern) sier at «Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket». Dette utkastet til forvaltningsplan sendes derfor med som vedlegg til verneforslaget på høring (Fylkesmannen, rapport nr. 1/17). Hovedformålet med dette dokumentet er å utdype bestemmelsene i de foreslåtte verneforskriftene i høringsforslaget. Utkast til forvaltningsplan forklarer nærmere hvordan foreslåtte vernebestemmelsene er tenkt fortolket og praktisert, men vil ikke være en del av et eventuelt vernevedtak. Etter et vernevedtak vil utkastet til forvaltningsplan måtte innarbeides i forvaltningsplanen for eksisterende verneområder på Dovrefjell, som et framtidig verneområde vil bli en del av. Det vil skje gjennom en egen prosess, blant annet med ny høring.	
Referanse: Andersen, L., K. Hoff og J. Karlsen. 2017. Vern av tidligere Hjerkind skytefelt, utkast til forvaltningsplan. Fylkesmannen i Oppland, rapport nr. 1/2017, 70 s.	
Kartarbeid: Ingrid Nerhoel, Norsk Villreinsenter Nord og Espen Gudevang, Fylkesmannen.	
Forsidebilder: Svånålægeret, foto: Line Andersen, Fylkesmannen. Skilt, foto: Heidi Ydse, Norsk Villreinsenter Nord. Sau, foto: Ivar Lorentzen, Fylkesmannen. Villrein, foto: © Autokamera/Norsk institutt for naturforskning. Ridetur, foto: Kirsti Vik Hjerkind. Innfallsport ved starten av gangvegen opp til Viewpoint Snøhetta, foto: Statens naturoppsyn.	

Utkast til forvaltningsplan

vern av tidligere Hjerkinns skytefelt

Vedlegg til verneforslag

Forord

Dette dokumentet er et utkast til forvaltningsplan som følger med som vedlegg til forslag om vern av tidligere Hjerkinns skytefelt, jf. naturmangfoldloven §§ 35 og 36.

Hovedformålet med utkastet til forvaltningsplan er å utdype bestemmelsene i de foreslåtte verneforskriftene i høringsforslaget. Utkast til forvaltningsplan forklarer nærmere hvordan foreslåtte vernebestemmelsene er tenkt fortolket og praktisert, men vil ikke være en del av et eventuelt vernevedtak. Etter et vernevedtak vil utkastet til forvaltningsplan måtte innarbeides i forvaltningsplanen for eksisterende verneområder på Dovrefjell, som et framtidig verneområde vil bli en del av. Det vil skje gjennom en egen prosess, blant annet med ny høring.

Lillehammer, 30. januar 2017

Innhold

1	Innledning	7
1.1	Vern av Hjerkinnskytefelt	7
1.2	Forskjellige former for områdevern	9
1.3	Vernebestemmelser	11
1.4	Forvaltningsplan	12
1.5	Forvaltningsmyndighet	13
2	Naturmangfoldloven	13
3	Presentasjon av området og framtidig forvaltning	13
3.1	Lokalisering	13
3.2	Historikk og verneplanprosess	13
3.3	Formål og forskrifter	13
3.3.1	Formål	13
3.3.2	Forskrifter	14
3.4	Forvaltning	16
3.4.1	Forvaltningsmyndigheter	16
3.4.2	Forholdet til annet lovverk	17
3.5	Eiendomsforhold og andre rettslige forhold	17
4	Naturforhold og verneverdier	18
5	Utfordringer og strategier	25
5.1	Utfordringer og trusler mot verneverdiene	25
5.2	Strategier	26
5.3	Forvaltningsmål	27
5.4	Bevaringsmål	27
6	Soneinndeling for forvaltning	27
7	Brukerinteresser	28
7.1	Landbruk	28
7.1.1	Utfordringer og mål	28
7.1.2	Retningslinjer	30
7.1.3	Tiltak	31
7.2	Reiseliv	31
7.2.1	Utfordringer og mål	32
7.2.2	Retningslinjer	33
7.2.3	Tiltak	40
7.3	Friluftsliv	41
7.3.1	Utfordringer og mål	41
7.3.2	Retningslinjer	42

7.3.3	Tiltak	44
7.4	Jakt, fangst og fiske	44
7.4.1	Utfordringer og mål	44
7.4.2	Retningslinjer	44
7.4.3	Tiltak	46
7.5	Motorferdsel	46
7.5.1	Utfordringer og mål	47
7.5.2	Retningslinjer	48
7.5.3	Tiltak	56
7.6	Bygninger	56
7.6.1	Utfordringer og mål	56
7.6.2	Retningslinjer	57
7.6.3	Tiltak	59
7.7	Veger og kjørespor	59
7.7.1	Utfordringer og mål	59
7.7.2	Retningslinjer	60
7.7.3	Tiltak	61
7.8	Tyngre inngrep og anlegg, samt tiltak i forbindelse med naturrestaurering	62
7.8.1	Utfordringer og mål	62
7.8.2	Retningslinjer	62
7.8.3	Tiltak	65
7.9	Undervisning og forskning	65
7.9.1	Utfordringer og mål	65
7.9.2	Retningslinjer	66
7.9.3	Tiltak	66
8	Forvaltningsmessige oppgaver og tiltak	67
8.1	Forvaltning og saksbehandlingsrutiner	67
8.2	Oppsyn	68
8.3	Informasjon	68
8.4	Overvåking og kartleggingsbehov	69
8.5	Forslag til tiltak og skjøtsel	69
9	Referanser	70

Forkortelser

MDIR	Miljødirektoratet
KLD	Klima- og miljødepartementet
SNO	Statens naturoppsyn
KU	konsekvensutredning

Verneformer:

NP	nasjonalpark
LVO	landskapsvernområde
BVO	biotopvernområde

Lover:

pbl	plan- og bygningsloven
nml	naturmangfoldloven

Henvisninger til forskriftene

Ved henvisninger til verneforskriftene under kapittel 7, er det tegnet «/» brukt mellom bestemmelsene i de to vernealternativene når de er forskjellige. Som et eksempel er følgende:

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 j)/m); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 l)/m)

en henvisning til nasjonalparkforskriftens (NP-forskriftens) § 3 punkt 6.3 j) i vernealternativ 1, mens den samme bestemmelsen står i § 3 punkt 6.3 m) i forskriften for nasjonalparken i vernealternativ 2. Tilsvarende henvises det her til § 3 punkt 6.3 j) i verneforskriften for landskapsvernområdet (LVO) i vernealternativ 1, mens den samme bestemmelsen står i § 3 punkt 6.3 m) i vernealternativ 2.

Det som står om alternativ 1 gjelder ikke, som følge av at et modifisert alternativ 2 ble vedtatt.

1 Innledning

Naturmangfoldloven §§ 35 og 36 (om hhv. nasjonalpark og landskapsvern) sier at «Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen». Dette utkastet til forvaltningsplan sendes derfor med som vedlegg til verneplanen på høring.

Utkast til forvaltningsplan forklarer nærmere hvordan foreslåtte vernebestemmelsene er tenkt fortolket og praktisert, men vil ikke være en del av vernevedtaket.

Etter et vernevedtak vil utkastet til forvaltningsplan måtte innarbeides i forvaltningsplanen for eksisterende verneområder på Dovrefjell, som et framtidig verneområde vil bli en del av. Det vil skje gjennom en egen prosess, blant annet med ny høring. Forvaltningsplanen skal så godkjennes endelig av Miljødirektoratet.

1.1 Vern av Hjerkinnskytefelt

Fylkesmannen i Oppland fikk i 2013 i oppdrag av overordnede miljømyndigheter å sette i gang verneplanarbeidet for tidligere Hjerkinnskytefelt. Et forslag om vern av tidligere Hjerkinnskytefelt etter naturmangfoldloven sendes på høring fra januar til mars 2017.

Det er to vernealternativer som legges fram i høringsforslaget.

Vernealternativ 1:

- **Utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark** med ca. 159 km² i Lesja og Dovre kommuner.
- **Nytt Hjerkinnskytefelt** på ca. 18 km² i Dovre kommune.
- En mindre **utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde** med ca. 0,65 km² i Lesja kommune.

Alternativ 1 innebærer at to mindre områder i Fokstugu landskapsvernområde, på til sammen ca. 2,2 km², inngår i forslaget til utvidelse av nasjonalparken.

Vernealternativ 2:

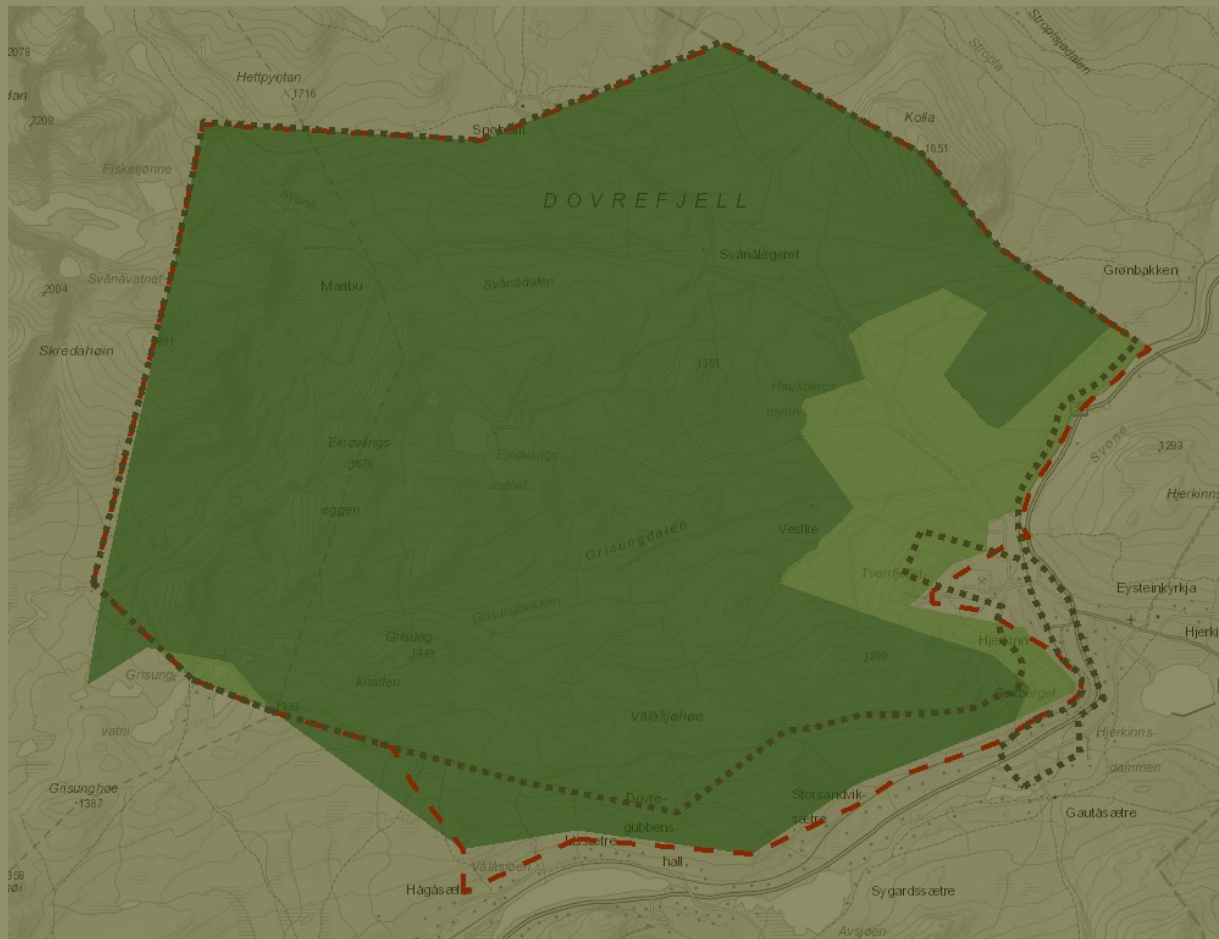
- **Utvidelse av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark** med ca. 122 km² i Lesja og Dovre kommuner.
- **Nytt Snøheimvegen biotopvernområde** på ca. 6,8 km² i Dovre kommune.
- **Nytt Hjerkinnskytefelt** på ca. 49 km² i Lesja og Dovre kommuner.
- En mindre **utvidelse av Fokstugu landskapsvernområde** med ca. 0,37 km² i Lesja kommune.

Alternativ 2 innebærer at de mindre områdene i Fokstugu landskapsvernområde som i vernealternativ 1 inngår i nasjonalparken, inngår i henholdsvis utvidelsen av nasjonalparken (området lengst vest på ca. 0,80 km²) og i Hjerkinnskytefelt (området lengst øst på ca. 1,4 km²).

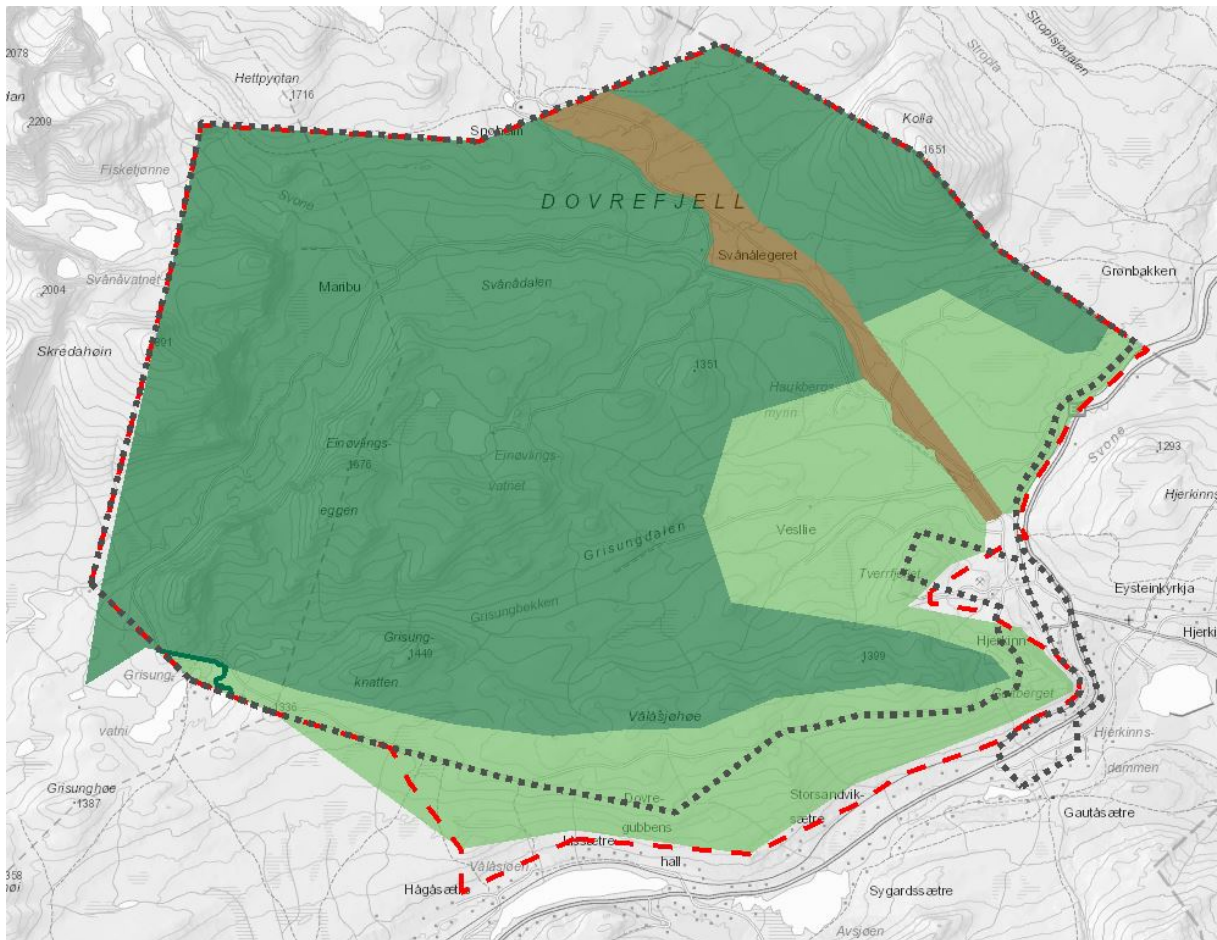
I vernealternativ 1 er alle veger i tidligere Hjerkinnskytefelt tilbakeført i henhold til den vedtatte prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet og eventuelt framtidig Stortingsvedtak om tilbakeføring av Snøheimvegen. Vernealternativ 2 åpner for at både Snøheimvegen, Vålåsøyhøvegen

og vegen inn til Vesllie skal bestå i henhold til eventuelt Stortingsvedtak om å beholde Snøheimvegen og jf. føringer for verneplanprosessen i brev fra Klima- og miljødepartementet av 2. juli 2015.

De to vernealternativene framgår på separate kartvedlegg i A2-format, samt figur 1 og 2 her.

Figur 1. Vernealternativ 1. Et mindre areal LVO ved Grisungen inngår i Fokstugu LVO. Samtidig innebærer forslaget at to mindre areal i eksisterende Fokstugu LVO inngår i nasjonalparken.

Figur 2. Vernealternativ 2. Et avgrenset areal av nytt LVO ved Grisungen (innenfor grønn strek) inngår i Fokstugu LVO. De samme arealene i eksisterende Fokstugu LVO som inngår i nasjonalparken i vernealternativ 1, inngår henholdsvis i nasjonalparken og i nytt landskapsvernområde i dette vernealternativet.

1.2 Forskjellige former for områdevern

De overordnede målene for områdevern framgår av naturmangfoldloven § 33. Verneområder skal bidra til bevaring av:

- variasjonsbredden av naturtyper og landskap,
- arter og genetisk mangfold,
- truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,
- større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv,
- områder med særskilte naturhistoriske verdier,
- natur preget av menneskers bruk gjennom tidene (kulturlandskap) eller som også har kulturhistoriske verdier, og tilrettelegging for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene,
- økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt, eller
- referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Ved vedtak om vern vil det bli fastsatt forskrift for hvert enkelt verneområde. Forskriften gjelder for et gitt areal som blir avgrenset på kart. Forskriften skal hindre aktivitet/tiltak som skader eller kan

skade verneverdiene. Aktivitet som ikke kan påvirke verdiene negativt, skal ikke reguleres. Vernet tar ikke eiendomsretten fra grunneier, men kan avgrense råderetten.

Det er fem forskjellige verneformer i henhold til naturmangfoldloven. I høringsforslaget til vern av tidligere Hjerkinns skytefelt har vi brukt verneformene nasjonalpark, landskapsvernområde og biotopvernområde (jf. figur 1 og 2). Her følger en kort beskrivelse:

Nasjonalparker

Vern av et område som nasjonalpark (NP) skjer med hjemmel i naturmangfoldloven § 35, som i første og annet ledd sier følgende:

«Som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.»

Vern som nasjonalpark innebærer et relativt strengt områdevern. Formålet er å verne om økosystemet og landskapet som en helhet. Forbud mot tekniske inngrep står sentralt og skal håndheves særlig strengt ved eventuelle søknader om dispensasjon. Motorferdsel skal holdes på et minimum. Både organisert ferdsel til fots som kan skade naturmiljøet og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet kan reguleres i en nasjonalpark. Sikring av områder for friluftsliv og naturopplevelse er ellers et viktig delmål ved opprettelse av store verneområder. I denne verneplanen er det et særlig formål å ivareta en viktig del av leveområdet og viktige funksjonsområder for villreinen i Snøhetta.

Landskapsvernområder

Vern av et område som landskapsvernområde (LVO) skjer med hjemmel i naturmangfoldloven § 36, som i første og annet ledd sier følgende:

«Som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som alene eller sammen med andre tiltak kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av første punktum. Nye tiltak skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på den samlede virkning av tiltakene i området. I forskriften kan det gis bestemmelser om hva som alene eller sammen med andre tiltak kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig, om krav til landskapsmessig tilpassing, og om ferdsel som ikke skjer til fots.»

Landskapsvern kan også omfatte vern av et helhetlig økosystem, men en mildere verneform. Kravet til urørthet (fravær av tekniske inngrep) og restriksjonsnivået er ikke like strengt som i en nasjonalpark. Bevaring av helheten i landskapet er viktig. Det er derfor forbud mot inngrep og tiltak som kan endre området sitt særpreg eller karakter vesentlig. I den forbindelse skal sumvirkninger vurderes. Motorferdsel skal fremdeles holdes på et lavt nivå, men det er ikke like strengt som i en nasjonalpark. Organisert ferdsel til fots kan ikke reguleres, mens det er hjemmel for å regulere

ferdselsformer som ikke skjer til fots og som kan skade naturmiljøet. Friluftsliv og naturopplevelse er ellers et viktig delformål også ved opprettelsen av landskapsvernområder. Forskriftene blir i stor grad tilpasset de spesielle verneverdiene og brukerinteressene som finnes i hvert enkelt område.

Biotopvernområder

Vern av et område som biotopvernområde (BVO) skjer med hjemmel i naturmangfoldloven § 38, som sier følgende:

«Som biotopvernområde kan vernes et område som har eller kan få særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter. Det kan fastsettes forbud mot virksomhet og ferdsel som kan påvirke eller forstyrre arten eller dens livsbetingelser.»

Biotopvernområde er en sjeldnere brukt verneform. Kravet til urørthet (fravær av tekniske inngrep) er heller ikke her like strengt som i en nasjonalpark. Restriksjonsnivået vil imidlertid være tilpasset verneformålet og kan være strengt.

1.3 Vernebestemmelser

Se også nærmere gjennomgang av formål og forskrifter under kapittel 3.3 nedenfor.

Forskriften for et verneområde skal sette rammer for fremtidig virksomhet i området. Mange bestemmelser er tatt inn for å kunne styre bruken i området slik at det ikke oppstår unødige konflikter mellom bruk og verneformål. Målsettingen er at det ikke skal settes flere eller sterkere restriksjoner enn det som er nødvendig for å ivareta verneformålet. Det er foretatt en interesseavveining mellom hensynet til vern og ønsker om bruk og tiltak i verneområdene gjennom verneplanprosessen. Denne interesseavveiningen avspeiles gjennom at det i forskriftene er fastsatt både unntaksbestemmelser og dispensasjonsbestemmelser.

Unntaksbestemmelsene angir hva slags aktiviteter som er tillatt i verneområdene uten at det kreves tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad. Disse bestemmelsene kan både være spesifiserte og angi at en bestemt aktivitet er tillatt, eller mer generelle som for eksempel motorferdsel i forbindelse med redningsoppdrag og liknende.

Dispensasjonsbestemmelsene gir forvaltningsmyndigheten adgang til å dispensere fra vernebestemmelsene, det vil si gi tillatelse til noe etter søknad. Her betyr forskriftenes formulering «kan gi tillatelse til» ikke at forvaltningsmyndigheten nødvendigvis skal gi dispensasjon. Formuleringen betyr kun at forvaltningsmyndigheten har hjemmel til og kan vurdere om en søknad gir grunnlag for å gi dispensasjon. Forvaltningsmyndigheten må vurdere hver søknad i lys av verneformål og verneverdier i det enkelte område, og hvorvidt behov og tiltak/aktivitet ligger innenfor det formål bestemmelsen er tenkt å dekke. Nærmere retningslinjer for hver enkelt bestemmelse med en beskrivelse av hva slags behov som må være oppfylt, og hva som kan påregnes tillatt/ikke tillatt, er beskrevet i forvaltningsplanen.

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 er det i alle verneforskriftene tatt inn en generell dispensasjonsbestemmelse (§ 4 i nasjonalpark- og landskapsvernforskriftene, § 8 i forskrift om biotopvern). Forvaltningsmyndigheten kan etter denne bestemmelsen gjøre unntak fra et vernevedtak «dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig». Den generelle dispensasjonsbestemmelsen kan ikke anvendes for å utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket. Bestemmelsen er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette tilfeller eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Spesielle

eller særlige tilfeller må fremstå som noe annet enn «vanlige» behov, og søknader skal vurderes strengt. Dispensasjoner til vitenskapelige undersøkelser kan også gis med hjemmel i bestemmelsens første ledd (*«dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig»*, se kapittel 6.9).

Tiltak av hensyn til sikkerhet eller vesentlige samfunnsinteresser kan bare benyttes når helt særskilte forhold foreligger og det ikke finnes reelle, alternative løsninger. Inngrep som vesentlig ødelegger eller forringer verneverdier, bør drøftes med overordnet myndighet. Saker som har stor lokal interesse eller regional betydning er generelt ikke tilstrekkelig som grunnlag for dispensasjon etter denne bestemmelsen.

Søknader om dispensasjon etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen må inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene og en vurdering av alternative muligheter. Forvaltningsmyndigheten må særlig vurdere konsekvensene av en dispensasjon, for eksempel om andre kan tenkes å søke dispensasjon på samme grunnlag.

1.4 Forvaltningsplan

Se også avsnitt 5.1.5 i verneforslaget.

Det er gjennom vernebestemmelsene hjemmel for å utarbeide forvaltningsplan. En forvaltningsplan skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdene ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og tilrettelegging. Forvaltningsplanen kan verken gi en strengere eller mer liberal praksis enn den som er nedfelt i verneforskriften. I den praktiske og daglige forvaltningen av store verneområder vil det imidlertid være behov for en utdyping av verneforskriftene, det vil si en plan som inneholder mer detaljerte og konkrete "kjøreregler", blant annet om hvordan søknader om dispensasjoner fra vernebestemmelsene vil bli behandlet. Særlig for verneområder med mange og sterke brukerinteresser er det behov for å utarbeide forvaltningsplaner. Et hovedformål er å gi økt forutsigbarhet for brukerne av området i spørsmål knyttet til forvaltningen av verneforskriftene.

Mens verneforskriftene for verneområdene er juridisk bindende, har forvaltningsplanen i hovedsak en retningsgivende og veiledende funksjon. På de punktene i verneforskriften hvor det konkret vises til forvaltningsplanen, vil forvaltningsplanen imidlertid ha bestemmende (juridisk) virkning for forvaltningen av områdene. For disse punktene vil forvaltningsplanen gjelde som enkeltvedtak som kan påklages.

Etter et vernevedtak vil utkastet til forvaltningsplan måtte innarbeides i forvaltningsplanen for eksisterende verneområder på Dovrefjell, som et framtidig verneområde vil bli en del av. Det vil skje gjennom en egen prosess, blant annet med ny høring. Forvaltningsplanen skal så godkjennes endelig av Miljødirektoratet.

Det er en kontinuerlig vurdering av forvaltningen av store verneområder, inkludert jevnlig revisjon av forvaltningsplaner.

Dette dokumentet er et utkast til forvaltningsplan som viser hvordan vernebestemmelsene er tenkt fortolket.

1.5 Forvaltningsmyndighet

Det er Miljødirektoratet som formelt sett fastsetter hvem som skal være forvaltningsmyndighet jf. forskriftene. Siden foreslåtte verneområder blir en del av Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med tilliggende verneområder, vil framtidig forvaltningsmyndighet bli Dovrefjell nasjonalparkstyre.

2 Naturmangfoldloven

Fra malen til Miljødirektoratet:

[Behandling etter prinsippene §§7-12.

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i nml § 4 (forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer) og § 5 (forvaltningsmål for arter) trekkes også inn i skjønnsutøvingen der det er aktuelt. Se eksempel på Miljødirektoratet sin nettside.]

3 Presentasjon av området og framtidig forvaltning

3.1 Lokalisering

Se kapittel 1.3 i verneplanen. I en ferdig forvaltningsplan vil lokalisering av foreslåtte verneområder omtales sammen med øvrige verneområder på Dovrefjell.

3.2 Historikk og verneplanprosess

Se kapittel 1 og 2 i verneplanen. I en ferdig forvaltningsplan, vil det stå noe om dette her sammen med historikk og verneplanprosess for øvrige verneområder på Dovrefjell.

3.3 Formål og forskrifter

3.3.1 Formål

Formålet med foreslått nasjonalpark (NP) og foreslått landskapsvernområde (LVO), samt foreslått biotopvernområde (BVO) i vernealternativ 2, er forskjellige. Dette har bakgrunn i at det dreier seg om forskjellige verneformer og områder med ulike verneverdier. Det viktigste delformålet med vern av tidligere Hjerkinns skytefelt – å ta vare på viktige økologiske funksjonsområder og leveområdet for villreinen i Snøhetta villreinområde – er imidlertid felles. Dette og øvrige likheter mellom NP og LVO oppsummeres nedenfor her. For andre detaljer henvises til § 2 («formålsparagrafen») i den enkelte verneforskrift. Formålsparagrafen i henholdsvis NP-forskriften og LVO-forskriften er like i de to vernealternativene.

Sikre villreinen og dens leveområder

Å sikre en viktig del av leveområdet og viktige trekkveier for villreinen i Snøhetta villreinområde er det viktigste delformålet med verneplanen. Dette går derfor igjen i alle verneforskriftene. BVO som omfatter Snøheimvegen og arealer omkring denne i vernealternativ 2, har kun dette som formål. Verneformålet villrein har stor betydning for foreslåtte reguleringer av både motorisert og ikke-motorisert ferdsel i området.

Sikre andre naturverdier

Både NP og LVO har sikring av naturverdiene med i sine formålsparagrafer. Hvilke naturverdier og vektleggingen varierer noe. Begge verneformene innebærer et vern av hele økosystemet, men LVO er en mildere verneform enn NP.

Kulturminner og kulturlandskap

Vern av kulturminner, herunder spor etter fangst og beitebruk, er et eget verneformål både for NP og LVO. I LVO brukes også begrepet «kulturlandskapet» i formuleringen av formålet.

Friluftsliv

En av målsettingene med områdevern etter naturmangfoldloven (nml) er å ta vare på større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv. I forarbeidene til loven påpekes det at opplevelsesverdien av slike store naturområder er viktig, men at det er en forutsetning at dette skjer på en måte som ikke ødelegger de naturverdiene som ligger til grunn for opplevelsen, eller opplevelsesverdien for andre. Dette kommer til uttrykk gjennom begrepet «enkelte friluftsliv». I både NP- og LVO-forskriften er det å gi allmennheten mulighet til uforstyrret opplevelse av naturen (NP) / natur- og landskapsopplevelse (LVO) gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging et delformål.

3.3.2 Forskrifter

Forslag til forskrifter for foreslåtte verneområder er gjengitt i sin helhet i verneplanen i kapittel 5. Her gir vi en kort orientering om hvordan forskriftene er bygd opp.

NP- og LVO-forskriftene er bygd opp etter en felles mal. Det refereres ofte til "vernebestemmelsene" for et område (jf. kapittel 1.3). Med dette menes § 3 i den enkelte forskrift. § 3 gir en detaljert og tematisk opplisting av hva som er forbudt, hva som er tillatt og hva som kan tillates etter søknad og vurdering av forvaltningsmyndigheten. BVO-forskriften er bygd opp på en annen måte, men vernebestemmelsene følger de samme prinsippene med forbud, unntak og hjemler for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse etter søknad.

Oppbyggingen av NP- og LVO-forskriftene er som følger (referanse til BVO-forskriften i parentes):

§ 1 Avgrensing (samme for BVO)

Paragrafen gir en oversikt over berørte kommuner og eiendommer, areal og grenser angitt ved henvisning til kart. Det er ikke detaljert grensebeskrivelse i disse forskriftene – kartet er den offisielle grensebeskrivelsen.

§ 2 Formål (samme for BVO)

Formålsparagrafen sier hva vernet skal ivareta. Den er viktig ved fortolkning av bestemmelsene, særlig ved avgjørelse av skjønnsspørsmål. Ved avgjørelser etter § 4, vil § 2 alltid legges til grunn. Et grunnleggende prinsipp ved bruk av skjønn er at tiltak som kan skade formålet med vernet ikke skal tillates.

§ 3 Vernebestemmelser (§§ 3-7 i BVO-forskriften)

Vernebestemmelsene er tematisk ordnet, og følger nummereringen slik det er gjengitt i tabellen nedenfor. Under hvert tema er en rekke tiltak listet opp med følgende tredeling:

- Hva som er forbudt
- Hva som er unntatt fra forbudet (og kan gjøres uten søknad)
- Hva forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til etter søknad (spesielle dispensasjonsbestemmelser). Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse, men dette skal alltid vurderes mot verneformålet i § 2.

Det er først og fremst § 3 som er viktig i forhold til daglig bruk og forvaltning av verneområdene.

§ 4 Generelle dispensasjonsbestemmelser (§ 8 i BVO-forskriften)

Dersom det ikke finnes spesielle dispensasjonsbestemmelser som er aktuelle, kan en søknad vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen (som er likelydende med nml § 48). Denne hjemmelen gir åpning for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse:

- dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller
- dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Det følger av forarbeidene til naturmangfoldloven at den generelle dispensasjonsbestemmelsen ikke kan anvendes for å utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

§ 5 Forvaltningsplan (§ 10 i BVO-forskriften)

Det skal for NP og LVO («kan» for BVO) utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon osv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet. Det er viktig at henvisninger i forskriften til forvaltningsplan tas opp. Planen bør fungere som bruksanvisning for forvaltningen og publikum.

§ 6 Skjøtsel (§ 9 i BVO-forskriften)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- og kulturtilstand som er formålet med vernet.

§ 7 Forvaltningsmyndighet (§ 11 i BVO-forskriften)

Det er Miljødirektoratet som formelt fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet. En lokal forvaltningsordning for nasjonalparker og andre store verneområder ble innført i 2010. Det innebærer at forvaltningen legges til nasjonalpark-/verneområdestyrer som består av folkevalgte representanter fra berørte kommuner og fylkeskommuner, samt Sametinget i samiske områder. Dovrefjell nasjonalparkstyre forvalter Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med omkringliggende verneområder og vil også få ansvaret for forvaltningen av foreslåtte verneområder.

§ 8 Rådgivende utvalg

Det skal opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av nasjonalparker og landskapsvernområder. Dovrefjell nasjonalparkstyre har allerede opprettet et faglig rådgivende utvalg. Det kan vurderes om det er behov for å utvide dette.

§ 9 Ikrafttredelse (§ 12 i BVO-forskriften)

Verneforskriften trer i kraft straks et vernevedtak er gjort av Kongen i statsråd.

Tabell 1. Vernebestemmelsen i NP- og LVO-forskriftenes § 3 har en tematisk oppbygging, der henholdsvis verneregler/forbud, generelle unntak og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser er organisert under det enkelte temaet. BVO-forskriften har en helt annen oppbygging, men inneholder også verneregler/forbud, generelle unntak og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Nasjonalpark (NP) - § 3	Landskapsvernområde (LVO) - § 3	Biotopvernområdet (BVO) - §§ 3-7
1. Landskapet	1. Landskapet	Vernebestemmelser (§ 3)
2. Plantelivet	2. Plantelivet	Generelle unntak fra vernebestemmelsene (§ 4)
3. Dyrelivet	3. Dyrelivet	Regulering av ferdsel (§ 5)
4. Kulturminner	4. Kulturminner	Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene (§ 6)
5. Ferdsel	5. Ferdsel	Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser (§ 7)
6. Motorferdsel	6. Motorferdsel	

3.4 Forvaltning

Forskjellen på situasjonen før og etter vern er at brukerne og den praktiske forvaltningen nå har fått et nytt sett regler å forholde seg til, der hovedformålet vil være å ivareta naturverdiene. Det skal legges et langsiktig perspektiv på forvaltningen av verneområdene - minimum 200 år. Dette stiller store krav til langsiktig tenking. Forvaltningsplanen skal sikre både en langsiktig og enhetlig forvaltning av verneområdene ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og tilrettelegging. Forvaltningsplanen kan verken gi en strengere eller mer liberal praksis enn den som er nedfelt i verneforskriften. I den praktiske og daglige forvaltningen av store verneområder vil det imidlertid være behov for en utdyping av verneforskriftene.

3.4.1 Forvaltningsmyndigheter

Følgende organer ansvar for forvaltningen av verneområdene:

Klima- og miljødepartementet (KLD) er øverste myndighet for miljøforvaltningen i Norge. Departementet har ansvar for at den miljøvernpolitikken Stortinget har vedtatt blir gjennomført. KLD er overordnet myndighet for forvaltningen av områder vernet etter naturmangfoldloven.

Miljødirektoratet (MDIR) er øverste fagmyndighet for naturvernsaker i Norge. Direktoratet har hovedansvar for forvaltning av områder vernet etter naturmangfoldloven. Det er MDIR som avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. MDIR er klageinstans for vedtak som forvaltningsmyndigheten i det enkelte verneområdet har gjort. MDIR skal også veilede forvaltningsmyndigheten i praktiseringen av verneforskriftene. Forvaltnings- og skjøtelsplaner for store verneområder skal godkjennes av MDIR.

Fylkesmannen (FM) har tradisjonelt vært forvaltningsmyndighet for verneområdene fram til 2010, da ny forvaltningsordning for store verneområder ble innført. For verneområdene i Dovrefjellplanen, unntatt Fokstumyra, ble imidlertid forvaltningsmyndigheten delegert til lokalt nivå tidligere, som en forsøksordning. Fram til Dovrefjell nasjonalparkstyre ble opprettet, var Dovrefjellrådet forvaltningsmyndighet for nasjonalparken og kommunene for de øvrige verneområdene. I dag er nasjonalparkforvalterne, som utgjør nasjonalparkstyrets sekretariat, ansatt hos Fylkesmannen. Et hovedpoeng med dette er at forvalterne skal kunne dra nytte av det samlede kompetansemiljøet hos Fylkesmannen. Videre har Fylkesmannen klagerett på vedtak fattet av nasjonalparkstyret.

Dovrefjell nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med tilliggende verneområder. Dette er et interkommunalt, politisk sammensatt styre som re-oppnevnes hvert fjerde år i etterkant av kommunevalget. Styret består av én representant fra hver kommune og fylkeskommune som er berørt av vernet. Nasjonalparkstyret skal forvalte verneområdene i samsvar med internasjonale forpliktelser, naturmangfoldloven og verneforskriftene for hvert enkelt verneområde. Alle i styret har et felles ansvar for en helhetlig forvaltning av verneområdene. Hovedoppgaven til styret er å ivareta verneverdiene og verneformålene for områdene.

3.4.2 Forholdet til annet lovverk

Vernebestemmelsene vil gjelde parallelt med annet lovverk, og en søknad vil ofte måtte behandles etter flere lovverk. Dersom det er motstrid mellom flere regelverk vil det strengeste lovverket gå foran annet lovverk. Søknader behandles derfor som hovedregel først etter verneforskriften.

Forhold som ikke er regulert i forskriftene reguleres av gjeldende lovverk. Annet lovverk vil fortsatt være gjeldende, men med de begrensninger verneforskriften gir.

Andre lover med underliggende forskrifter som er av interesse er følgende (lista er ikke uttømmende):

- Lakse- og innlandsfiskeloven og viltloven regulerer jakt, fangst og fiske.
- Motorferdselloven regulerer bruk av motorisert kjøretøy i utmark.
- Plan- og bygningsloven angir detaljer om utførelse, byggetekniske forhold m.v.
- Vannressursloven regulerer forvaltningen av vassdrag og grunnvann.
- Kulturminneloven, gir virkemidler for å bevare kulturminner.
- Forurensingsloven og brannvernloven angir pålegg i forbindelse med tiltak.
- Fjelloven regulerer bruken av statsallmenninger.

3.5 Eiendomsforhold og andre rettslige forhold

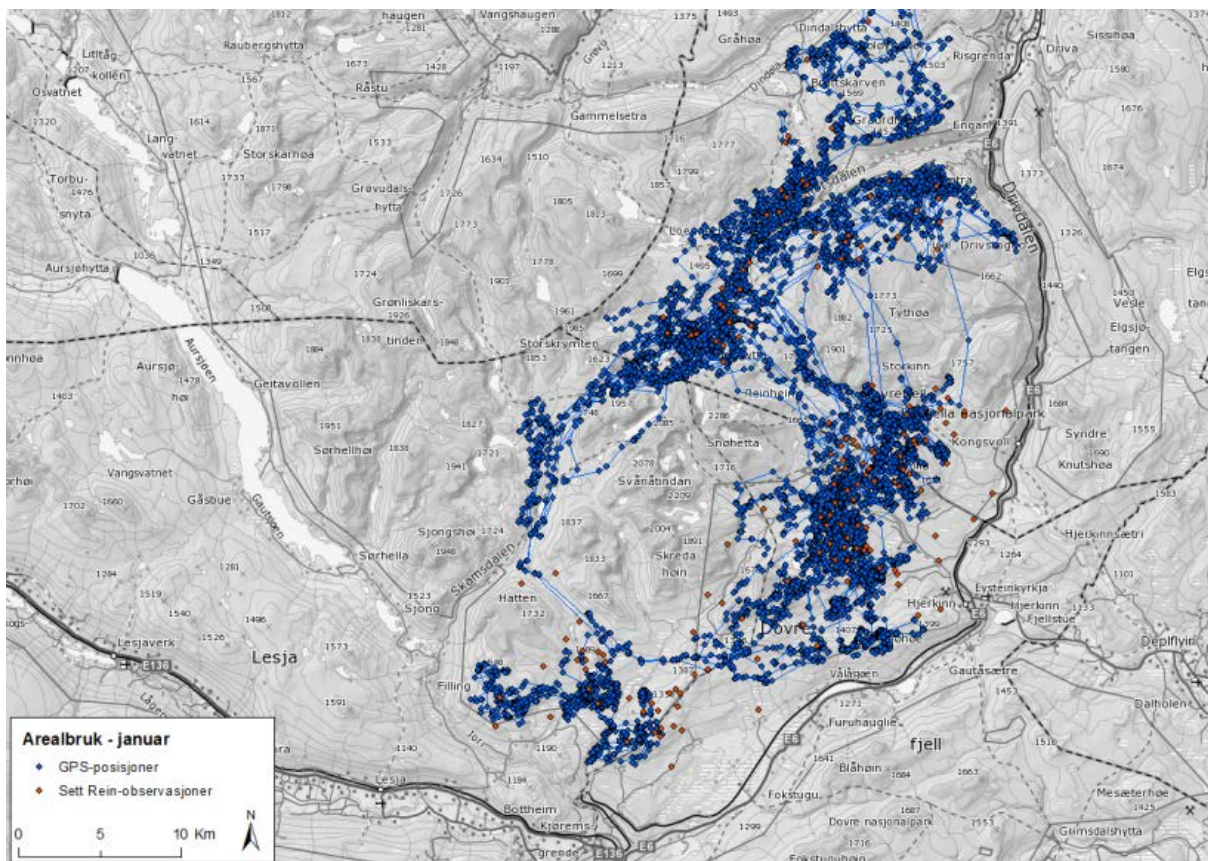
Foreslåtte verneområder berører kun statlig eiendom, nærmere bestemt Dovrefjell statsallmenning, Dalsida statsallmenning og Hjerkinnt utmåling. Dovre Fjellstyre og Lesja Fjellstyre forvalter statsallmenningene. Grensen mellom statsallmenningene er ikke avklart i foreslåtte verneområder. For grenseområdet har fjellstyrene inngått en egen avtale, «gråsoneavtalen» (Lorentzen, 2015).

Et vernevedtak endrer ikke på eiendoms- og rettighetsforholdene. Men vernet kan medføre restriksjoner på bruk og fysiske tiltak. Grunneier kan nekte tiltak og inngrep på egen eiendom i tråd med gjeldende lovverk. Dette er et privatrettslig forhold.

Kraftledningseiere og aktører innen telekommunikasjon har gjennom sine konsesjoner rettigheter knyttet til anlegg i området. Det er tatt hensyn til disse i vernebestemmelsene. Disse anleggene er nærmere beskrevet i kapittel 7.8, tyngre inngrep og anlegg. Politiet kan i medhold av sin generalfullmakt sette til side vernebestemmelsene av hensyn til liv og helse. Andre aktører (hjelpekorps, redningstjeneste m.v.) kan kun gjøre dette etter politiets beslutning. Alminnelige nødrettsbetraktninger jfr. Straffeloven § 47 gjelder.

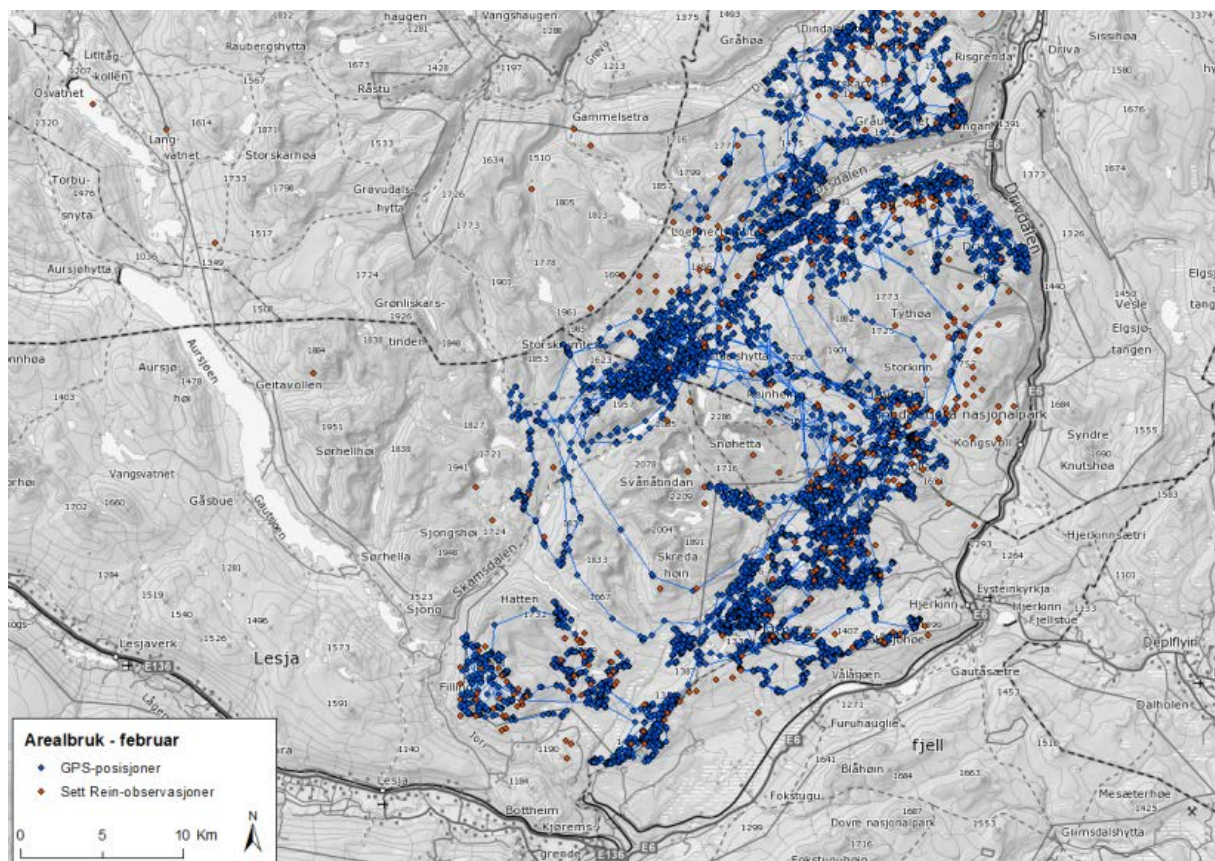
4 Naturforhold og verneverdier

I en ferdig forvaltningsplan vil dette kapittelet gi en kort oversikt over kunnskapsstatus for verneverdiene i verneområdene. I dette utkastet viser vi til gjennomgangen i kapittel 3.1 i verneplanen. Imidlertid har vi i dette kapittelet satt inn kart som viser villreinsens arealbruk gjennom året, fordi villreinsensyn er det viktigste hensynet bak de ferdselsreguleringer vi foreslår, blant annet for reiseliv og friluftsliv i kapittel 7.2 og 7.3.

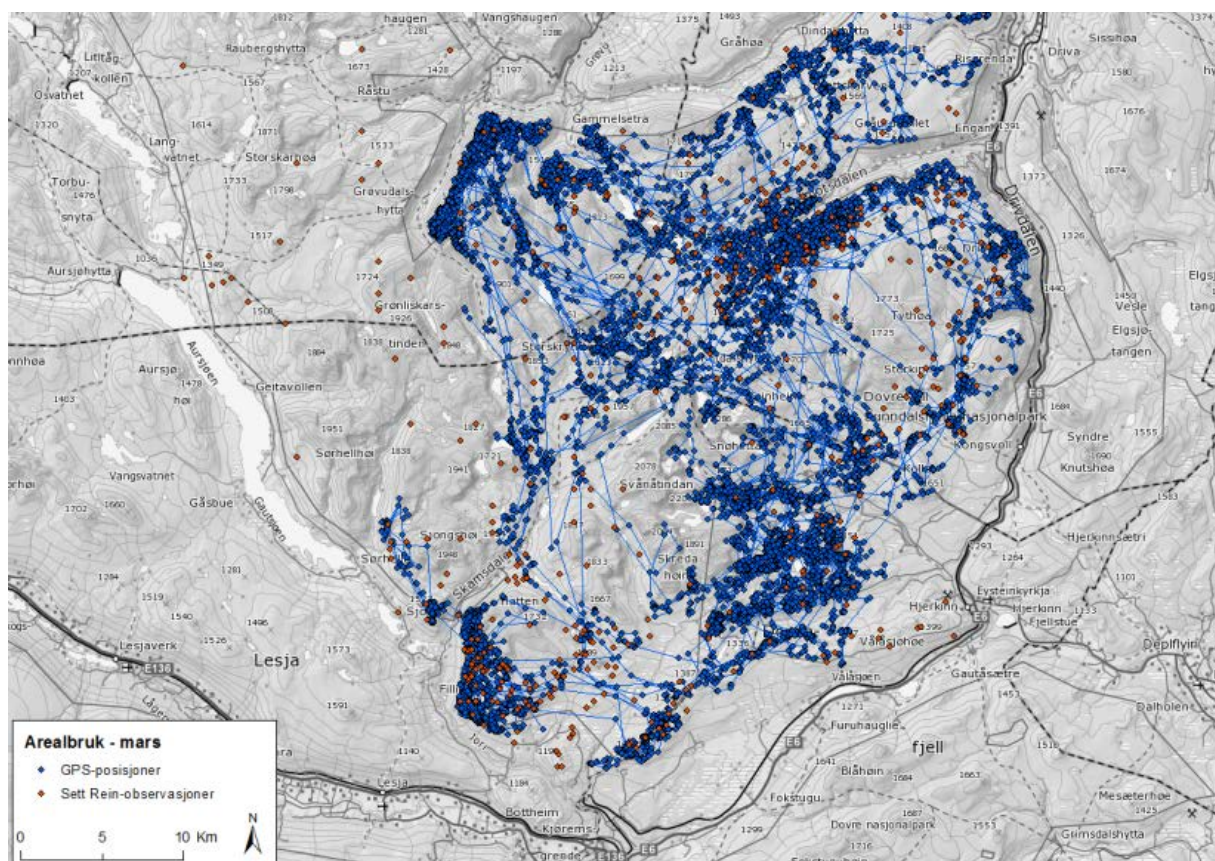

Figur 3. Villreinsens arealbruk i Snøhetta øst ut fra GPS-posisjoner og Sett Rein-observasjoner i januar måned for årene 2009-2016 samlet. (Kartarbeid: Norsk Villreinsenter Nord, gjelder alle figurene t.o.m. figur 14.)

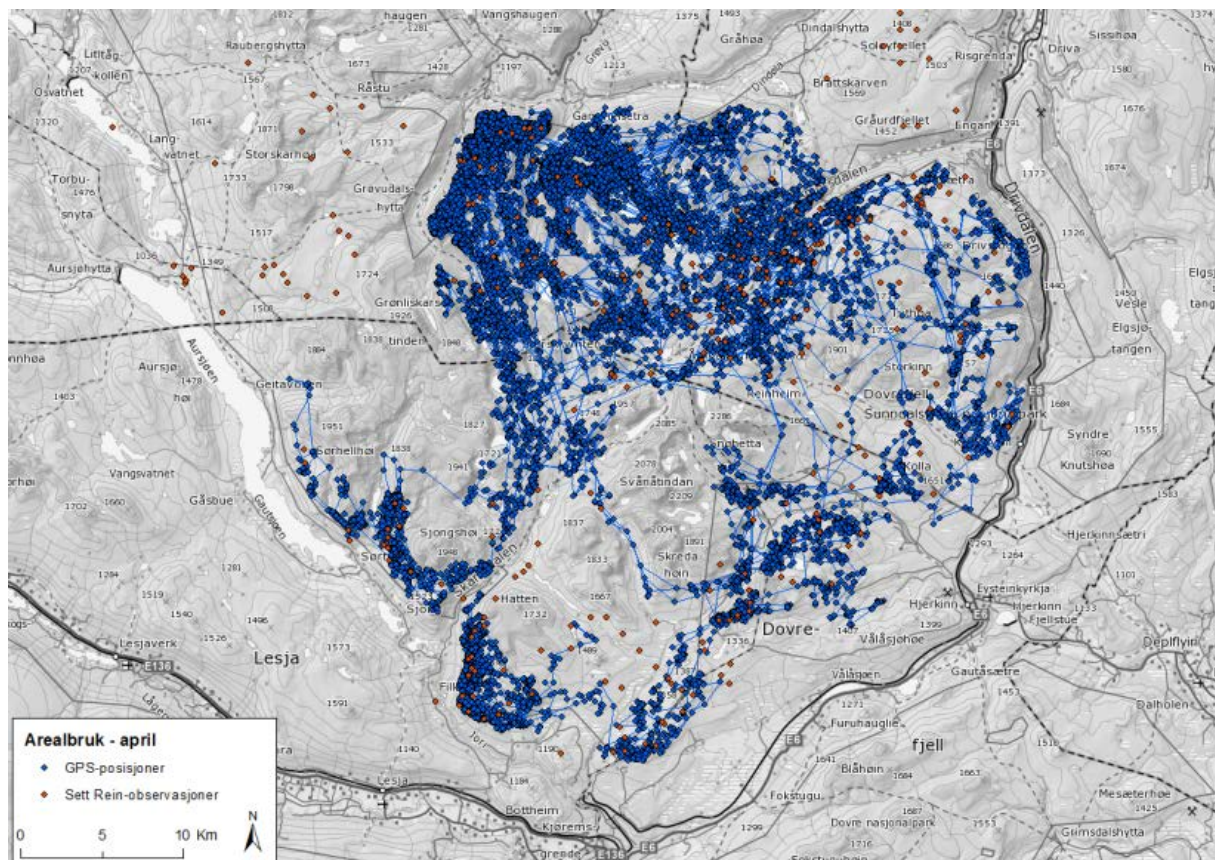

Figur 4. Villreins arealbruk ut fra GPS-posisjoner og Sett Rein-obs. i **februar** måned for årene 2009-2016 samlet.

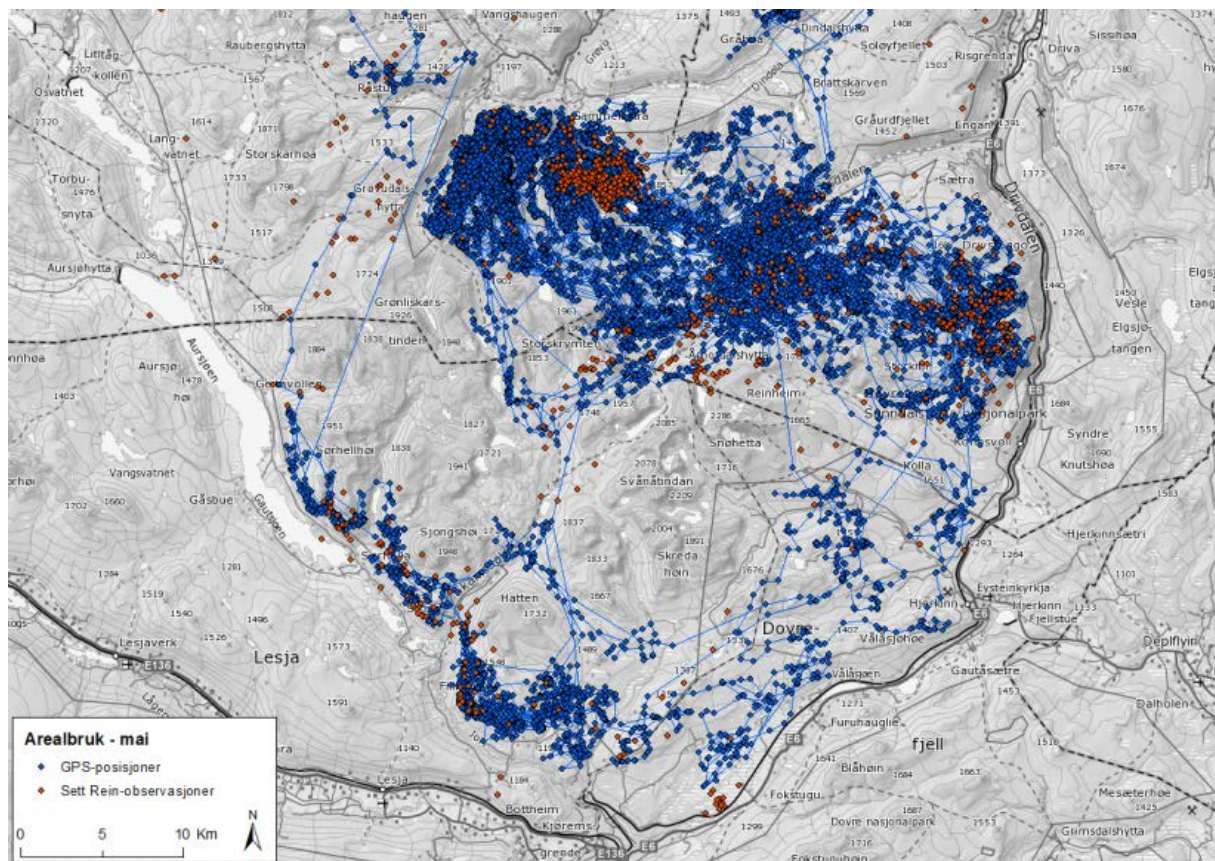

Figur 5. Villreins arealbruk ut fra GPS-posisjoner og Sett Rein-obs. i **mars** måned for årene 2009-2016 samlet.

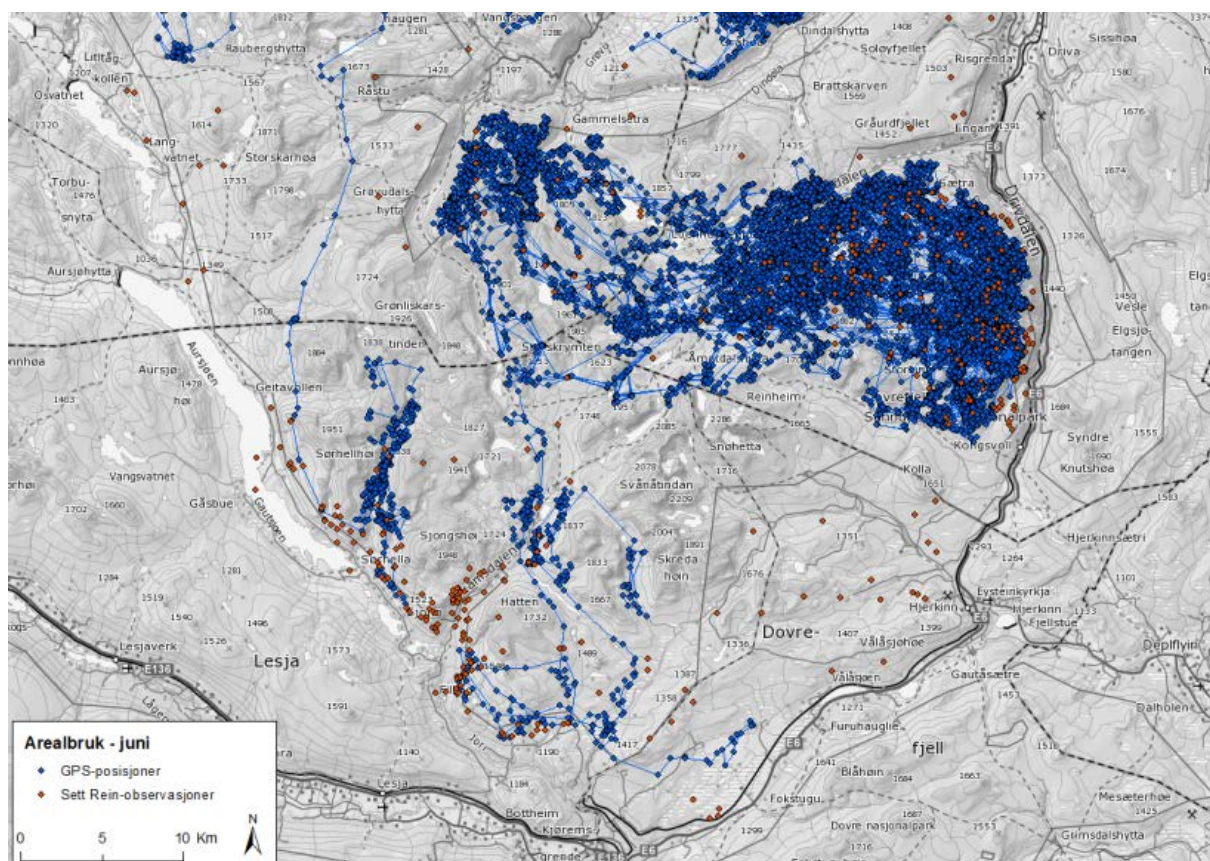

Figur 6. Villreinsens arealbruk ut fra GPS-posisjoner og Sette Rein-obs. i april måned for årene 2009-2016 samlet.

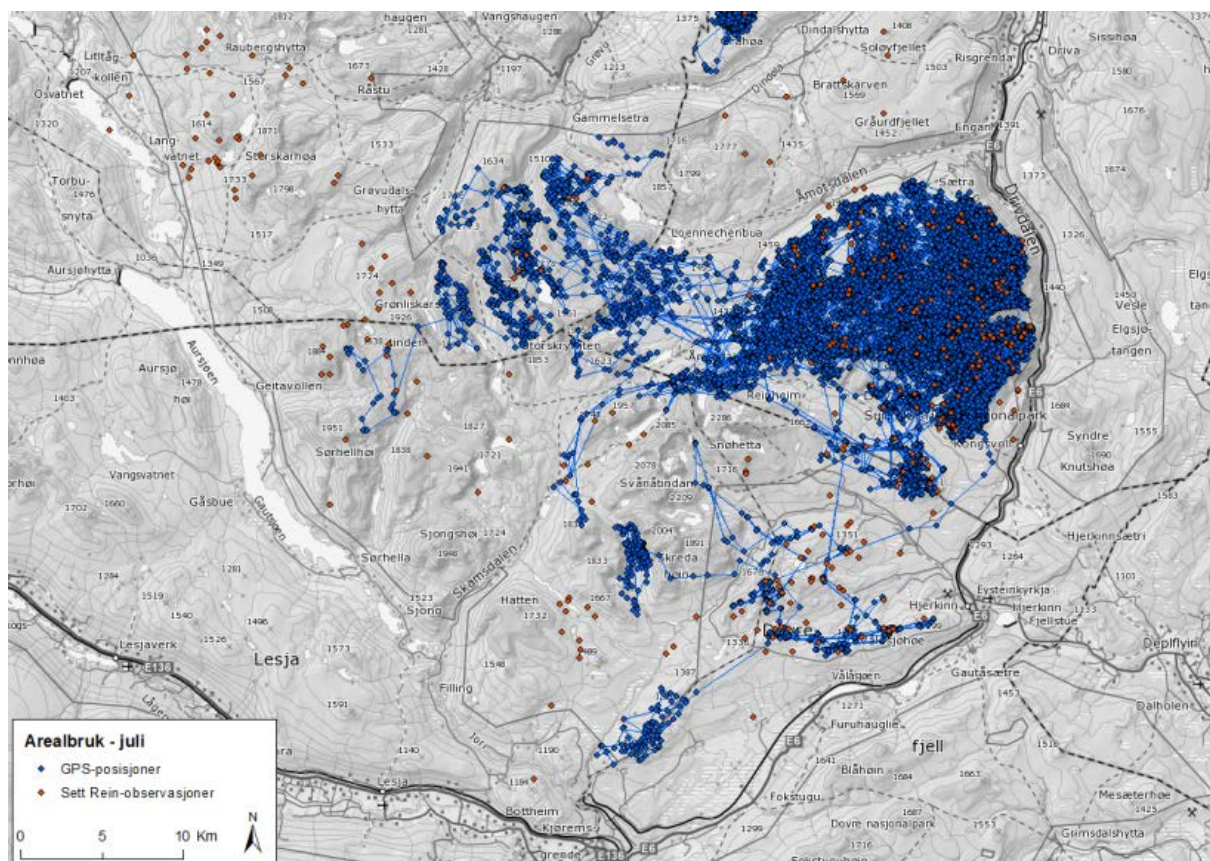

Figur 7. Villreinsens arealbruk ut fra GPS-posisjoner og Sette Rein-obs. i mai måned for årene 2009-2016 samlet.

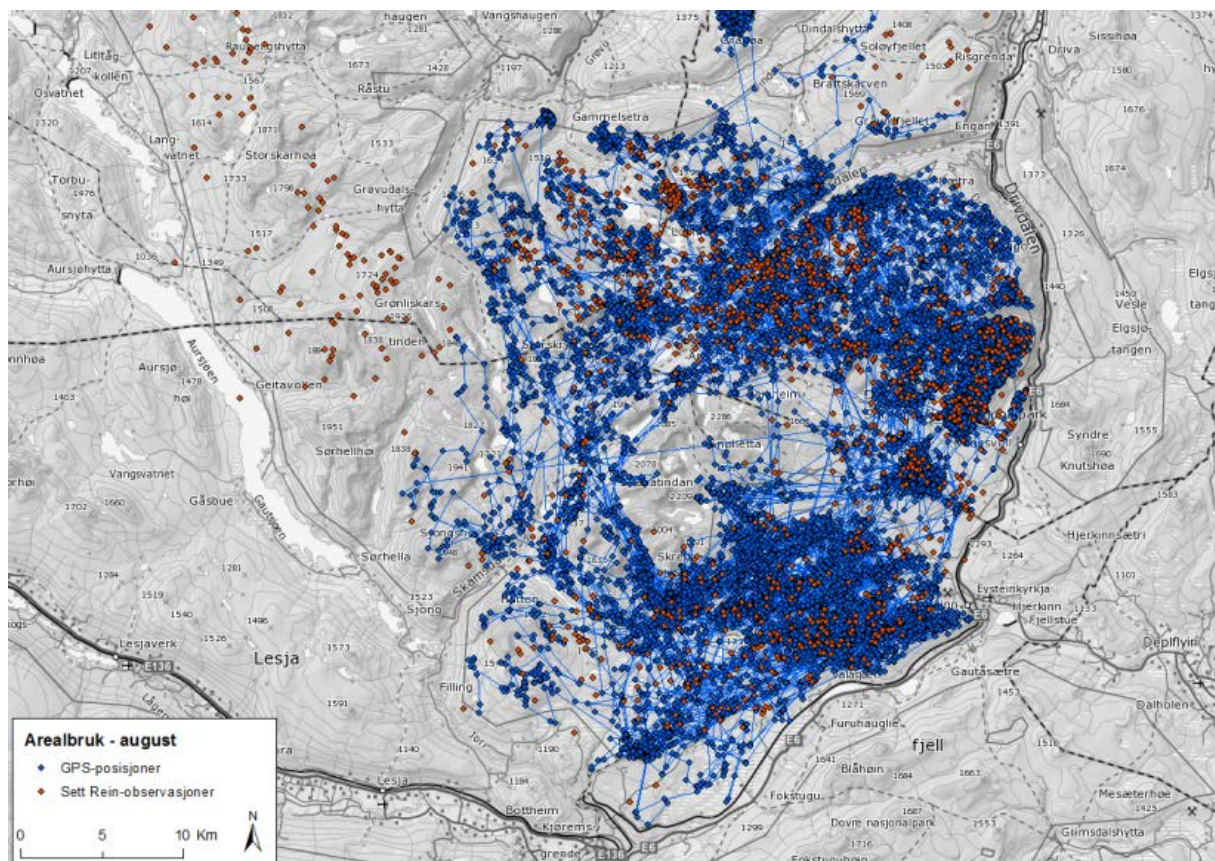

Figur 8. Villreins arealbruk ut fra GPS-posisjoner og Sett Rein-obs. i juni måned for årene 2009-2016 samlet.

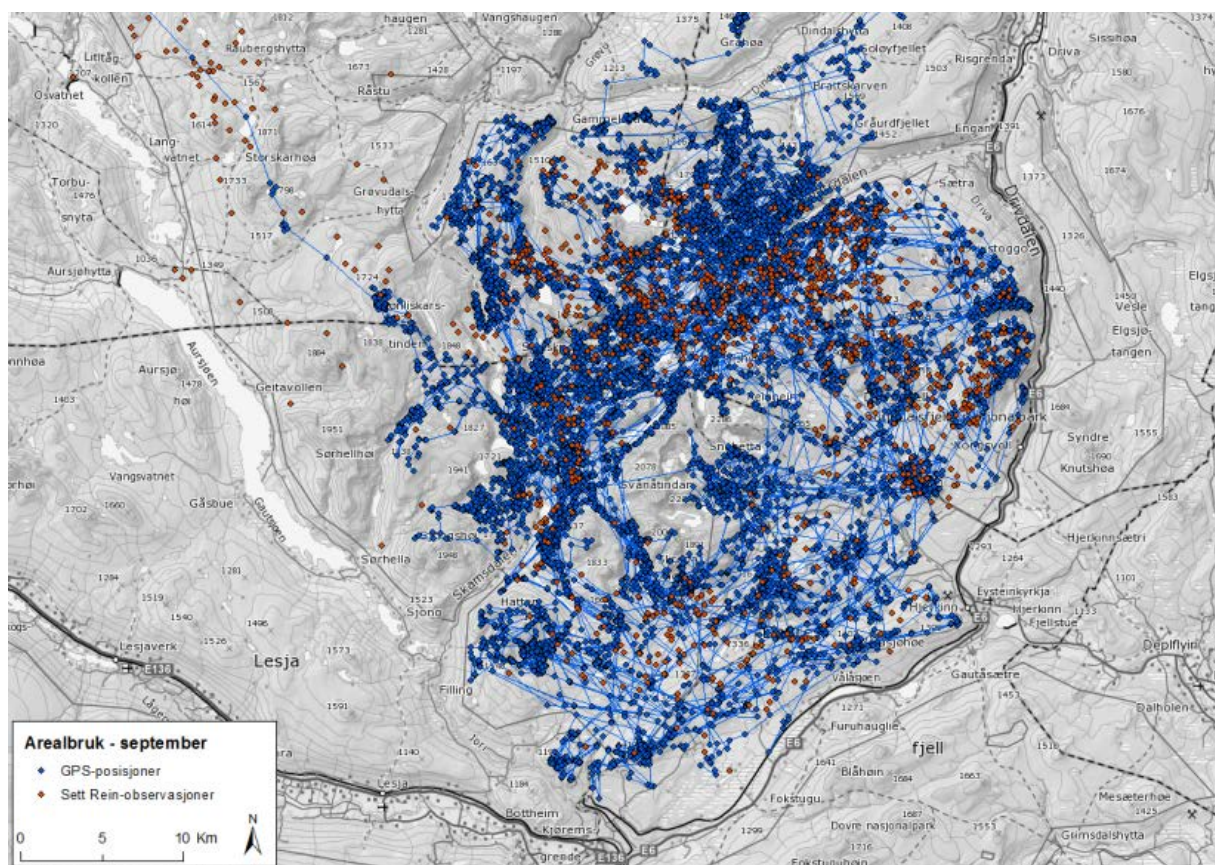

Figur 9. Villreins arealbruk ut fra GPS-posisjoner og Sett Rein-obs. i juli måned for årene 2009-2016 samlet.

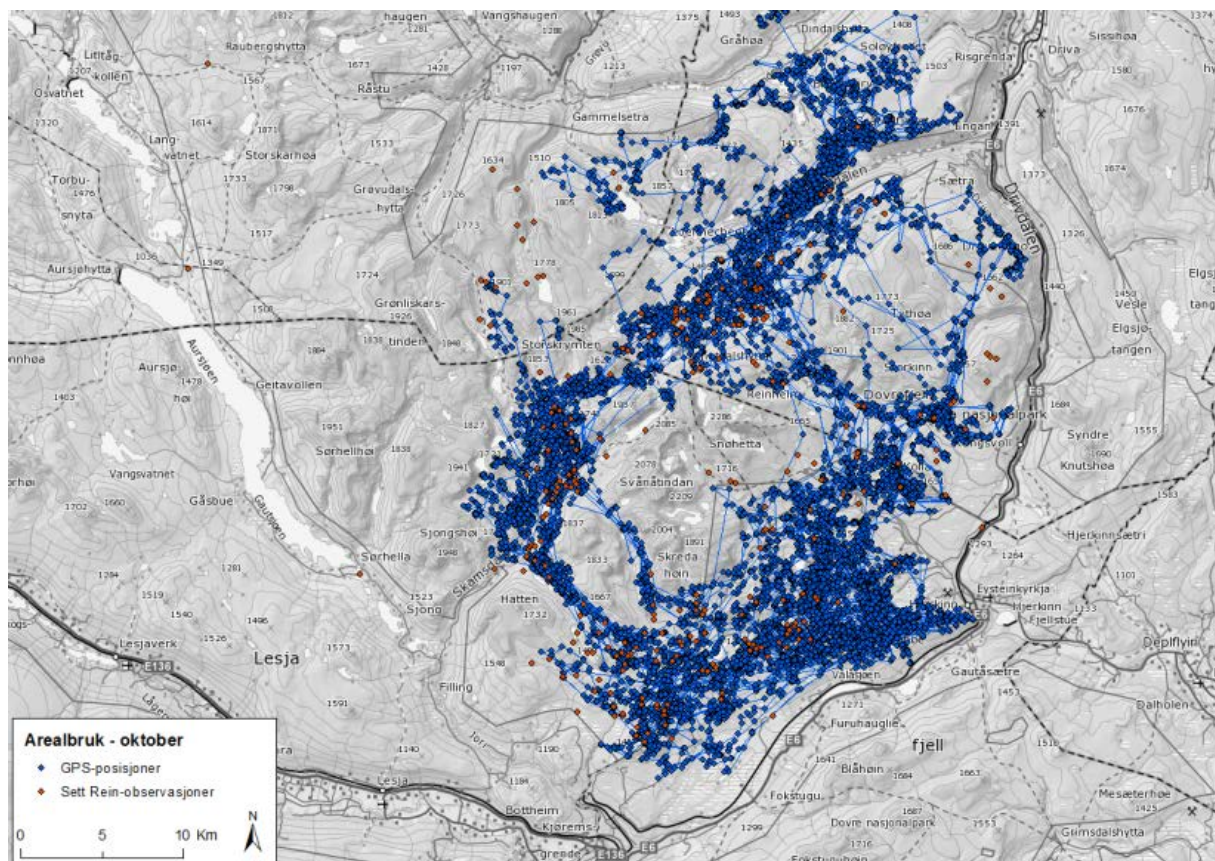

Figur 10. Villreins arealbruk ut fra GPS-pos. og Sett Rein-obs. i **august** måned for årene 2009-2016 samlet.

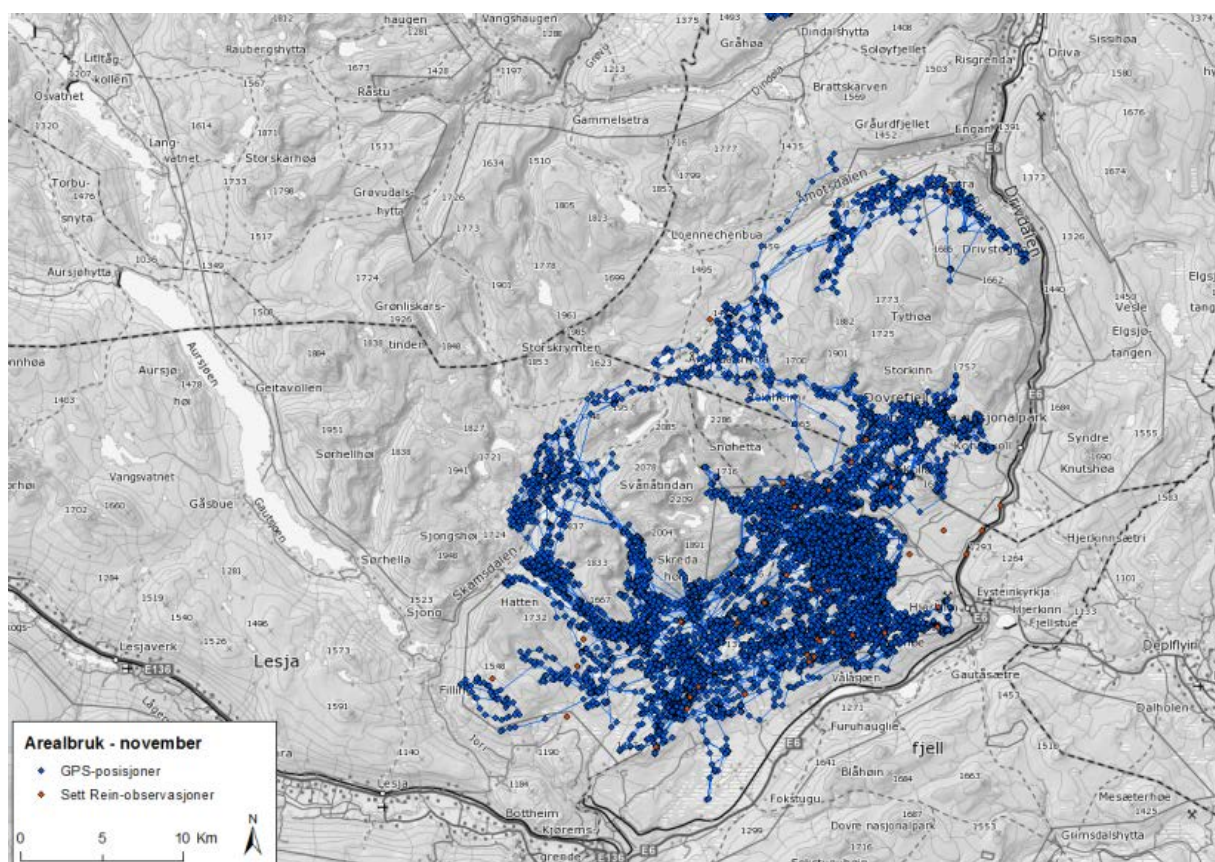

Figur 11. Villreins arealbruk ut fra GPS-posisjoner og Sett Rein-obs. i **september** måned for årene 2009-2016 samlet.

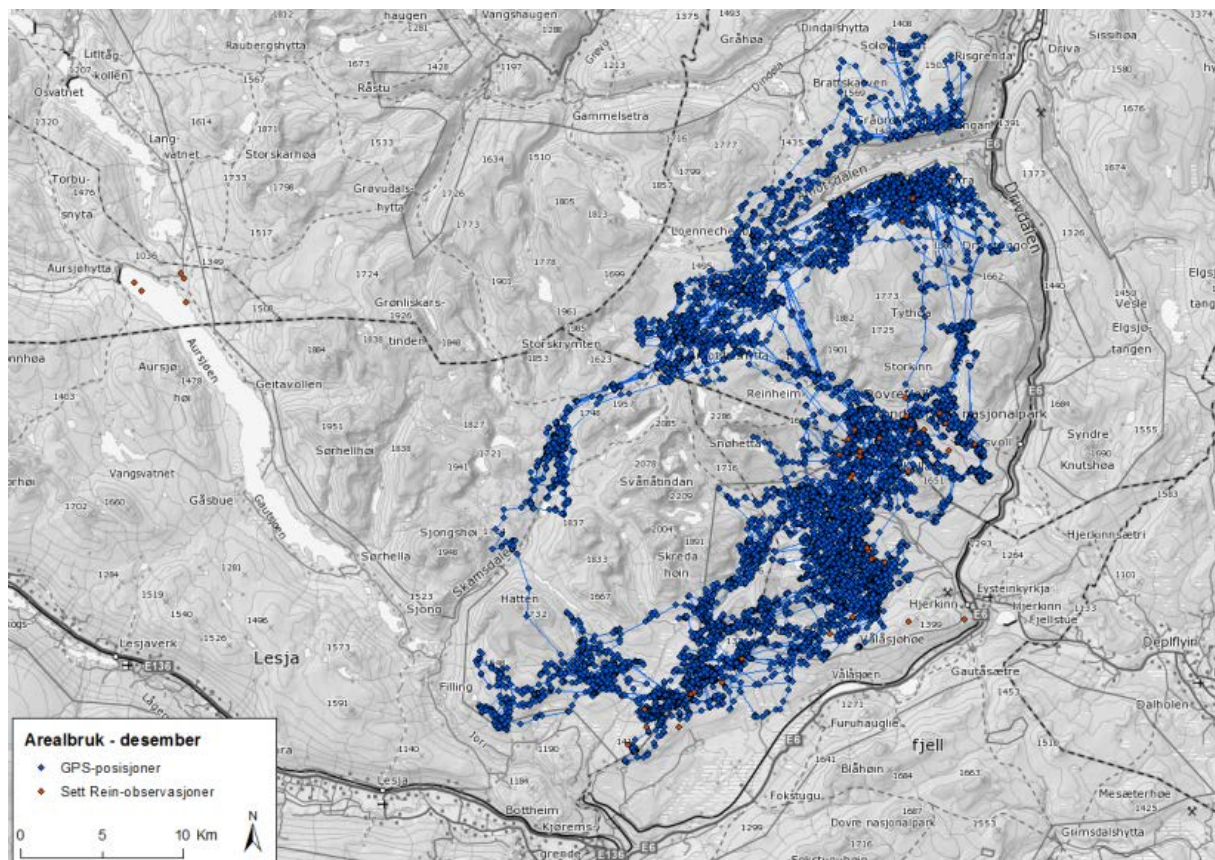

Figur 12. Villreins arealbruk ut fra GPS-pos. og Sett Rein-obs. i **oktober** måned for årene 2009-2016 samlet.

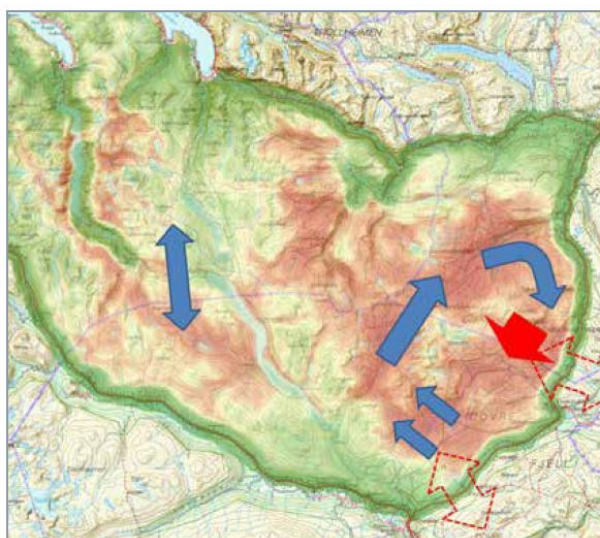
Figur 13. Villreins arealbruk ut fra GPS-posisjoner og Sett Rein-obs. i **november** måned for årene 2009-2016 samlet.

Figur 14. Villreinens arealbruk ut fra GPS-posisjoner og Sette Rein-obs. i **desember** for årene 2009-2016 samlet.

I «Horisont Snøhetta» (Strand m.fl., 2013) påpekes det at selv om villreinens roterende bruk av arealene omkring Snøhetta-massivet, det såkalte rotasjonstrekket rundt Snøhetta (vist i figur 15), fortsatt er intakt, gir dataene klare indikasjoner på at trekket kan opphøre eller forsinkes med ytterligere økning i ferdselsintensitet.

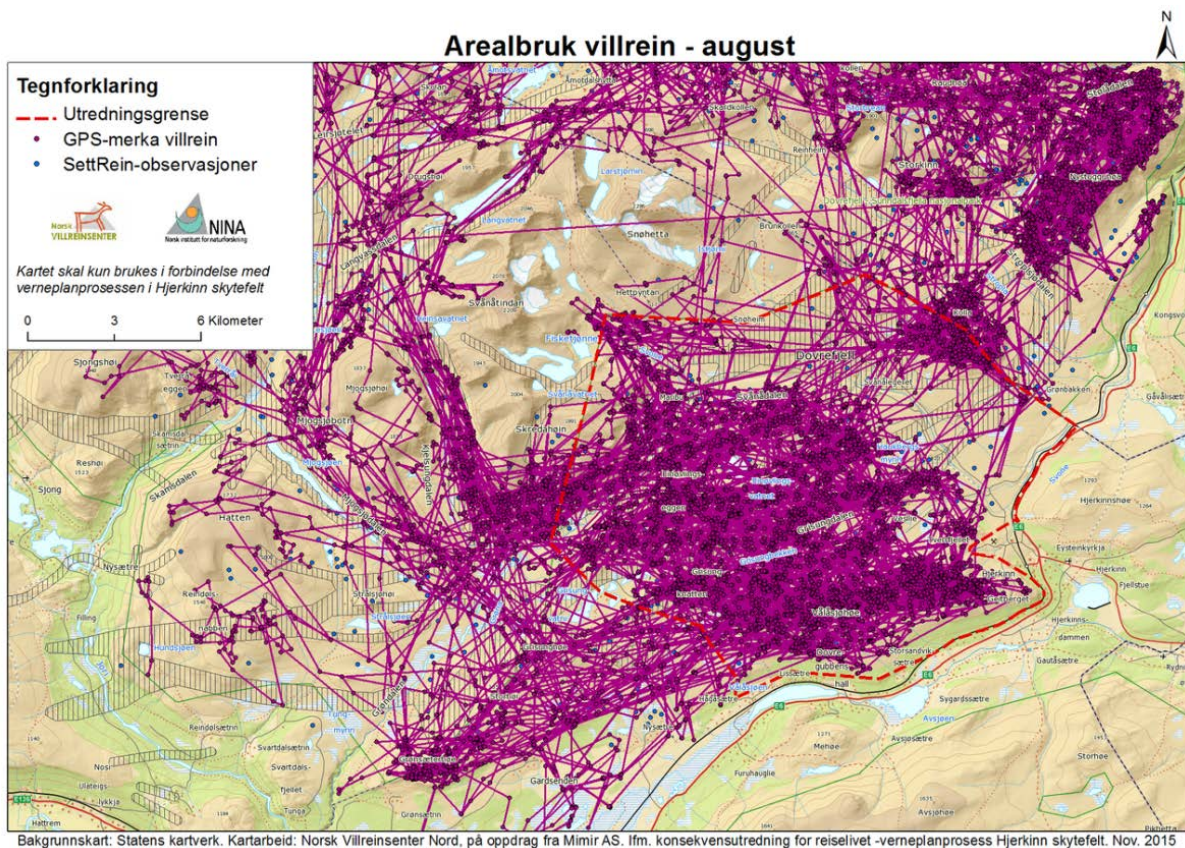

Figur 15. Illustrasjon av viktige trekkveger for villreinen i Snøhetta villreinområde, hentet fra «Horisont Snøhetta» (Strand m.fl., 2013).

I figur 16, som viser GPS-posisjoner (punkter) og bevegelsesretning mellom GPS-posisjonene (linjer) for villreinens arealbruk i august, framtrer Stroplsjødalen og Snøheimvegen med tydelig

barriereeffekt. Lange linjer mellom punkter betyr at reinen har beveget seg raskt mellom de to punktene.

Figur 16. Kart med data fra GPS-merka villrein og SettRein-observasjoner som viser villreinens bruk av området i august måned. Barriereeffekten av både Snøheimvegen og stien gjennom Stroplsjødalen vises tydelig. (Kartarbeid: Norsk Villreinsenter Nord.)

5 utfordringer og strategier

5.1 utfordringer og trusler mot verneverdiene

Det knytter seg store utfordringer til å oppfylle det viktigste delformålet med vern av foreslåtte verneområder; Å ta vare på en viktig del av leveområdet til villreinen i Snøhetta villreinområde. Mange brukerinteresser er involvert. Hver enkelt aktivitet påvirker kanskje villreinen i liten grad, men summen av all aktivitet har potensiale til å påvirke villreinens arealbruk over tid. Det er i dag synlig på kart som viser posisjoner og bevegelse til simler med GPS-sendere. Det er tydelig at ferdselen på Snøheimvegen (som i Stroplsjødalen i eksisterende NP) allerede i dag har en barriereeffekt som er særlig uttrykt i august måned (se kartene i kapittel 4 og avsnitt 7.5.1). Reinen har en annen arealbruk i måneder med liten ferdsel, som f.eks. oktober og november. Hovedutfordringen blir altså å begrense den samlede belastningen i sårbare områder og til sårbare tider av året slik at denne belastningen holder seg innenfor villreinens tålegrenser.

Reetableringen av turistforeningshytta Snøheim i 2012 innebærer økt ferdsel og press på området framover og utgjør den største enkeltbelastningen. Ferdselen av folk og transport i forbindelse med

driften av Snøheim innebærer store utfordringer med hensyn til å opprettholde trekket som går på tvers av korridoren Hjerkin – Snøheim over tid, uavhengig av om Snøheimvegen blir liggende eller ikke. Dersom vegen blir liggende, er det en forutsetning at ordningen med skyttelbuss, som frakter folk mellom Hjerkin og Snøheim i tråd med anbefalingene fra «Horisont Snøhetta» (Strand m.fl., 2013), fungerer inn i all framtid. For alternativet uten Snøheimvegen, vil hoveddelen av transporten i forbindelse med driften av Snøheim skje med luftfartøy, men da vil det isteden være en mer kontinuerlig ferdsel av folk på sti mellom Hjerkin og Snøheim.

Gjennom naturrestaureringsprosjektet fjernes betydelige inngrep. Nye inngrep i områder etter at naturrestaureringsprosjektet er gjennomført vil på sikt være en trussel mot verneverdier som landskap, naturtyper og kulturminner. All aktivitet som forstyrrer dyrelivet i sårbare perioder kan også være en trussel mot verneverdiene. Økt motorisert ferdsel kan både påvirke dyrelivet og redusere områdets verdi for friluftsliv og naturopplevelse. Motorferdsel kan også medføre terrengskader ved uaktsom kjøring. Dersom beitebruken i området skulle opphøre helt, vil det også kunne ha konsekvenser for visse vegetasjons- og naturtyper.

5.2 Strategier

Følgende visjon er hentet fra gjeldende forvaltningsplan for verneområdene på Dovrefjell (Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark med tilliggende verneområder). Den kan også være en overordnet visjon for forvaltningen av foreslåtte verneområder:

Visjon for forvaltningen av verneområdene

Økosystemet med villreinen som nøkkelart, landskapet og et naturbilde skapt i samvirke mellom naturens prosesser og menneskers bruk skal ivaretas for framtiden. Kunnskap tilegnet gjennom generasjoners bruk, sammen med resultater av eksisterende og ny forskning, skal legges til grunn for forvaltningen.

Det overordnede målet for forvaltning av verneområder er å ivareta verneverdiene, både ved å beskytte dem mot uønskede inngrep og å fremme ønsket aktivitet. Samtidig er det viktig å øke forståelsen for formålet med vernet blant berørte grunneiere, brukere, lokalbefolkningen og besøkende. Hovedregelen er at brukerinteressene skal tilpasses verneverdiene. For å unngå eventuelle konflikter mellom bruk og vern, skal forvaltningsmyndigheten ha en god dialog med brukerne og arbeide for å finne løsninger som alle kan være mest mulig enige om.

Hovedstrategier for foreslåtte verneområder:

- Etter en avveining mellom brukerinteresser og verneverdier, er det valgt å definere et «bruksområde» som ligger i ytterkant av foreslåtte verneområder. Dette består av foreslått LVO samt to mindre delområder av NP i vernealternativ 1. I vernealternativ 2 inngår i tillegg nedre del av biotopvernområdet. I dette området er det gitt mer rom for ferdsel enn i de indre delene av området.
- De indre delene av foreslåtte verneområder, dvs. NP og BVO utenom områdene som inngår i «bruksområdet» på vernekartet, skal skjermes av hensyn til villreinen. Det betyr at det ikke skal gjennomføres tilretteleggingstiltak der, som f.eks. etablering av nye stier.
- Det skal legges til rette for fortsatt beitebruk i området innenfor forskriftenes bestemmelser.
- Dersom det er behov for å begrense aktivitet i et område for å unngå at den samlede belastningen blir for stor, skal igangværende aktivitet prioriteres framfor ny aktivitet.

For øvrig skal følgende strategier legges til grunn for forvaltningen:

- Forvaltningen skal skje i et langsiktig perspektiv – minst 200 år.
- Det vil være nødvendig å prioritere mellom bruk og vern. Innenfor rammen av verneforskriftene skal verneinteressene prioriteres når det er konflikt.
- Konsekvens av vedtak skal vurderes med hensyn til presedens. Om presedens vil kunne gi negative sumeffekter, skal ikke enkelttiltak tillates selv om konsekvensene av dette, isolert sett, kan være små.
- Der verneforskriften forutsetter utøvelse av skjønn i avveiningen mellom bruk og vern skal det gjøres reelle faglige vurderinger før det fattes vedtak.

For øvrig skal prinsippene i nml §§ 8-12 ligge til grunn for forvaltningen, jf. nml § 7.

5.3 Forvaltningsmål

Forvaltningsmål skal utarbeides av forvaltningsmyndigheten og er langsiktige og/eller strategiske mål for overordna tema som forvaltningsmyndigheten ønsker å arbeide med for å styrke verneformålet. Eksempel kan være mål for besøksforvaltning - dette inkluderer innfallsporter, undervisning, kanalisering, veiledning mv. Forvaltningen av foreslåtte verneområder må også ses i sammenheng med omkringliggende verneområder. Det er derfor naturlig at konkrete forvaltningsmål utarbeides i forbindelse med forvaltningsplanprosessen som vil måtte komme i etterkant av et vernevedtak (se kapittel 1.4, tredje siste avsnitt).

5.4 Bevaringsmål

For å ivareta verneverdiene skal forvaltningsmyndigheten definere og bruke bevaringsmål som er mer konkrete enn det overordnede verneformålet. Bevaringsmål definerer den tilstanden en ønsker en naturkvalitet i verneområdet skal ha. Bevaringsmål skal være målbare.

Se forøvrig kapittel 5.3.

6 Soneinndeling for forvaltning

For foreslåtte verneområder har vi definert et «bruksområde» som tåler noe større aktivitet enn øvrige deler av området gjennom store deler av året. Dette området ligger i ytterkant mot sør og øst. Det er gitt mer rom for organisert ferdsel og ferdselsformer som potensielt kan skade naturmiljøet her, enn i øvrige deler av området. «Bruksområdet» omfatter hele LVO i hvert vernealternativ og i tillegg to mindre deler av NP som er avsatt til formålet på vernekartet jf. bestemmelsen om organisert ferdsel i NP-forskriften. I vernealternativ 2 inngår også den nederste delen av BVO i «bruksområdet», avsatt til formålet på vernekartet jf. tilsvarende bestemmelse i BVO-forskriften.

I NP er det en sone med et generelt teltforbud fra midten av juli og ut mars av hensyn til villreinen. Sonen med teltforbud er tilnærmet lik for begge vernealternativene.

Vi viser til nærmere gjennomgang i kapittel 7.2 og 7.3. I kapittel 7.2 er «brukssone» og «teltforbudssone» vist på kart for hvert vernealternativ.

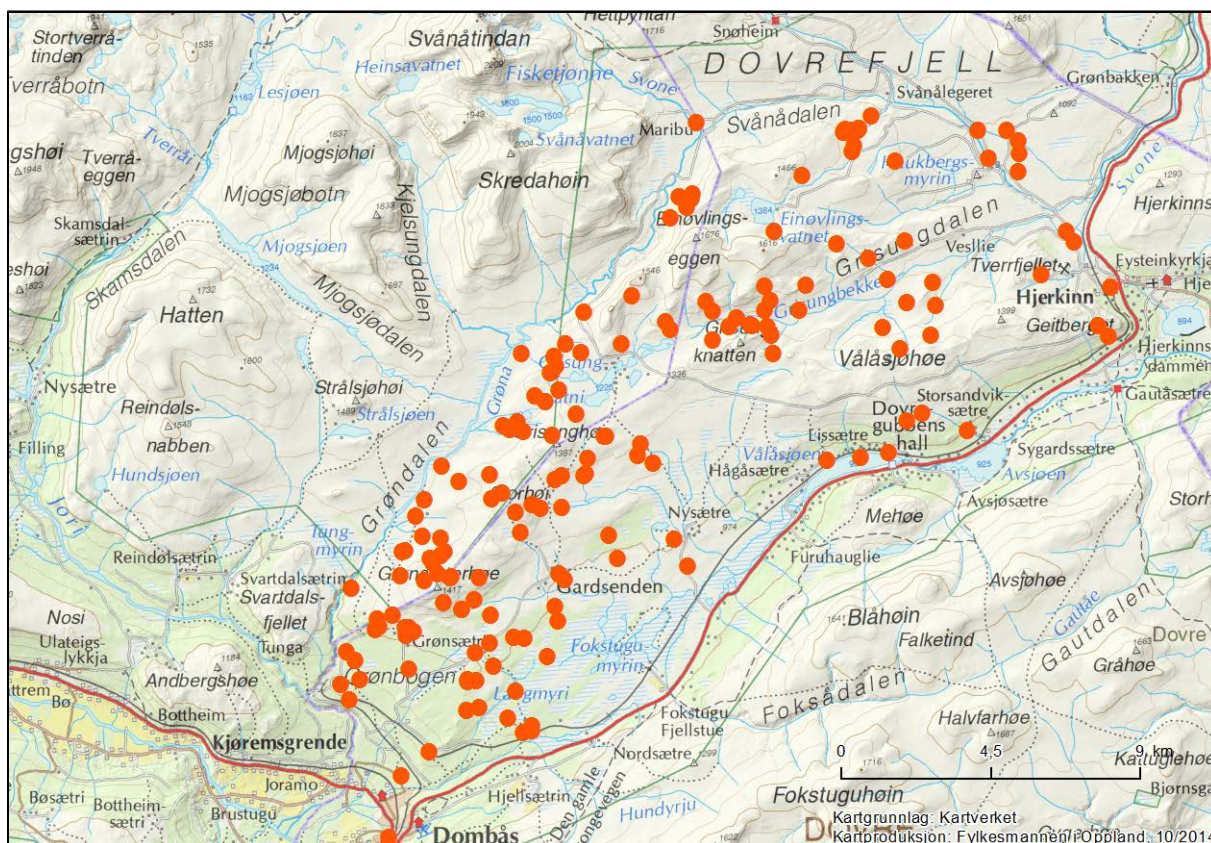
7 Brukerinteresser

7.1 Landbruk

Dette kapittelet omhandler retningslinjer for aktiviteter og tiltak som har betydning for beitebruken i området. Landbruket berøres også av retningslinjer i andre kapitler, først og fremst kapittel 7.5 om motorferdsel, men også kapittel 7.6 om bygninger.

7.1.1 Utfordringer og mål

I dag har området først og fremst betydning som beiteområde for sau. Jora beitelag slipper årlig litt i underkant av 1900 sauer og lam. Sauen slippes hovedsakelig rundt Joramo ved Dombås, sørvest for foreslåtte verneområder. Sauen trekker derfra og innover i beiteområdet, som er avgrensa i sør-øst mot jernbanen/E6 og i nord-vest langs Grøndalen. I nord er beiteområdet avgrensa mot Hjerkinns utmåling og fylkesgrensa mot Sør-Trøndelag (se figur 17). Beiteområdet er i størrelsesorden 250 km²-270 km². Om lag 60-70 % av beitedyrene trekker inn i foreslåtte verneområder.

Figur 17. I 2014 var 170 sau merket med radiobjeller (dvs. rundt 9 % av beitedyrene). Kartet viser registreringen av sau med radiobjeller 1. august 2014. Selv om bjellene er ulikt fordelt på besetningene, gir kartet et godt inntrykk av beiteområdet til Jora beitelag. Tidligere Hjerkinns skytefelt utgjør den nordøstre delen av beiteområdet.

Gjennom beitesesongen har Jora beitelag organisert tilsyn med beitedyrene. Foreslåtte verneområder ligger innenfor det prioriterte jerveområdet i Oppland. Enkelte år har det vært store tap av sau og lam. Dette medfører behov for ekstra tilsyn. Beitelaget har av den grunn også kjøpt

radiobjeller til en del av beitedyra. Om høsten søker en del dyr dit de ble sluppet. Det må likevel gjennomføres en del sanking. Dette er svært tidkrevende, særlig ettersankingen. Beitelaget har i den forbindelse fått hjelp av Forsvaret til å søke med helikopter etter gjenværende dyr. Ved sankingen drives mesteparten av dyrene i retning av der de ble sluppet, altså Joramo og Gardsenden. En del dyr blir også drevet nærmere vegnettet og holdt samlet der inntil sauene kan hentes ned fra fjellet med lastebil / traktor med henger. Beitelaget har ingen egne faste samlekvæer i området, men bruker de inngjerdede arealene i Vesllie samt mobile lemmer og gjerder. Det er ønske om et fast samlekvæ ved Grisungen.

Hovedutfordringen for beitenæringen i nær framtid vil være overgangen fra å ha full tilgang til bruk av dagens vegnett, til en framtidig situasjon med ingen eller færre veger inn i området. Denne endringen følger av planer som allerede er vedtatt. Det foreligger likevel to vernealternativer til høring, som først og fremst skiller seg fra hverandre på grunn av veger. Årsaken til dette er at en endelig avklaring om Snøheimvegen først vil komme gjennom Stortingbehandlign høsten 2017. I tillegg har KLD bedt om at et av vernealternativene til høring også legger til rette for at Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie skal bestå (brev av 2. juli 2015). Vi legger til grunn at øvrige veger uansett skal tilbakeføres i henhold til prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet, jf. også presisering i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2014.

Det vil oppstå behov for å etablere nye bruer når vegstrekninger med eksisterende bruer fjernes. Eksisterende bruer er bygd i betong. Det er ikke aktuelt å beholde slike inne i foreslåtte verneområder, blant annet på grunn av at vedlikehold av disse bruene er krevende. Det er gjennomført en første befaring gjennom Grøndalen høsten 2016. Her skal det ikke tilrettelegges for allmenn ferdsel, men blant annet beitebrukerne har behov for å komme seg over Grøna på to til tre punkter når dagens bruer fjernes. Forsvarsbygg planlegger for å tilbakeføre denne vegstrekningen med bruer sommeren 2017.

Det er grunn til å tro at det også kan oppstå behov for flere sankekveer og eventuell flytting av saltsteinplasser som følge av endringer i infrastruktur.

Når det gjelder tilsynsbuer har Lesja fjellstyre allerede overtatt Maribu fra Forsvaret, for bruk i forbindelse med oppsyn og tilsyn, og med betinget bruksrett for Dovrefjellstyre og Jora beitelag. Bua er gjenoppbygd i samme form og størrelse på den gamle grunnmuren i 2016. Videre benytter flere av beitebrukerne egne buer/hytter ved Grisungen i forbindelse med tilsyn. Fjellstyrene har ellers flere andre buer og hytter i området (Skredalægeret, Einøvlingen og Svånålægeret) som bør være tilgjengelige i forbindelse med beitetilsyn. Vi har lagt til grunn for begge vernealternativene at alle bygninger i Vesllie fjernes og at det ikke er hjemmel for nye tilsynsbuer i foreslåtte verneområder.

Området har historisk vært brukt til beite for storfe, men denne bruken ble avsluttet omkring 1960 på grunn av skytefeltet. Lesja og Dovre fjellstyre får en årlig erstatning for tapte storfebeiter. Fra fjellstyrene og de bruksberettigede er det ønske om at slik beiting kan gjenopptas. I dag slippes det storfe i området rundt Jora, men også fra Grønsetra og Nysetra. Rundt 40 storfe trekker innover Grøndalen og inn til Skredalægeret, eller innover ved Grisungen og Grisungdalen.

Generelt er beitingen (både av husdyr, villrein og moskus) med på å skape større variasjon i naturtyper og større artsmangfold. Mer bruk av storfe vil kunne virke positivt i så måte, fordi storfe beiter mindre selektivt enn sau. Beitepotensialet i området er større enn det som i dag utnyttes. Det er beregnet at det er nyttbart beite til anslagsvis 5000 saueenheter i området. Dette vil likevel ikke kunne utnyttes fullt ut. Både moskus og villrein nytter de samme beiteområdene. Verneverdiene i dette området er dessuten i mye større grad knyttet opp mot det naturbetingede naturmangfoldet enn det kulturbetingede naturmangfoldet som følger av beitebruk.

Det er et mål å legge best mulig til rette for at beitebruken i området kan videreføres.

7.1.2 Retningslinjer

Verneforskriftene for foreslåtte verneområder har bestemmelser om motorferdsel både i forbindelse med tilsyn, sanking, uttransport av syke/skadde bufe og beitedyrleting. Bestemmelser og retningslinjer for slik motorferdsel er omtalt i sin helhet under kapittel 7.5 om motorferdsel.

Bestemmelser og retningslinjer for bygninger, som også er av betydning for beitebrukerne, er omtalt i kapittel 7.6.

Generelt om vernebestemmelsene

NP-forskrift § 3 pkt. 1.1 og 2.1; LVO-forskrift § 3 pkt. 1.1 og 2.1; BVO-forskrift § 3 pkt. 1 og 3

I foreslåtte verneområder gjelder et generelt forbud mot inngrep og tiltak som kan påvirke naturmiljø eller kulturminner (NP), som samlet kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig (LVO) eller som kan påvirke eller forstyrre villreinen eller dens livsbetingelser (BVO). Vegetasjonen er videre vernet mot all skade og ødeleggelse. Det er imidlertid tatt inn en rekke og hjemler for å gi tillatelse etter søknad, slik at forskriftene er tilpasset behov i forbindelse med beitebruk.

Beitebruk

NP-forskrift § 3 pkt. 2.2 a); LVO-forskrift § 3 pkt. 2.2; BVO-forskrift § 4 pkt. 1

Vernebestemmelsene i foreslåtte verneområder er ikke til hinder for beiting.

Ferdsel i forbindelse med organisert tilsyn og sanking

NP-forskrift § 3 pkt. 5.1 og 5.3; LVO-forskrift § 3 pkt. 5.1 og 5.2; BVO-forskrift § 5 pkt. 1 og 2

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og (i NP og LVO) kulturminner. Ferdsel i forbindelse med organisert beitebruk skal imidlertid ikke regnes som organisert ferdsel til fots som kan skade naturmiljøet. Vernebestemmelsene er dermed ikke til hinder for organisert tilsyn og sanking. Alle forskriftene presiserer også at bruk av hest til kløving og gjeting er tillatt.

Nye bruer

NP-forskrift § 3 pkt. 1.2 b), 1.3 c), d), f) og h); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 b), 1.3 c), d), e) og h)

Det er hjemler i både NP- og LVO-forskriftene for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bygging av bruer etter søknad. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold. Forskriftene har også hjemler for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse etter søknad, til gjenoppføring ved f.eks. naturskade, samt riving av gamle anlegg og innretninger for oppføring av tilsvarende nye anlegg og innretninger for samme bruk.

Saltsteiner

NP-forskrift § 3 pkt. 1.2 c); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 c)

Vernebestemmelsene i NP og LVO er ikke til hinder for oppsetting av saltstein i regi av beitelag. Ved eventuelt ønske om å etablere ny saltsteinplass, bør beitelaget drøfte aktuell plassering med forvaltningsmyndigheten for å sikre at verdifulle naturtypelokaliteter ikke berøres.

Gjerder og sankekkeveer

NP-forskrift § 3 pkt. 1.2 a), 1.3 c), f) og h); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 a) og d), 1.3 c), d) og h)

Det er hjemler i både NP- og LVO-forskriftene for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygging og oppføring av anlegg og innretninger, herunder gjerder og sankekkeveer, i regi av beitelag i forbindelse med beitebruk. I LVO er vernebestemmelsene ikke til hinder for oppsetting av

midlertidige sankekveer i forbindelse med beitebruk så lenge dette skjer i regi av beitelaget. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold (gjelder både NP og LVO).

Søknader om ombygging og oppføring av anlegg og innretninger må begrunnes med et reelt behov, og det vil kunne stilles krav om plassering, utforming og type gjerde av hensyn til verneformålet. Behovet for gjerding vil vurderes opp mot eventuell negativ virkning for landskap, estetikk, vegetasjon, villrein og annet dyreliv. Plassering i landskapet bør tilpasses slik at ferdsel fra mennesker og dyreliv påvirkes i minst mulig grad. Dette gjelder både mobile/midlertidige og permanente gjerder. Sankekveer som skal være faste eller er av større omfang bør begrenses til noen få, strategisk viktige plasser.

Forskriftene har også hjemler for at det kan gis tillatelse til gjenoppføring av anlegg og innretninger som har gått tapt etter brann eller naturskade og riving av gamle anlegg for oppføring av tilsvarende nye anlegg og innretninger for samme bruk.

Tilsynsbuer

Vedlikehold og lignende i forbindelse med eksisterende tilsynsbu (Maribu) og andre aktuelle overnattingssteder omtales under kapittel 7.3 om bygninger.

Det er ingen hjemmel i noen av forskriftene for foreslåtte verneområder for å sette opp nye tilsynsbuer.

7.1.3 Tiltak

Det er Jora beitelag som i samråd med fjellstyret bør vurdere behovet for nye bruer og aktuell utforming og plassering av disse når vegstrekninger i det tidligere skytefeltet tilbakeføres. Videre prosess må skje i samråd også med Statskog, kommunen og Fylkesmannen / framtidig forvaltningsmyndighet. Det er viktig at det foretas en geografisk helhetlig vurdering av behovet for bruer og eventuelle andre installasjoner.

7.2 Reiseliv

Dette kapittelet omhandler retningslinjer for tilrettelegging og bruk av området som har betydning for reiselivsbedriftene over Dovrefjell inkludert Snøheim turisthytte og øvrige turisthytter som berøres. Temaet har mye til felles med friluftsliv som beskrives i kapittel 7.3. Transport i forbindelse med drift av turisthytter omtales under kapittel 7.5 om motorferdsel.

Besøksforvaltning og besøksstrategi

Besøksforvaltning er et relativt nytt begrep i norsk naturforvaltning. *Besøksforvaltning* er å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

En *besøksstrategi* er en plan for hvordan nasjonalparkstyret vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdene. Forvaltningen av foreslåtte verneområder må da sees i sammenheng med omkringliggende områder.

Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn, dialog med næring osv.) som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde. Det overordnede målet er å oppnå størst mulig nytte for alle tre interesser. Dersom

det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

Dette utkastet til forvaltningsplan viser hvordan vi har tenkt at foreslåtte verneområder skal kunne ta i mot besøkende og gi reiselivet rom for å utvikle seg, samtidig som hensynet til verneverdiene ivaretas. Hensynene er veid opp mot hverandre. Organisert ferdsel til fots vil være tillatt i LVO hele året. Vi foreslår videre et felles «bruksområde», som også inkluderer områder i NP (begge alternativer) og BVO (vernealternativ 2), der organisert ferdsel til fots og bruk av andre ferdselsformer er tillatt i deler av året. Det er også gitt retningslinjer for behandling av søknader om bruk av andre deler av området, og det er spesifisert områder som skal skjermes (se også kapittel 7.3 under «tilrettelegging for ferdsel»).

7.2.1 utfordringer og mål

DNT Oslo og Omegn fikk overta Snøheim turisthytte for å istandsette anlegget og gjenoppta tradisjonell turisthyttedrift innenfor nasjonalparkens bestemmelser og formål, etter en beslutning i daværende Miljøverndepartementet i 2005. Snøheim (den gang Reinheim) ble overtatt av Forsvaret i 1959 og stod stengt i over 50 år. Blant forutsetninger og vilkår for departementets beslutning var at framtidig driftskonsept skulle legge til grunn at det kun blir sommerdrift, dvs. at hytta skal være stengt i perioden oktober – juni særlig av hensyn til villreinen, og at Snøheimvegen skulle fjernes som ledd i tilbakeføringsprosjektet¹.

Snøheim ble restaurert og kapasiteten utvidet fra 54 til 80 sengeplasser før den ble gjenåpnet i 2012. Gjenåpningen av Snøheim medfører store utfordringer når det gjelder både transport og ferdsel av folk mellom Hjerkinns og Snøheim, fordi denne korridoren går gjennom leveområdet for villreinen i Snøhetta villreinområde, og på tvers av det viktige villreintrekket nordfra og inn til de viktige høst- og vinterbeitene i det tidligere skytefeltet. I 2012 startet derfor forsøket med skyttelbuss mellom Hjerkinns og Snøheim i regi av det store tverrfaglige forskningsprosjektet oppsummert i «Horisont Snøhetta» (Strand m.fl., 2012). Hvorvidt Snøheimvegen skal bli liggende eller tilbakeføres vil først bli avgjort av Stortinget høsten 2017. Dette er hovedårsaken til at det legges fram to vernealternativer til høring. Vernealternativene innebærer to ulike sett av bestemmelser og retningslinjer for transport og ferdsel mellom Hjerkinns og Snøheim.

Forsvaret har vært og er fremdeles en viktig kundegruppe for reiselivsbedriftene rundt Hjerkinns, men faser nå ut sin virksomhet fram mot 2020. Samtidig er det aktivitetsbaserte reiselivet under utvikling. Reiselivet på Dovrefjell er dermed inne i en omstilling, der det i stadig større grad handler om å utvikle tydelig «reason to go» (Vorkinn, 2015; Olsson, 2016). Både kommunene og reiselivet selv er opptatt av at et framtidig vern skal gi rom for utvikling av reiselivet i framtida.

Reiselivets bruk av skytefeltet er tredelt:

- Individuell bruk av turister som overnatter på bedriftene
- Transittområde til Snøhetta / indre deler av Dovrefjell
- Område for organiserte aktiviteter

Den individuelle (uorganiserte) bruken av området er i dag liten, med unntak av et stort antall besøkende til Viewpoint Snøhetta, utsiktspunktet på Tverrfjellet som ble åpnet i 2011. Det er ikke usannsynlig at den individuelle bruken vil øke noe framover. Det vil da være viktig å tilrettelegge slik at den individuelle bruken kanaliseres i tid og rom for å ivareta både verneverdier og brukere.

---

¹ brev fra Miljøverndepartementet til Forsvarsdepartementet av 3. mars 2005

Retningslinjer av betydning for den individuelle bruken omtales i hovedsak under kapittel 7.3 om friluftsliv.

Områdets funksjon som transittområde til Snøhetta vil bli berørt av Stortingets beslutning om Snøheimvegen i 2017. For alternativet der Snøheimvegen blir liggende, er hovedutfordringene å begrense all annen bruk av vegen enn skyttelbussen, slik at barriereeffekten av vegen for villreinen blir minst mulig jf. anbefalingene i «Horisont Snøhetta». Dersom Snøheimvegen tilbakeføres, må folk gå inn til Snøheim. Transport av varer og utstyr m.m. til og fra turisthytta må da i første rekke skje med luftfartøy, eventuelt supplert med bruk av bandvogn vinterstid. Det er likevel behov for en trase som er tilgjengelig for eventuell nødvendig transport på barmark mellom Hjerkinns og Snøheim. Vi legger til grunn at både en merket sti og en slik barmarktrase skal være sammenfallende og i hovedsak følge Gamle Snøheimvegen. Hovedutfordringen for dette alternativet er særlig å begrense motorferdsel på denne traseen.

Gjennom et vern kan man regulere både organisert ferdsel som kan skade verneverdiene og ferdselsformer som kan skade verneverdiene. Vi har god kunnskap om dagens bruk av området, men må samtidig ta høyde for at ulike aktiviteter og ferdselsformer kan utvikle seg både i type og omfang over tid. Forvaltningen av foreslåtte verneområder må også sees i sammenheng med forvaltningen av omkringliggende verneområder.

Målet med forvaltning av verneområdet er å gi nødvendig rom og utviklingsmuligheter for reiselivsbedriftene over Dovrefjell, uten at dette begrenser villreinens arealbruk over tid eller at andre verneverdier reduseres.

7.2.2 Retningslinjer

Turisthyttene

Snøheim og øvrige turisthytter i nærområdet – se retningslinjer om motorferdsel ifm. drift, vedlikehold og tilsyn av Snøheim, samt transport til og fra andre turisthytter under kapittel 7.5 om motorferdsel.

Generelt om ferdsel

NP-forskrift § 3 pkt. 5.1, 5.5 og 5.6; LVO-forskrift § 3 pkt. 5.1, 5.4 og 5.5, BVO-forskrift § 5 pkt. 1

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. I NP- og LVO-forskriftene har forvaltningsmyndigheten også hjemmel til å legge om eller kreve fjernet merking av stier og skiløyper hvis disse skulle vise seg konfliktfylte i forhold til naturmiljøet eller kulturminner. I tillegg kan Miljødirektoratet ved særskilt forskrift regulere eller forby ferdsel som kan skade naturmiljøet. Dette er så langt vi kjenner til aldri blitt gjort i noen av landets verneområder og krever dessuten en egen prosess med høring. Se mer om dette under kapittel 7.3 om friluftsliv.

To vernealternativer – hva er forskjellen?

Bestemmelsene i forskriftene når det gjelder ikke-motorisert ferdsel er like. De gir muligheter til å regulere ferdsel som kan ha negative effekter. I LVO er det imidlertid ingen hjemmel for å regulere organisert ferdsel som kun skjer til fots. Forskjellen mellom de to vernealternativene består derfor først og fremst i at foreslått LVO er større i vernealternativ 2 enn i vernealternativ 1. Det har betydning for utstrekningen av det vi i dette forslaget lanserer som «bruksområde», vist for hvert av alternativene i figur x og y nedenfor. I retningslinjene nedenfor refererer vi i stor grad til dette «bruksområdet».

Organisert ferdsel til fots som kan skade naturmiljøet/verneformålet

NP-forskrift § 3 pkt. 5.2; BVO-forskrift § 5 pkt. 3

Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet (NP, LVO), eller verneformålet villrein (BVO), kan reguleres i verneområdene. I LVO reguleres imidlertid ikke organisert ferdsel til fots. Begrepet ferdsel «til fots» inkluderer i denne sammenheng også ferdsel på ski.

«Organisert ferdsel» defineres som:

Ferdsel der en person, et lag, et firma, en skole eller lignende planlegger, koordinerer og/eller arrangerer en aktivitet og det dreier seg om en aktivitet som gjentas og/eller er kunngjort eller markedsført på forhånd, skal regnes som organisert ferdsel – herunder utsetting av poster for turorientering, topptrim, trimposter eller annen organisert trening, jakthundtrening, hundeprøver, idrettsarrangementer og lignende.

Turer med familie og venner omfattes ikke av denne definisjonen.

I LVO er det ingen hjemmel for å regulere organisert ferdsel som kun skjer til fots. Hvorvidt man har med hund eller ikke, har ingen betydning så lenge det ikke dreier seg om hundekjøring (se egen definisjon nedenfor). Moskusguiding, fotosafarier, turorientering, dressurtrening, hundeprøver og andre organiserte turer er dermed tillatt uten videre gjennom hele året i LVO, så lenge det kun dreier seg om ferdsel til fots eller på ski og turfølget tar hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

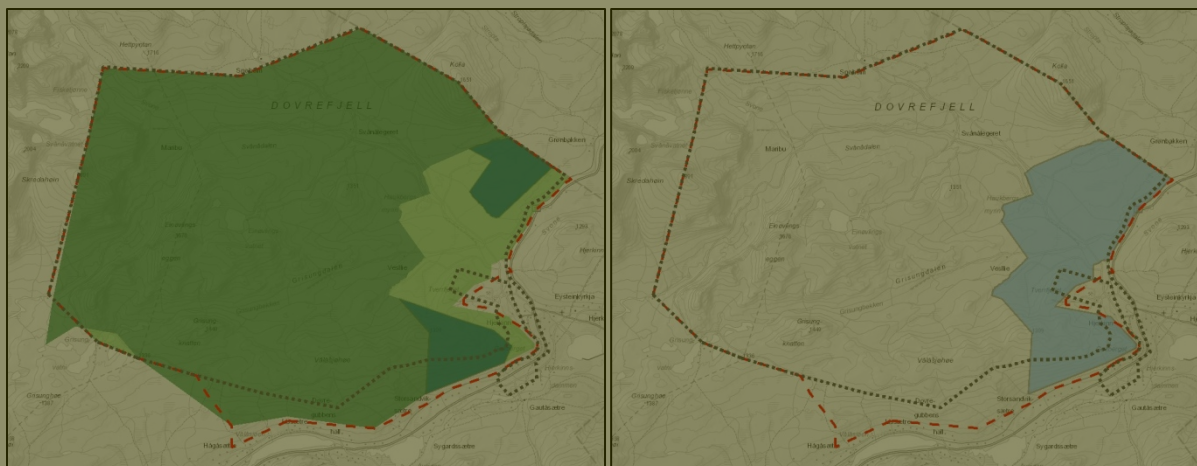
I NP og BVO kan organisert ferdsel til fots som kan skade naturmiljøet/verneformålet reguleres. Slik ferdsel krever derfor i utgangspunktet særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad. Etter en avveining mellom hensynet til verneverdier og brukerinteresser legger vi til grunn at:

- Organisert ferdsel til fots uansett skal være tillatt hele året (uten søknad) i et område i biotopvernområdet som er spesielt avsatt til formålet på vernekartet.
- Organisert ferdsel til fots uansett skal være tillatt (uten søknad) i enkelte områder i nasjonalparken avsatt til formålet på vernekartet i perioden f.o.m. 1. desember t.o.m. 19. august. Utenom denne perioden, dvs. f.o.m. 20. august t.o.m. 30. november, vil organisert ferdsel til fots også her kreve tillatelse etter søknad, som i resten av nasjonalparken.
- Områdene er definert på vernekartet og utgjør sammen med LVO for hvert vernealternativ det såkalte «bruksområdet».
- All annen organisert ferdsel i NP og BVO krever tillatelse etter søknad.

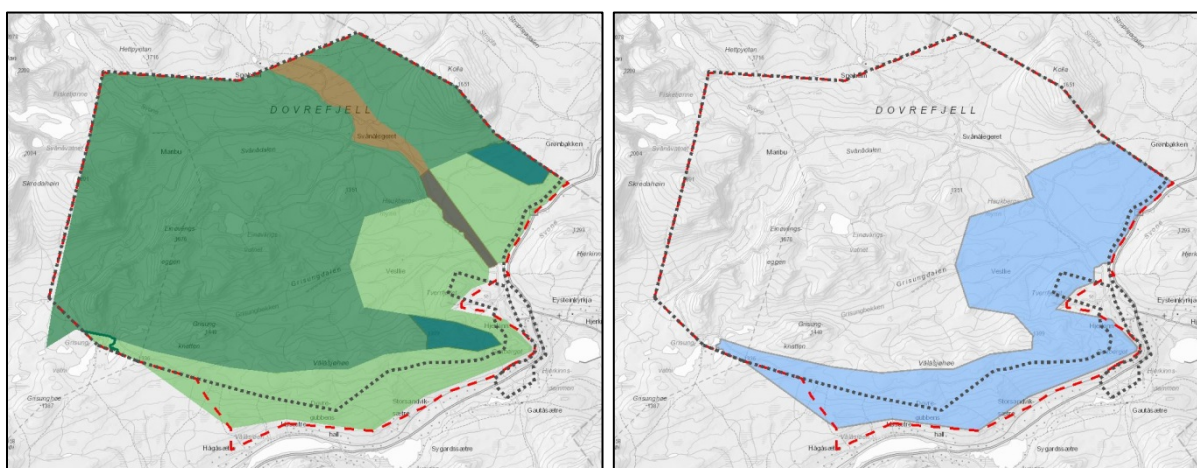
Utgangspunktet for denne avgrensningen i tid og rom for områder i NP og BVO som skal kunne brukes til organisert ferdsel til fots, i tillegg til LVO, er villreinsens arealbruk gjennom året i perioden 2009-2016 (jf. figurene med GPS- og SettRein-data pr. måned i kapittel 4). Dette er ikke uten konflikter med villreinen, men her er det gjort en avveining mellom ulike hensyn og vi har valgt å gi et visst rom for slik aktivitet i de ytre delene av området.

Nærmere om «bruksområdet»

«Bruksområdet» har ulik avgrensning i de to vernealternativene på grunn av ulik avgrensning av LVO. For øvrig er avgrensningen lik. Verneformer med grenser, områdene i NP og BVO som er avsatt spesielt på vernekartet jf. bestemmelsen om organisert ferdsel og «bruksområdet» vises for hvert vernealternativ i figur 18 og 19 nedenfor. Avgrensningen kan sees i detalj i et såkalt «digitalt SUM-kart» på nettsida for verneplanprosessen - gå til «kart» i høyre menykolonne på www.fylkesmannen.no/hjerkinn. (De aktuelle kartlagene må slås på fra en egen kartlagsliste i den grå menylinja nederst i kartet.)

Figur 18. **Vernealternativ 1** med områder i NP der organisert ferdsel til fots er tillatt (uten søknad) i perioden f.o.m. 1. desember t.o.m. 19. august (kartet til venstre, grønnblå farge). Områdene utgjør sammen med LVO det såkalte «bruksområdet» (blått i kartet til høyre).

Figur 19. Kartet til venstre viser **vernealternativ 2** med områder i NP og BVO der organisert ferdsel til fots er tillatt (uten søknad) henholdsvis i perioden f.o.m. 1. desember t.o.m. 19. august (NP, grønnblå farge) og hele året (BVO, mørkebrun farge). Områdene utgjør sammen med LVO det såkalte «bruksområdet» «bruksområdet» (blått i kartet til høyre).

Organisert ferdsel til fots er altså tillatt i de delene av NP og BVO (avsatt på vernekartet) som ligger innenfor bruksområdet som vises i figurene over i perioden f.o.m. 1. desember t.o.m. 19. august. All annen organisert ferdsel i NP og BVO krever tillatelse etter søknad.

Følgende retningslinjer skal gjelde for behandling av slike søknader om organisert ferdsel til fots i NP og BVO utenfor bruksområdet og/eller i bruksområdet i perioden f.o.m. 20. august t.o.m. 30. november (jf. også forslaget om «årshjul» fra konsekvensutredningen for reiselivet):

- Tillatelser til organisert ferdsel til fots kan gis i NP og BVO utenfor bruksområdet i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. 15. juli.
- Tillatelser til organisert ferdsel til fots kan gis i den delen av NP som ligger innenfor bruksområdet lengst nordøst mot fylkesgrensa til Sør-Trøndelag i perioden f.o.m. 20. august t.o.m. 30. november.
- (I den delen av BVO i vernealternativ 2 som ligger innenfor bruksområdet er organisert ferdsel til fots tillatt hele året.)

Ved vurdering av søknader skal blant annet den samlede ferdselen vurderes, jf. nml § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning.

Nærmere om dressurtrening av fuglehund og de tradisjonelle hundeprøvene

Fuglehundtrening regnes som organisert ferdsel til fots jf. definisjonen over. Dressurtreningsfeltet til Dovrefjell fuglehundklubb på Tverrfjellet/Geitberget ligger i sin helhet innenfor LVO og område i NP som er avsatt på vernekartet til ulike typer organisert ferdsel til fots i perioden f.o.m. 1. desember t.o.m. 19. august. Dressurtreningsfeltet er i bruk fra 1. til 30. april og fra 15. juli til 19. august. Dette betyr at dagens bruk av dressurtreningsfeltet vil være tillatt uten søknad.

Feltet mellom Storranden og jernbanen lengst øst i foreslåtte verneområder, benyttes imidlertid fra ca. 5. august til og med første helg i oktober, utenfor tidsrommet der slik organisert ferdsel er tillatt. Feltet benyttes sammen med de øvrige «Kongsvold-terrengene» til de tradisjonelle hundeprøvene i regi av Fuglehundklubbenes forbund (FKF). Bruken av dette området vil derfor fortsatt kreve søknad. Det kan gis tillatelse til slik bruk i den delen av feltet som inngår i bruksområdet. Men bruken er i konflikt med villreintrekket som går sørøst for Kolla og inn i foreslåtte verneområder mot Grisungdalen og Vålåsjøhøe. Det samme gjelder tilsvarende felt i eksisterende nasjonalpark i Stropsjødalen, som går helt opp mot Kollfoten. Det bør vurderes om bruken bør avgrenses mer eller flyttes fra disse feltene.

Ferdselsformer som kan skade naturmiljøet/verneformålet

NP-forskrift § 3 pkt. 5.2 og 5.3; LVO-forskrift § 3 pkt. 5.2 og 5.3; BVO-forskrift § 5 pkt. 3 og 4

I hele området, dvs. i både NP, LVO og BVO, vil ferdselsformer som ikke skjer til fots i utgangspunktet kreve særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad dersom ferdselen kan skade naturmiljøet / verneformålet villrein i BVO. Ferdselsformer som har potensiale for å skade naturmiljøet eller verneformålet omfatter blant annet sykling, kjøring med hundespann, ridning, paragliding, kiting / bruk av skiseil og fallskjermhopping.

Sykling, kjøring med hundespann og organisert bruk av hest reguleres gjennom egne bestemmelser i forskriftene. Følgende er tillatt:

- Sykling på Vålåsjøhøvegen (Hjerkind - Grisungen) i vernealternativ 2.
- Kjøring med hundespann innenfor «bruksområdet» f.o.m. 1. desember t.o.m. 31. mars (gjelder både organisert og uorganisert kjøring med hundespann – se egen definisjon nedenfor).
- Organisert bruk av hest innenfor «bruksområdet» f.o.m. 1. juni t.o.m. 20. september.

Her er det også gjort en avveining mellom hensynet til villreinen og hensynet til brukerinteressene og vi har valgt å gi dette rommet for aktivitet i de ytre delene av området.

Nærmere om sykling

Når det gjelder sykling har Stortinget gjennom behandling av friluftsmeldingen² vedtatt at det i utgangspunktet skal være tillatt å sykle på eksisterende veger, stier og kjørespor i nasjonalparker og landskapsvernområder. Det skal imidlertid fortsatt være mulig å regulere slik ferdsel i nærmere angitte områder dersom verneformålet tilsier det. Verneforskriftene for de enkelte verneområdene må gjennomgås. Ved denne gjennomgangen vil det i henhold til friluftsmeldingen særlig vurderes om dagens reguleringer av bruk av sykkel skal videreføres helt eller delvis i de områdene som er viktige for villrein. Ved disse vurderingene skal det blant annet legges vekt på føre-var-prinsippet.

---

² Meld. St. 18 (2015-2016) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet, behandlet i Stortinget 20. oktober 2016.

På bakgrunn av dette legger vi til grunn for vernealternativ 1 at det kun kan åpnes for sykling på kjørsporet fra Hjerkinsnø til Snøheim (Gamle Snøheimvegen) i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. 15. juli. Etter 15. juli er sykling på denne traseen forbudt av hensyn til villreintrekket inn i området. For vernealternativ 2 legger vi til grunn at sykling kan tillates på Vålåsjøhøvegen, samt på Snøheimvegen og vegen inn til Vesllie i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. 15. juli. Etter 15. juli er sykling på Snøheimvegen og vegen inn til Vesllie forbudt av hensyn til villreintrekket inn i området. Sykling på Vålåsjøhøvegen er også konfliktfylt med hensyn til villreinen utover seinsommer og høst. Unntaket er perioden fra midten av mai til midten av juli, da det er lite villrein i området. Vålåsjøhøvegen ligger likevel i ytterkant av foreslåtte verneområder.

«Sykkel» vil i denne sammenhengen trolig omfatte både vanlig tråsykkel og sykkel med hjelpemotor / el-sykkel (jf. høringsforslag om endringer i motorferdselloven).

Nærmere om organisert ridning og kjøring med hundespann

Forvaltningsmyndigheten har i verneforskriftene hjemmel til å gi særskilt tillatelse til organiserte rideturer og kjøring med hundespann utenfor bruksområdet og/eller til andre tider enn det som er tillatt i bruksområdet. Dette krever at aktørene sender søknad. Det kan ved behandling av slike søknader legges til grunn at det er rom for et visst omfang. Omfanget kan ligge omtrent på dagens nivå, men med noen justeringer i tid og rom (se nærmere retningslinjer under). Det betyr at de første som søker og har aktiviteter i området fra før kan få tillatelse, mens de neste som søker ikke nødvendigvis kan forvente det samme fordi omfanget av disse aktivitetene må begrenses av hensyn til samlet belastning på villreinen og andre verneverdier.

Dagens bruk av området til organiserte rideturer:

Det er to aktører som driver med organisert bruk av hest i området. Den ene har rideturer i foreslåtte verneområder flere ganger i uka i høysesongen, som varer til rundt 20. august. Fra 20. august til rundt 20. september har de kun turer i helgene. Den andre aktøren benytter i hovedsak sitt nærområde, samt områder i Rondane, men har tre til fire lengre turer i løpet av en sesong som også går gjennom foreslåtte verneområder. «Bruksområdet» dekker det området som oftest benyttes til disse rideturene (Hjerkinsnø, Tverrfjellet, Viewpoint Snøhetta, Geitberget og nedre deler av Grisungdalen). Traseen langs Vålåsjøhø med retur gjennom Grisungdalen eller langs E6 ligger utenfor bruksområdet i vernealternativ 1 og delvis utenfor i vernealternativ 2, og benyttes av den ene aktøren rundt ti ganger i løpet av en sesong. De har også enkelte litt lengre turer fra Hjerkinsnø langs Kolla mot Stropplsjødalen og Grønnebakken, og langs Gamle Snøheimvegen fram til Svånålægeret i om lag samme omfang. Den andre aktøren rir gjennom Grisungdalen, forbi Kolla og inn i Stropplsjødalen på sine tre til fire lengre turer som går inn i dette området og tilbake til Grønnebakken. Traseene nordvest og sørøst for Kolla inn mot Stropplsjødalen er alternative traseer som benyttes av begge aktørene. Det er ingen organiserte rideturer i området før 1. juni eller etter 30. september.

Retningslinjer for organisert ridning:

Følgende retningslinjer skal legges til grunn for behandling av søknader om organisert ridning (jf. også forslaget om «årshjul» fra konsekvensutredningen for reiselivet):

- Det totale omfanget av organiserte rideturer utenfor «bruksområdet» skal ikke være vesentlig større enn dagens nivå.
- Tillatelser kan gis i hele det foreslåtte verneområdet i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. 15. juli.
- Områdene rundt Kolla (traseene nord og sør for Kolla mot Stropplsjødalen) og mellom Stridåbrua og Snøheim kan ikke benyttes etter 15. juli.
- Antall turer nord for bruksområdet i retning Snøheim skal være begrenset til noen ytterst få i perioden etter 15. juli og ikke gå lenger inn enn til Svånålægeret.

- De oftest brukte traseene i området Vålåsjøen/Vålåsjøhøe/Grisungdalen og tilbake mot Hjerkinna kan benyttes i samme omfang som i dag, mens turer videre vestover mot Grisungen og nord for Grisungbekken (i NP) skal skjermes helt i perioden etter 19. august.
- Det kan gis flerårige tillatelser.

Dagens bruk av området til hundekjøring:

Når det gjelder kjøring med hundespann, er det i dag i hovedsak to aktører som benytter områdene nord for E6 over Dovrefjell gjennom større deler av vinteren. Én bor sentralt på Hjerkinna og driver med hundekjøring som idrett. De starter i august blant annet med turer på Snøheimvegen inn til Haukberget eller Stridåbrua for opptrening i forkant av vintersesongen. I oktober/november leter de etter gode snøforhold. Vinterstid er det gode treningsforhold i løypenettet nede i Folldalen, men de kjører også i Grisungdalen og Grøndalen, eventuelt fra Grisungdalen inn i eksisterende Fokstugu landskapsvernområde og mot Dombås, når det er gode snøforhold her. Antall turer kan være opp mot tre til fem pr. uke under gode snøforhold, men på grunn av en del reising blir det ikke mer enn rundt ti turer gjennom Grøndalen i løpet av en god vinter. Den andre driver først og fremst med organiserte turer i forbindelse med reiselivsvirksomhet, både i foreslåtte verneområder og i et nærmere avgrenset område lengst ned i Stropplsjødalen i eksisterende NP, på tillatelse fra Dovrefjell nasjonalparkstyre. Omfanget av turene i foreslåtte verneområder har vært få og noe varierende. Utover seinvinteren ved gode snøforhold er det imidlertid flere av de aktive hundekjørerne i Folldal som drar på «koseturer» innover i de foreslåtte verneområdene. Det er ikke minst også mange i fuglehundmiljøet som da snørekjører med sine hunder innover fra Hjerkinna. Både kjøring med hundespann og snørekjøring med hund skal omfattes av det som skal reguleres som hundekjøring (jf. forslag til definisjon under).

Retningslinjer for hundekjøring:

Hundekjøring er tillatt innenfor «bruksområdet» f.o.m. 1. desember t.o.m. 31. mars. Følgende retningslinjer legges til grunn for behandling av søknader om hundekjøring utover dette (jf. også forslaget om «årshjul» fra konsekvensutredningen for reiselivet):

- Det totale omfanget av hundekjøring utenfor bruksområdet skal være svært begrenset og ikke større enn dagens nivå.
- Områdene utenfor bruksområdet kan også bare benyttes fram til og med 31. mars.
- Det bør settes som vilkår at turene skal loggføres med GPS og at antall turer med GPS-sporing skal rapporteres til forvaltningsmyndigheten etter hver sesong.
- Det kan gis flerårige tillatelser.

«Hundekjøring» defineres som:

En ferdsselsform der en utøver enten står på ski bak en eller flere hunder som er innspekt i drag med pulk, eller bare med en strikk (snørekjøring), eller der to eller flere hunder er spent inn i liner foran sleden og styres med kommando fra utøveren.

Hundekjøring skiller seg fra vanlig tur med hund ved hastigheten som kan oppnås og derav også avstandene som kan tilbakelegges. (Vanlig tur med hund er tillatt uten søknad.)

(Det er tatt utgangspunkt i definisjoner av ulike stilarter hos Norges hundekjørerforbund på www.sleddog.no.)

Telting

NP-forskrift § 3 pkt. 5.2 og 5.4; LVO-forskrift § 3 pkt. 5.3; BVO-forskrift § 3 pkt. 4 og § 5 pkt. 3

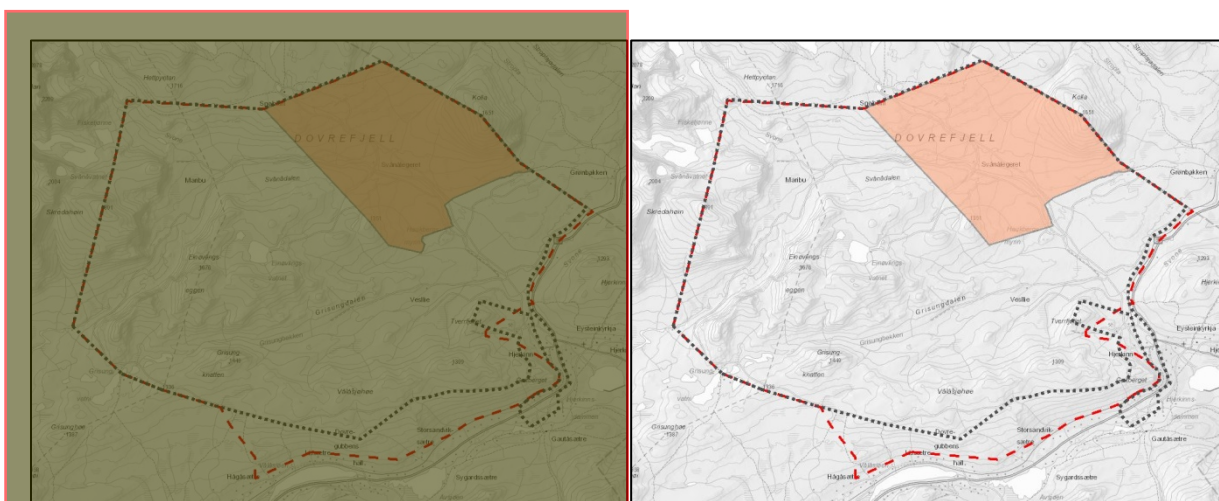
I NP krever telting utover én uke på samme sted særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten etter søknad. Dette gjelder ikke vanlig vandretelt, med unntak av et nærmere avgrenset område med

teltforbud etter 15. juli (se neste avsnitt nedenfor). Bruk av større telt som skal stå utover én uke krever tillatelse etter søknad. Teltleirer er forbudt i BVO.

«Vanlig vandretelt» defineres som:

Telt som ikke er større enn at én person enkelt kan bære det med seg over større avstander og sammen med annet nødvendig utstyr for overnatting ute.

Det er teltforbud som også omfatter vanlige vandretelt i perioden f.o.m. 16. juli t.o.m. 31. mai i området nord for «bruksområdet» i hvert vernealternativ og i retning mot Snøheim, Tvillingkollan, Sletthøi, Veslkolla og Kolla, og samtidig øst for aksene Vesllie – Tjørnhøkollen – Kjølen (ved Snøheim). Sone med generelt teltforbud er tatt inn av hensyn til viktig leve- og trekkområde for villreinen. Området med teltforbud vises i figur 20 nedenfor.

Figur 20. Område med generelt teltforbud i perioden f.o.m. 16. juli t.o.m. 31. mai, for henholdsvis vernealternativ 1 (til venstre) og vernealternativ 2 (til høyre).

Telting kan også reguleres gjennom bestemmelsene om ferdselsformer som kan skade naturmiljøet (NP og LVO) / verneformålet (BVO). Når større grupper slår opp teltleir kan dette føre til vegetasjonsslitasje, forurensning og problemer med sanitære forhold. Overnatting i telt blir ikke ansett for å skade naturmiljøet før en teltplass benyttes av samme person/gruppe i mer enn 30 persondøgn (persondøgn = antall personer x antall døgn). Grupper som skal slå opp telt i mer enn 30 persondøgn i samme nærområde, må søke om tillatelse. Det betyr at en gruppe på 15 personer kan overnatte i telt i to døgn før de må fortsette turen og etablere ny teltplass. Dersom en gruppe på fem personer skal overnatte i telt, kan disse ligge i seks døgn på samme sted, uten å søke om tillatelse.

Følgende retningslinjer skal legges til grunn for behandling av søknader om bruk av større telt (enn vanlig vandretelt) som skal stå utover én uke på samme sted eller teltleir utover 30 persondøgn i samme nærområde:

- Tillatelser kan gis i «bruksområdet» i perioden f.o.m. 1. desember t.o.m. 31. mars og i perioden 1. juni t.o.m. 15. juli.

Oppsummering - ferdselsreguleringer

Tabell 2. Oppsummering av bestemmelser i verneforskriftene for regulering av ferdsel og ferdselsformer i foreslåtte verneområder.

Type ferdsel / ferdselsform	Tillatt i område(r) / trase(er)	Kan tillates* etter søknad i område(r)	Eventuell tidsbegrensning
Hensynsfull ferdsel jf. allemannsretten, uorg.	Foreslåtte verneområder (reguleres ikke)	-	-
Organisert ferdsel til fots eller på ski (inkluderer bl.a. moskusguiding, de tradisjonelle hundeprøvene og bruk av dressurtreningsfeltet for fuglehund)	Hele LVO	-	Ingen (hele året)
	Område avsatt til formålet i BVO	-	Ingen (hele året)
	Områder avsatt til formålet i NP (utgjør sammen med avsatt område i BVO og hele LVO det såkalte «bruksområdet»)		1. desember – 19. august
		NP og BVO	1. juni – 15. juli
		NP-området lengst nordøst innenfor «bruksområdet»	Ingen (hele året)
Sykling	Kjøresporet mellom Hjerkin og Snøheim i vernealternativ 1		1. juni – 15. juli
	Snøheimvegen og vegen inn til Vesllie i vernealternativ 2		1. juni – 15. juli
	Vålåsjuvhegen i vernealt. 2		-
Kjøring med hundespann	«Bruksområdet»		1. desember – 31. mars
		Se nærmere retningslinjer	
Organisert ridning	«Bruksområdet»		1. juni – 20. september
		Foreslåtte verneområder	1. juni – 15. juli
		Områder/traseer utenfor bruksområdet etter 15. juli – se nærmere retningslinjer	
Større telt som skal stå utover én uke på samme sted, eller teltleir utover 30 persondøgn i samme nærområde		«Bruksområdet», sommer	1. juni – 15. juli
		«Bruksområdet», vinter	1. desember – 31. mars
Bruk av vanlige vandretelt, til og med 30 persondøgn i samme nærområde	I foreslåtte verneområder, med unntak av et nærmere definert område med forbud f.o.m. 15. juli t.o.m. 1. juni		

(* forutsetter at den samlede ferdselen er begrenset jf. nml § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning)

All annen organisert ferdsel eller ferdselsformer som ikke er omtalt spesielt ovenfor vil kreve særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad i samtlige foreslåtte verneområder (NP, LVO og BVO). Samlet belastning med hensyn til naturmiljøet, herunder villreinens arealbruk, må tillegges vekt ved behandling av alle søknader.

7.2.3 Tiltak

Samarbeid mellom forvaltningsmyndighet, reiseliv og naturoppsyn om utvikling av en egen kvalitetsstandard og/eller sertifiseringsordning for guider i verneområdene på Dovrefjell (jf. forslag til avbøtende tiltak i konsekvensutredningen for reiselivet).

Samarbeid om andre tiltak for å hindre bruk av området som ikke er i tråd med vernebestemmelsene og forvaltningsplanen, inkludert organisert ferdsel / ferdselsformer uten tillatelse (samarbeid forvaltningsmyndighet, naturoppsyn og reiseliv).

7.3 Friluftsliv

7.3.1 Utfordringer og mål

Den norske allemannsretten er nedfelt i frilftsloven og gjelder også innenfor områder vernet etter naturmangfoldloven. Det er varslet at det kommer endringer i frilftsloven som vil utvide allemannsretten til å gjelde andre ferdselsformer enn bare ferdsel til fots³. Frilftsloven stiller imidlertid krav til alle om hensynsfull atferd på annen manns grunn. Naturmangfoldloven stiller også krav om at *«enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet ...»* (nml § 6). I foreslåtte verneområder er det spesielle krav knyttet til ferdsel særlig av hensyn til villreinen, men også til annet sårbart dyreliv.

Uorganisert ferdsel til fots er i utgangspunktet tillatt overalt. Begrepet «ferdsel til fots» omfatter også bruk av ski. Forvaltningsmyndigheten kan imidlertid til en viss grad styre og kanalisere ferdselen gjennom tilretteleggings- og informasjonstiltak. Videre har forvaltningsmyndigheten hjemmel for å regulere organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet/verneformålet (omtales i hovedsak under kapittel 7.2).

Det er i tillegg et eget punkt i alle NP- og LVO-forskrifter som opplyser om at Miljødirektoratet ved særskilt forskrift kan regulere eller forby ferdsel som kan skade naturmiljøet innenfor nærmere avgrensede områder. Dette krever i tilfelle utarbeidelse av en særskilt forskrift og en prosess i forkant med høring. Dette er så langt vi kjenner til aldri blitt gjort i noen av landets verneområder, men er en siste utvei for å kunne sikre viktige verdier hvis det viser seg at bruken av området risikerer å ødelegge eller forringe verneverdiene. Slike situasjoner skal unngås gjennom informasjon og gjennomtenkt kanalisering og tilrettelegging. Dette er også viktig for å gi en god opplevelse til de som besøker verneområdene. Samarbeid med reiselivet over Dovrefjell for å få flest mulig til å delta på organiserte turer med kvalifiserte guider vil også kunne bidra både i å ivareta verneverdiene og samtidig gi besøkende en god opplevelse. Kvalifiserte guider kan for eksempel kanalisere ferdselen slik at en aktivitet ikke kommer i konflikt med naturverdiene. De kan informere om naturverdiene og gjøre besøkende bevisste på hvordan de bør ferdes i slike områder. Guider kan således bidra til å skåne områder som er særlig sårbare for forstyrrelse ved blant annet å lede ferdsel til områder som har større tåleevne.

Målet er å bevare allmennhetens muligheter til uforstyrret opplevelse av naturen / natur- og landskapsopplevelse i foreslåtte verneområder gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging (jf. § 2 siste ledd i NP- og LVO-forskrift), uten at dette går ut over viktige verneverdier i området, blant annet områdets funksjon for villreinen.

---

³ Meld. St. 18 (2015-2016) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet, behandlet i Stortinget 20. oktober 2016.

7.3.2 Retningslinjer

Generelt om ferdsel

NP-forskrift § 3 pkt. 5.1, 5.5 og 5.6; LVO-forskrift § 3 pkt. 5.1, 5.4 og 5.5, BVO-forskrift § 5 pkt. 1

All ferdsel i NP og LVO skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. All ferdsel i BVO skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon og dyreliv, spesielt villrein. Uorganisert ferdsel til fots og på ski reguleres i utgangspunktet ikke, men forvaltningsmyndigheten har en hjemmel for å legge om eller kreve fjernet merking av stier og skiløyper om nødvendig.

Andre ferdselsformer reguleres spesielt. Se nærmere retningslinjer for organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet/verneformålet under kapittel 7.2.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har i samarbeid med reiselivet utarbeidet «Dovrevetreglene» i 2015. Disse kan også tjene som generelle retningslinjer for hensynsfull ferdsel i foreslåtte verneområder:

Dovrevetreglene

Dovrevetreglene beskriver hvordan nasjonalparkmyndighetene og de som driver organisert reiseliv i verneområdene ønsker at ferdsel til fots, både organisert og uorganisert, skal foregå i verneområdene på Dovrefjell:

1. *Forstyr ikke dyr og fugler. Husk at det er du somer gjesten. Dyra bor her, og kan ikke flytte.*
    - **Villreinen** er sky og sårbar. Følg merkede stier, oppsøk ikke rein. Husk at reinen kan rømme når du er på mer enn 500 m avstand om den oppdager deg, og springer flere km. Det koster verdifull energi, og kan føre til at trekkruter brytes, område går ut av bruk eller at dyr ikke greier seg gjennom vinteren om forstyrrelsene blir mange nok.
    - Overhold anbefalt minsteavstand på 200 m til **moskus**. Den kan være farlig, men er også sårbar. I motsetning til reinen, som flykter, tilsier moskusens instinkter at angrep er det beste forsvar. Følg ikke etter moskus som trekker seg unna.
    - Forstyr ikke **fjellreven**. Selv om den kan virke tillitsfull, er den sårbar. Ikke slå deg ned nær bebodd hi for å raste, se på eller fotograferer reven, ikke legg ut åte. Følg [retningslinjene fra Miljødirektoratet](#).
  2. *Sett ikke spor etter deg.*
    - Plukk ikke **blomster** og andre planter. Ta vare på mangfoldet i naturen.
    - Ikke ødelegg, eller fjern **kulturminner**. Ikke prøv å forbedre dem - en steinheller kan ha vært i sammenhengende bruk siden steinalderen. Vis respekt for de som var her før, og de som kommer etter.
    - Skal du sette **leir** – sett opp teltet på vegetasjonsfri grunn eller gras, som tåler slitasje. Brenn helst ikke **bål** – gjør du, legg det på sand / grus eller i en gammel bål plass.
    - Kast ikke **søppel** i naturen – ta det med ut av området. Etterlat ingen varige spor – heller ikke varder.
  3. *Vis hensyn til andre brukere av området. Om andre har kastet søppel, gjør deg selv og andre en tjeneste – ta det med til nærmeste søppelkasse.*
  4. *I din og miljøets interesse anbefaler vi organiserte turer. Følg helst de merkede stiene.*
  5. *Har du hund, skal den være i bånd.*
  6. *Sett deg inn i lover og regler for ferdsel og aktiviteter i verneområdene på dovrefjell – og følg dem.*
- Den usynlige turist kan ingen være – men vis er gjerne at du prøver!*

Ferdselsformer som kan skade naturmiljøet (NP og LVO) eller verneformålet villrein (BVO)

Se beskrivelse og retningslinjer under kapittel 7.2.

Generelt om andre vernebestemmelser

NP-forskrift § 3 pkt. 1.1; LVO-forskrift § 3 pkt. 1.1; BVO-forskrift § 3 pkt. 3

I NP skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted og landskapet er i utgangspunktet vernet mot inngrep av enhver art. LVO er vernet mot inngrep og tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. I den forbindelse skal det legges vekt på

den samlede virkningen av tiltak i området. BVO er vernet mot ethvert tiltak som kan påvirke eller forstyrre villreinen eller dens livsbetingelser. I NP og LVO er det noen unntak fra disse bestemmelsene i forbindelse med tilrettelegging for friluftslivet og videre hjemler for å gi tillatelse til noen tiltak etter søknad.

Tilrettelegging for ferdsel

NP-forskrift § 3 pkt. 1.2 b), 1.3 d) og e); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 b) og h)/g), 1.3 e) og f)

I NP og LVO er vernebestemmelsene ikke til hinder for vedlikehold av stier, skilt, bruer og liknende i samsvar med forvaltningsplan. Dette omfatter rydding av kratt, merking og annet vedlikehold av eksisterende traseer. Det er også unntak for vedlikehold av gangvegen opp til Viewpoint Snøhetta i LVO (begrepet «traktorveg» brukes i forskriften). Forvaltningsmyndigheten kan videre gi tillatelse til bygging av bruer og legging av klopper, oppsetting av skilt samt merking av nye stier etter søknad. Tillatelse til merking av nye stier etter denne hjemmelen vil også kunne omfatte opparbeiding av trase, som f.eks. rydding av kratt og tilsvarende.

I vernealternativ 1 må det gis tillatelse til merking og opparbeiding av ny sti mellom Hjerkin og Snøheim. Denne stien skal i all hovedsak følge samme trase som et sammenhengende kjørespor mellom Hjerkin og Snøheim (Gamle Snøheimvegen). Det skal for øvrig ikke opparbeides nye stier ellers i området som erstatning for veg som tilbakeføres.

Det skal legges til grunn for behandling av framtidige søknader at det ikke skal gis tillatelse til ny tilrettelegging for ferdsel utenfor «bruksområdet» avsatt i vernekartet (jf. utfordringer og strategier omtalt i kapittel 3). Det skal imidlertid være rom for tilretteleggings-/kanaliseringstiltak innenfor «bruksområdet». Det er ingen tilrettelagte skiløyper eller hundekjøringsløyper i foreslåtte verneområder og heller ingen hjemmel for å kunne gi tillatelse etter søknad, verken til stikking eller merking av nye skiløyper eller oppkjøring av hundekjøringsløyper.

Bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med tilretteleggingstiltak er omtalt under kapittel 7.5 om motorferdsel.

Forsvaret kan gjennomføre nødvendig vedlikehold av anlegg, blant annet bruer, som er forutsatt fjernet gjennom naturrestaureringsprosjektet så lenge det er behov for disse uavhengig av vedlikeholdsbestemmelsene her.

Telting

NP-forskrift § 3 pkt. 5.2 og 5.4; LVO-forskrift § 3 pkt. 5.3; BVO-forskrift § 3 pkt. 4 og § 5 pkt. 3

I NP krever telting utover én uke på samme sted særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten etter søknad. Dette gjelder ikke vanlig vandretelt i NP, med unntak av nærmere avgrensede områder med teltforbud jf. forvaltningsplan. Bruk av større telt som skal stå utover én uke krever særskilt tillatelse etter søknad. Det samme gjelder grupper som skal slå opp telt i mer enn 30 persondøgn i samme nærområde, også når dette bare er familie- og/eller vennegrupper. Teltleirer er forbudt i BVO.

Se nærmere beskrivelse og retningslinjer under kapittel 7.2, inkludert figur som viser området med generelt teltforbud i NP f.o.m. 16. juli t.o.m. 31. mai, som også inkluderer vanlige vandretelt av hensyn til viktig villreintrekk.

Det kan i tillegg til vernebestemmelsene komme forbud mot telt med bruk av plugger eller lignende ned i bakken, i hele eller deler av området for å redusere restrisiko fra eventuelle eksplosivrester som ikke har blitt funnet under den omfattende eksplosivryddingen i det tidligere skytefeltet.

Bålbrenning

NP-forskrift § 3 pkt. 2.1 og 2.2

I NP er vegetasjon, herunder døde busker og trær, vernet mot all skade og ødelegging, men skånsom bruk av trevirke til bålbrenning er likevel tillatt.

Det kan i tillegg til vernebestemmelsene komme forbud mot bålbrenning og lignende i hele eller deler av området for å redusere restrisiko fra eventuelle eksplosivrester som ikke har blitt funnet under den omfattende eksplosivryddingen i det tidligere skytefeltet.

7.3.3 Tiltak

Begge vernealternativ

Allmennheten bør informeres om at foreslåtte verneområder tidligere har vært et skytefelt og at det derfor kan være restriksjoner mot bålbrenning og telting (bruk av teltpluggen o.l. ned i bakken) for å redusere eventuell restrisiko i hele eller deler av området. Dette kommer i tillegg til vernebestemmelsene. Denne informasjonen må utarbeides i samarbeid med de aktørene som er ansvarlige for slike restriksjoner, først og fremst Forsvarsbygg.

Vernealternativ 2

Allmennheten må gjennom flere typer informasjonstiltak informeres om bakgrunnen for at det går skyttelbuss mellom Hjerlann og Snøheim turisthytte og samtidig oppfordres til å benytte bussen av hensyn til villreinen framfor å gå til fots.

7.4 Jakt, fangst og fiske

Dette kapitlet omhandler retningslinjer for jakt, fangst, fiske, opplag av båter, vilt- og fiskeforvaltning med mer. Motorferdsel knyttet til jakt, fangst og fiske omtales i kapittel 7.5 om motorferdsel. Bruken av dressurtreningsfeltet på Tverrfjellet og feltet som benyttes sammen med de øvrige «Kongsvold-terrengene» til de tradisjonelle hundeprovne er omtalt i forbindelse med regulering av ferdsel i kapittel 7.2 om reiselivet.

7.4.1 Utfordringer og mål

Utøvelse av jakt og fiske har sterke tradisjoner i området. Det er et mål for forvaltningen at jakt og fiske skal kunne videreføres innenfor rammene av øvrige bestemmelser om ferdsel i de ulike verneområdene. Jakt og fiske utgjør en viktig del av det naturbaserte friluftslivet, som er en del av verneformålet i NP og LVO.

7.4.2 Retningslinjer

Alle bestemmelser og retningslinjer om motorferdsel er samlet under kapittel 7.5, herunder bestemmelser om transport av båt og uttransport av felt elg og hjort m.m.

Generelt om dyrelivet

NP-forskrift § 2 og § 3 pkt. 3.1; BVO-forskrift § 2 og § 3 pkt. 2

I NP er dyrelivet en del av verneformålet. Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser, er derfor vernet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vatn er forbudt. I

BVO er villrein formålet og området er vernet mot et hvert tiltak som kan påvirke eller forstyrre villreinen eller dens livsbetingelser. I LVO er dyrelivet ikke en like viktig del av verneformålet, men LVO er også et økosystemvern hvor formålet omfatter å ta vare på en viktig del av leveområdet til villreinen i Snøhetta villreinområde, i tillegg til annet dyre- og planteliv som preger landskapet.

Jakt, fangst og fiske

NP-forskrift § 3 pkt. 3.2 a) og b); LVO-forskrift § 3 pkt. 3a) og c); BVO-forskrift § 4 pkt. 3

Vernet er ikke til hinder for jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk. Dette omfatter også lisensfelling av store rovdyr, som går under jakt i denne sammenheng.

Uttransport av jaktutbytte

NP-forskrift § 3 pkt. 5.3; LVO-forskrift § 3 pkt. 5,2; BVO-forskrift § 5 pkt. 2

Bruk av hest til kløving, herunder uttransport av jaktutbytte, er tillatt i alle verneområdene.

Motorferdsel i forbindelse med uttransport av felt elg, hjort og bjørn er omtalt under kapittel 7.5.

Utsetting av fisk og kalking av vann og vassdrag

NP-forskrift § 3 pkt. 3.3 a) og b); LVO-forskrift § 3 pkt. 3 b)

I NP kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til utsetting av fisk fra lokale fiskestammer hvor dette er gjort tidligere, etter søknad. I NP kan forvaltningsmyndigheten også gi tillatelse til kalking av vann og elver som er nødvendig for å hindre at en art dør ut, men det skal i forvaltningsplanen (for hele NP) settes av et referanseområde som ikke kan kalkes. Dette er det naturlig å gjøre når dette utkastet til forvaltningsplan for foreslåtte verneområder skal innarbeides i forvaltningsplanen for verneområdene på Dovrefjell i etterkant av et vernevedtak.

I LVO er utsetting av fisk fra lokale fiskestammer hvor dette er gjort tidligere tillatt dersom utsettingen er i samsvar med gjeldende lovverk. I LVO er kalking av vann og vassdrag tillatt (nevnes ikke i LVO-forskrift).

Opplag av båt

NP-forskrift § 3 pkt. 1.3 j)

I NP kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til opplag av båt etter søknad. Bestemmelsene er relevante for Simontjønnin i Grisungen og Einøvlingvatnet. De øvrige vatna i Grisungen vil inngå i Fokstugu LVO som ikke har bestemmelser om opplag av båt i forskriften. Det er ingen vatn i nytt LVO som gjør denne problemstillingen aktuell.

Følgende retningslinjer gjelder for vann i NP:

- Alle båter skal merkes med eierens navn, og et bilde av båten skal sendes til forvaltningsmyndigheten, slik at forvaltningsmyndigheten lettere skal kunne følge opp og få fjernet båter som ikke er i bruk.
- Garnkasser o.l. som står ute, kan ikke være større enn at de får rom under en hvelvet båt.
- Båter som ikke lenger er i bruk og/eller det ikke er søkt om fornyelse av tillatelse, skal fjernes.
- Ødelagte båter og rester av annet utstyr skal fjernes. Kommunen kan som forurensningsmyndighet kontaktes for hjelp til oppfølging med hjemmel i forurensningsloven § 37 dersom eier selv ikke fjerner utrangert utstyr.
- I NP kan nye tillatelser til opplag av båt bare gis for vatn/tjern med garnfiske.
- Tillatelser til opplag av båt i NP skal være tidsavgrenset til fire år om gangen. Det må sendes inn en enkel søknad om fornyelse av tillatelsen innen utløpet av gjeldende tillatelse.

Forvaltning av vilt

NP-forskrift § 3 pkt. 1.3 i), 3.2 b) og 3.3 c); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.3 i) og pkt. 3 c); BVO-forskrift § 4 pkt. 6 og § 7 pkt. 18

Det er ikke lagt opp til at forvaltningen av rovvilt skal være annerledes inne i verneområdene enn utenfor. Dette innebærer at vernereglene ikke skal være til unødig hinder for tiltak som er nødvendige i rovviltforvaltningen (se likevel omtale i forhold til motorferdsel nedenfor). Lisensfelling av store rovdyr omfattes av bestemmelsene for jakt (se over). Alle forskriftene presiserer videre at bestemmelsene ikke er til hinder for skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk. Skadefelling kan altså skje uten spesiell tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Forskriftene har også en hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendige (fysiske) tiltak i forbindelse med artsforvaltning, eksempelvis installasjoner i forbindelse med utsetting av fjellrev. NP innebærer et vern av dyrelivet i seg selv, mens dyrelivet er vernet mer indirekte i LVO. Det er derfor også tatt inn en egen bestemmelse i NP-forskriften for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til tiltak i forbindelse med forvaltninga av vilt, etter søknad. Dette kan blant annet hjemle tillatelse til å sette ut fjellrev.

For å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av gaupe og jerv kan det være fastsatt en jaktkvote for gaupe og/eller lisensfellingskvote for jerv. Det kan da gis tillatelse til å sette opp jerv- og gaupebåser etter søknad. Dette inngår også i begrepet «nødvendige tiltak i forbindelse med artsforvaltning» i verneforskriftene. Slike tillatelser skal grunngis godt, da dyrelivet i utgangspunktet er fredet. Ved vurdering av slike søknader inngår gjeldende nasjonal rovviltpolitikk som utgangspunkt, herunder den geografisk differensierte forvaltningen av rovviltartene. Dette innebærer at det kan gis tillatelse dersom oppsetting av båser er nødvendig som en del av rovviltforvaltningen. I tillegg må en vurdere selve plasseringen av båsen i landskapet, slik at den ikke blir skjemmende i terrenget. Det må heller ikke legges opp til plassering av båser hvor tilsynet med båsen medfører forstyrrelser i strid med verneformål/verneverdier (f. eks. av rovfugl, villrein og allment friluftsliv). Bruk av motorkjøretøy til rutinepreget inspeksjon av båser/fangstredskap vil ikke være tillatt innenfor verneområdet. Motorisert ferdsel for utfrakt av åte tilknyttet lisensfelling av jerv bør i utgangspunktet henvises til områder utenfor verneområder når verneformålene og verneverdiene tilsier det.

Alle søknader om utplassering av båser for fangst av jerv og gaupe skal i tillegg behandles av Fylkesmannen (tillatelse gis kun for ett år av gangen), uavhengig av om de ønskes plassert innenfor eller utenfor verneområder. Ved søknader om oppsetting av fangstbåser i et verneområde skal det derfor sendes kopi av søknaden til Fylkesmannen og kommunen.

7.4.3 Tiltak

Det bør legges til rette for og oppfordres til felles bruk av båter i vann som ligger i NP, slik at ikke alle brukere trenger å ha egen båt her.

7.5 Motorferdsel

Dette kapittelet omhandler retningslinjer for all motorferdsel i området, både motorferdsel på veg og motorferdsel i utmark.

I alle verneforskriftene er motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken i utgangspunktet forbudt. Ved praktisering av verneforskriftenes bestemmelser brukes begrepet

«motorferdsel» slik det er definert i lov om motorferdsel i utmark (motorferdselloven). Denne loven fastsetter et prinsipp om at motorferdsel i utmark er forbudt, men gir en rekke unntaksbestemmelser for diverse formål, og ytterligere muligheter for å søke dispensasjon. Slik er også verneforskriftene bygd opp. Når det gjelder hva som er utmark, legges også her motorferdsellovens definisjoner til grunn. Søknader om motorferdsel i utmark skal også behandles etter motorferdselloven med tilhørende forskrifter. Kommunen er myndighet etter motorferdselloven.

El-sykkel er et unntak når det gjelder definisjonen av motorferdsel. I dag er el-sykkel definert som motorferdsel etter motorferdselloven. Nye bestemmelser om el-sykkel i motorferdselloven er imidlertid underveis. ~~Det er også sannsynlig at bruk av el-sykkel i nær framtid vil bli likestilt med bruk av vanlig sykkel i alle våre verneområder, jf. friluftsmeldingen som ble vedtatt av Stortinget i oktober 2016.~~

Bruk av droner er sterkt økende i ulike sammenhenger og til ulike formål. Droner er ikke definert som motorferdsel. I NP-forskriftene er bruk av droner regulert under § 3 pkt. 7 om støy og annen forstyrrelse, men bestemmelser og retningslinjer er likevel omtalt under dette kapittelet.

7.5.1 Utfordringer og mål

Det er et overordnet mål både i verneområder og i utmark for øvrig å redusere motorisert ferdsel til et minimum, og derfor begrenses slik ferdsel til det som er strengt nødvendig. Motorferdsel innenfor verneområder er regulert strengere enn det som gjelder ellers i utmark. Motorferdsel er strengest regulert i NP og da særlig på barmark. Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneformål/-verdier og andre interesser i området. Dette gjenspeiler seg i unntaks- og dispensasjonsbestemmelsene.

Når det gjelder dispensasjonsbestemmelsene betyr forskriftenes formulering «kan gi tillatelse til» ikke at forvaltningsmyndigheten nødvendigvis skal gi tillatelse, men at forvaltningsmyndigheten har hjemmel til og kan vurdere om en søknad gir grunnlag for å gi tillatelse (jf. kapittel 1.3, tredje avsnitt). Forvaltningsmyndigheten må vurdere hver søknad i lys av verneformål og verneverdier i det enkelte område, og hvorvidt behov og tiltak/aktivitet ligger innenfor det formål bestemmelsen er tenkt å dekke.

Vernealternativ 2

For vernealternativ 2 er det en sentral forutsetning at motorferdselen på Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen ~~og vegen inn til Vesllie~~ begrenses til et minimum.

Når det gjelder Snøheimvegen, viser vi til forutsetningene for anbefalingen i «Horisont Snøhetta» (Strand m.fl., 2013) og «Kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen (Gundersen m.fl., 2016). Dersom Snøheimvegen beholdes, er det blant annet en grunnleggende forutsetning at ferdseleu reguleres med skyttelbuss og at restriksjonene på øvrig bruk av vegen er effektive. Den overordnede målsettingen er at ferdseleu på Snøheimvegen (og i Stroplsjødalen) ikke skal være større enn at villreinen kan opprettholde sin roterende bruk av arealene omkring Snøhetta-massivet, det såkalte rotasjonstrekket rundt Snøhetta (se også omtale og de to sist figurene under kapittel 4 her, samt kapittel 3.1.2 i verneplandokumentet).

7.5.2 Retningslinjer

Motorferdsel på E6 og jernbane, inkludert i forbindelse med vedlikehold

LVO-forskrift § 3 pkt. 6.2 b) og c), og pkt. 6.3 e)/f)

Det generelle motorferdselsforbudet i LVO er ikke til hinder for drift av jernbanen eller motorferdsel på E6 med sideanlegg, inkludert adkomstveg til eksisterende hytter som ligger inntil E6 på østsiden av vegen nord for Hjerkin. Begrepet sideanlegg omfatter vegens skulder, samt tilrettelagt parkering ved rasteplass.

Det er videre hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med nødvendige tiltak på E6 og jernbane utover vanlig vedlikehold definert av LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 i).

Generelt om motorferdsel og støy i verneområdene

NP-forskrift § 3 pkt. 6.1 og 7.2; LVO-forskrift § 3 pkt. 6.1 og 7.2; BVO-forskrift § 3 pkt. 2 og § 5 pkt. 6

Motorferdsel til lands og til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt. Det er unntak fra dette forbudet for nærmere spesifiserte formål. Forskriftene er tilpasset for å dekke de nødvendige behov som finnes innenfor foreslåtte verneområder, enten som direkte hjemler («ikke til hinder for ...»-bestemmelser) eller gjennom hjemler som åpner for tillatelse etter søknad.

Det skal kontinuerlig arbeides for at all motorferdsel reduseres til et minimum. Det skal videre legges vekt på å unngå terrengskader, vegetasjonsslitasje og forstyrrelse av dyrelivet og friluftslivsbrukere. Dette gjelder også for motorferdsel som er direkte hjemlet i forskriftene, unntatt ved redningsoppdrag og andre nødssituasjoner.

Overordnede prinsipper for motorferdsel utenom definerte vegstrekninger (dvs. motorferdsel i utmark):

- Transport over lengre avstander, transport av store mengder og/eller tyngre transport til hytter og buer som ligger i NP, skal fortrinnsvis skje med lufttransport.
- Så langt det lar seg gjøre skal annen motorferdsel i utmark i verneområdene skje på vinterføre. Dette betyr at kjøringen gjennomføres på snødekt og helst frossen mark for å unngå terreng- og vegetasjonsslitasje.
- Transport på vinterføre til turisthytter, hytter og buer skal bare foretas av leiekjører. Leiekjører kan ikke utføre transport for seg selv til egen hytte uten at det er gitt separat tillatelse til dette etter søknad. (Begge kommuner har leiekjøringsordninger.)
- Barmarkskjøring er kun tillatt der dette er spesifisert spesielt i forskrift og/eller forvaltningsplan. Søknader om motorferdsel på barmark skal behandles strengt. Dette gjelder særlig motorferdsel på barmark i NP.
- Tillatelser skal alltid gis til et begrenset antall turer.
- Tillatelser skal spesifisere aktuell(e) trase(er), og det skal settes vilkår om kjørebok og melding til Statens naturoppsyn i forkant av turen.

I NP er dyrelivet vernet mot unødvendig forstyrrelse. Allmennhetens muligheter til uforstyrret opplevelse av naturen er videre en del av verneformålet. Unødvendig støy er derfor forbudt i NP, herunder bruk av motordrevet modellfly, droner og lignende. Bruk av motorisert isbor i forbindelse med fiske heller ikke er tillatt i NP. I LVO skal unødvendig støy unngås. BVO-forskriften har ingen spesifikk bestemmelse om støy, men villreinen er her også vernet mot unødig forstyrrelse.

Bruk av drone i nasjonalparken krever særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Motorferdsel i forbindelse med beitebruk, vernealternativ 1

NP-forskrift § 3 pkt. 6.2 b) og 6.3 b), c), g) og i); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.2 e) og 6.3 b), c), f) og j)

Det generelle motorferdselsforbudet er ikke til hinder for motorferdsel for uttransport av syke og skadde dyr i medhold av lov om dyrevern. I forskriftene presiseres det at kjøretøy som kan benyttes skal være skånsom mot markoverflaten. Kjøring må dermed så langt som mulig unngå terreng- og vegetasjonsslitasje. Slik transport er ikke søknadspliktig, men forskriftene presiserer at det i forkant av kjøring skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet. Statens naturoppsyn (SNO) skal derfor kontaktes på telefon i forkant. Hvis det ikke er mulig å få kontakt, skal det legges igjen en beskjed på telefonsvareren til SNO. Kjøring kan i tilfelle foretas på vilkår om at SNO kontaktes så snart som mulig i etterkant av transporten. Oppsynet vil kunne avklare om en må unngå kjøring i spesielt sårbare områder, i samråd med den som skal kjøre. Denne bestemmelsen er for øvrig en standardbestemmelse for alle verneområder.

All annen motorferdsel i forbindelse med beitebruk er søknadspliktig. I alle bestemmelsene presiseres det at aktiviteten må skje i regi av beitelag, dvs. at det er beitelaget som både må organisere aktiviteten og stå bak søknader om tillatelse. Det kan som hovedregel gis flerårige tillatelser. Bestemmelser og retningslinjer for selve tiltakene som er omtalt i det videre her er nærmere beskrevet under kapittel 7.1 om landbruk.

I vernealternativ 1 går det veg fra Hjerkinns fram til Veslfallbrui (gjenværende bit av Snøheimvegen). Her er det hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. første hele helg i oktober i forbindelse med beitebruk. Etter denne hjemmelen kan det i tillegg til transport av saltstein, materialer, beitedyr m.m. også gis tillatelse til persontransport, slik at Veslfallbrui kan være utgangspunkt for tilsynsturer.

Det er videre en hjemmel for tillatelse til nødvendig motorferdsel langs kjøresporet mellom Hjerkinns og Snøheim (Gamle Snøheimvegen) i forbindelse med sanking av beitedyr. Bruk av dette kjøresporet skal begrenses til det absolutt nødvendige. Det betyr i denne sammenheng at kjøresporet kun kan benyttes i forbindelse med uttransport av beitedyr. Forskriften begrenser dette i tid fram t.o.m. første hele helg i oktober.

I alle verneområdene kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til flyging lavere enn 300 meter over bakken i forbindelse med leting etter beitedyr. Dette er mest aktuelt i forbindelse med ettersanking.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre for utkjøring av saltsteiner. Videre kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på gjerder og sankekeveer, og eventuelle andre anlegg og innretninger.

Se forøvrig avsnitt om motorferdsel for transport til buer og hytter nedenfor.

Motorferdsel i forbindelse med beitebruk, vernealternativ 2

NP-forskrift § 3 pkt. 6.2 b) og 6.3 b), c) og g); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.2 e) og 6.3 b), c), g) og k); BVO-forskrift § 6 pkt. 2 og § 7 pkt. 6, 7, 8 og 12

Forskjellen fra vernealternativ 1 er at vernealternativ 2 legger til grunn at både Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie skal bestå. Dette betyr at følgende er forskjellig fra vernealternativ 1:

- Forvaltningsmyndigheten kan også gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med beitebruk i regi av beitelag på Vålåsjøhøvegen, Snøheimvegen og vegen inn til Vesllie, i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. første hele helg i oktober.

Etter denne hjemmelen kan det i tillegg til transport av saltstein, materialer, beitedyr m.m. også gis tillatelse til persontransport, på samme måte som for vegstubben fram til Veslfallbrui i alternativ 1. Det betyr at disse vegene kan benyttes fram til hensiktsmessige utgangspunkt for tilsynsturer og for sanking. Beitelaget bør i den forbindelse finne fram til hensiktsmessige steder for parkering som samtidig tar hensyn til verneverdier, i samråd med forvaltningsmyndigheten. Veslie og Grisungen (der Vålåsjørøvegen slutter) er selvskrevne steder. Det samme gjelder Stridåbrua, for atkomst innover Svånådalen mot Maribu. På den annen side skal all parkering i området mellom Stridåbrua og Snøheim unngås.

Motorferdsel til Snøheim turisthytte, vernealternativ 1

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 h); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 k)

I vernealternativ 1 går adkomsten til Snøheim turisthytte gjennom landskapsvernområde og nasjonalpark. Bestemmelsene om motorferdsel i forbindelse med drift, tilsyn og vedlikehold av Snøheim turisthytte i begge forskrifter lyder som følger:

«Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift, tilsyn og vedlikehold av Snøheim turisthytte etter nærmere retningslinjer i forvaltningsplan. Transport av materialer, varer og utstyr i forbindelse med drift og vedlikehold skal fortrinnsvis skje med luftfartøy. Motorisert ferdsel på barmark på eksisterende veg til Veslfallbrui og på kjøresporet mellom Hjerkin og Snøheim (Gamle Snøheimvegen) i forbindelse med drift av Snøheim kan skje f.o.m. 1. juni t.o.m. første hele helg i oktober».

Tillatelse fra forvaltningsmyndigheten krever søknad. All transport til og fra Snøheim turisthytte (varer, utstyr, søppel og annet avfall, m.m.) skal i utgangspunktet skje med luftfartøy, eventuelt supplert med et begrenset antall turer med beltebuss vinterstid. Motorisert ferdsel på barmark skal bare kunne benyttes helt unntaksvis for uforutsette transportbehov og innenfor driftsperioden, som er satt f.o.m. 1. juni t.o.m. første hele helg i oktober. Slik barmarkstransport skal benytte vegen fra Hjerkin fram til Veslfallbrui og derfra kjøresporet mellom Hjerkin og Snøheim (Gamle Snøheimvegen). Dette betyr at all annen ferdsel til og fra turisthytta, inkludert besøkende, samt bestyrerne, ansatte, DNTs driftspersonell og andre som er involvert i arbeid på turisthytta, må skje til fots.

Det kan etter samme bestemmelse også gis tillatelse til et begrenset antall turer med snøskuter for tilsyn med turisthytta utenom driftsperioden. Totalt antall vinterturer med beltebussen må holdes på et lavest mulig nivå. For å få til dette må det også settes vilkår om samordning med andre, for mest mulig samkjøring med transporter til Reinheim og Åmotdalshytta og med Statens naturoppsyn. Det legges til grunn at rene tilsynsturer også kan gjennomføres til fots eller på ski.

All motorisert ferdsel i forbindelse med drift, tilsyn og vedlikehold av Snøheim turisthytte skal rapporteres til forvaltningsmyndigheten i henhold til vilkår for tillatelser som gis, jf. overordnede prinsipper for motorferdsel i verneområdene.

Motorferdsel til Snøheim turisthytte, vernealternativ 2

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 h), i) og l); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 l); BVO-forskrift § 7 pkt. 2, 3 og 13

Vernealternativ 2 legger til grunn at Snøheimvegen skal bestå. Det betyr at bestemmelser og retningslinjer for motorferdsel til og fra Snøheim blir forskjellige. Snøheimvegen blir liggende først og fremst i BVO, men den siste km av vegen fram til Snøheim turisthytte blir liggende i NP.

I dette alternativet er det tre likelydende bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med drift, tilsyn og vedlikehold av Snøheim turisthytte i NP- og BVO-forskriftene. De lyder som følger:

«Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- Nødvendig kjøring på Snøheimvegen i forbindelse med drift av Snøheim turisthytte f.o.m. ~~1. juni~~ t.o.m. første hele helg i oktober etter nærmere retningslinjer i forvaltningsplan.
- Nødvendig kjøring på Snøheimvegen i forbindelse med vedlikehold, åpning og stenging av Snøheim, om høsten inntil ti dager etter driftsperioden og ellers etter nærmere retningslinjer i forvaltningsplan.
- Motorisert ferdsel i forbindelse med nødvendig tilsyn med Snøheim turisthytte etter nærmere retningslinjer i forvaltningsplan.»

Tillatelse fra forvaltningsmyndigheten krever søknad. Dagens omfang av motorferdsel i forbindelse med drift av Snøheim er høyt og det er lite samkjøring med skyttelbussen. Motorferdsel på Snøheimvegen skal begrenses til det absolutt nødvendige. De turene som kjøres skal i størst mulig grad være samkjøring med skyttelbussen (dvs. at kjøretøyet skal følge tett etter skyttelbussen, både på vei inn til Snøheim og på returen).

Følgende retningslinjer gjelder spesielt for driftsperioden (første strekpunkt over):

- Kun bestyrerne på Snøheim turisthytte kan kjøre egen bil.
- DNT Oslo og omegns driftspersonell skal benytte skyttelbuss, med mindre det er behov for å bruke egen bil for transport av større utstyr e.l. Slik bruk av egen bil må i størst mulig grad samkjøre med skyttelbussen.
- De ansatte skal benytte skyttelbuss. Ansatte kan sitte på med bestyrerne dersom bestyrerne likevel har et annet ærend. Det samme gjelder DNTs driftspersonell og den som har tilsyn på Reinheim.
- Det kan gis tillatelse til et begrenset antall turer for vare- og søppeltransport. DNT Oslo og Omegn skal arbeide for å redusere transport i forbindelse med varelevering og søppelkjøring til et lavest mulig nivå. Transportene skal i størst mulig grad samkjøre med skyttelbussen. Konkrete tiltak skal kunne drøftes med forvaltningsmyndigheten.
- Servicepersonell (knyttet til brann- og elanlegget, storkjøkkenet, renseanlegget), håndverkere og andre (Mattilsynet, brannmester, sjenkekontrollen, osv.) skal benytte skyttelbussen, med mindre det er behov for å bruke egen bil for transport av større utstyr. Slik bruk av egen bil må i størst mulig grad samkjøre med skyttelbussen.
- Det kan gis flerårige tillatelser.

Retningslinjer for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold, åpning og stenging av Snøheim (andre strekpunkt over):

- Det kan gis tillatelse til et begrenset antall turer for nærmere spesifiserte formål knyttet til vedlikehold, åpning og stenging av Snøheim utenom driftsperioden, samt for bestyrerne og DNT Oslo og omegns driftspersonell. Det skal redegjøres for det konkrete behovet i søknaden, blant annet planlagt vedlikehold i søknadsperioden.
- Forvaltningsmyndigheten har ikke anledning til å gi tillatelse til dette formålet som går ut over ti dager etter driftsperioden.
- Det kan gis flerårige tillatelser.

Retningslinjer for motorferdsel i forbindelse med nødvendig tilsyn:

- Det kan gis tillatelse til et begrenset antall turer med beltekjøretøy på snødekt mark for tilsyn med turisthytta utenom driftsperioden. Annet egnet kjøretøy kan benyttes på Snøheimvegen dersom dette er hensiktsmessig ved lite snø.
- Totalt antall vinterturer må holdes på et lavest mulig nivå. For å få til dette må det også settes vilkår om samordning med andre, for mest mulig samkjøring med transporter til Reinheim og Åmotdalshytta og med Statens naturoppsyn.
- Det legges til grunn at rene tilsynsturer også kan gjennomføres til fots eller på ski.

All motorisert ferdsel i forbindelse med drift, tilsyn og vedlikehold av Snøheim turisthytte skal rapporteres til forvaltningsmyndigheten i henhold til vilkår for tillatelser som gis, jf. overordnede prinsipper for motorferdsel i verneområdene.

Skyttelbuss mellom Hjerkinns og Snøheim turisthytte, vernealternativ 2

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 j); BVO-forskrift § 7 pkt. 4

Vernealternativ 2 med bevaring av Snøheimvegen forutsetter bruk av skyttelbuss for transport av folk mellom Hjerkinns og Snøheim turisthytte *i all framtid*. En framtidig situasjon med Snøheimvegen liggende, men uten skyttelbussregime ble pekt ut som det verst tenkelige scenariet for villreinen i «Horisont Snøhetta» (Strand m.fl., 2013). Det er derfor særdeles viktig at forvaltningsmyndigheten har et langsiktig og godt samarbeid med den som tar på seg ansvaret for drift av skyttelbussen.

Forskriftene har hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til kjøring med skyttelbuss på Snøheimvegen i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. første hele helg i oktober, etter søknad. Driften av skyttelbussen, inkludert avgangs- og ankomsttider og informasjonstiltak, skal legge best mulig til rette for at folk velger å ta skyttelbuss framfor å gå inn til Snøheim. Avgangs- og ankomsttider, samt informasjonstiltak, bør drøftes og avtales med berørte parter i god tid før hver sesong. Det kan gis flerårige tillatelser.

Motorferdsel for transport til andre turisthytter enn Snøheim

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 j)/m); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 l)/m); BVO-forskrift § 7 pkt. 14

Alle forskriftene har en likelydende hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av ved, varer og utstyr til andre turisthytter i nærheten. I praksis gjelder det Reinheim og Åmotdalshytta. Tillatelser etter denne hjemmelen omfatter også uttransport av søppel. **Lufttransport bør i hovedsak benyttes framfor beltekjøretøy. Ved tillatelser til lufttransport skal det settes vilkår om at opplastingsplass legges utenfor foreslåtte verneområder**, jf. gjeldende tillatelse til lufttransport til Reinheim turisthytte (DNT Oslo og omegn).

Det kan i tillegg til lufttransport gis tillatelse til et **begrenset antall turer på snødekt mark**. Det er et overordnet mål at antall turer med beltekjøretøy på snødekt mark inn til turisthyttene i området er så lavt som mulig. DNT Oslo og Omegn skal derfor være ansvarlig for å samordne transport med beltekjøretøy til Reinheim med turer med beltekjøretøy til Snøheim turisthytte i forbindelse med tilsyn og/eller transport dit, jf. gjeldende tillatelse til DNT. Dersom transportene med snøskuter til Åmotdalshytta skal gå fra Hjerkinns, skal Kristiansund og Nordmøre turistforening (KNT), så langt det lar seg gjøre, samordne motorferdsel mellom Hjerkinns og Åmotdalshytta, med den motorferdselen som DNT Oslo og Omegn har til Snøheim og Reinheim, jf. gjeldende tillatelse til KNT.

Dersom søknaden også omfatter transport av materialer til vedlikehold og eventuelle byggearbeider, skal dette ikke behandles etter denne hjemmelen, men hjemmelen for transport av materialer til dette formålet (se nedenfor) etter vurdering av et konkret behov.

Merk at det er ikke tatt inn noen hjemmel for motorferdsel på Snøheimvegen i forbindelse med tilsyn med eller transport til og fra Reinheim turisthytte. Det forutsettes at transportbehovet løses innenfor tillatelse til bruk av beltekjøretøy og luftfartøy, og at skyttelbussen med fem daglige avganger gjennom hele sommersesongen fram til og med første hele helg i oktober dekker behovet i forbindelse med tilsynsturer gjennom sommersesongen. Det er uansett ca. 4,5 km gange fra Snøheim til Reinheim.

Motorferdsel for transport av ved, varer og utstyr til hytter og buer, vernealternativ 1

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 f); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 i)

Forskriftene har en likelydende hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av ved, varer og utstyr til buer/hytter etter søknad. Med beltekjøretøy på vinterføre menes i hovedsak snøskuter langs faste transportløyper, men det kan også vurderes andre beltegående kjøretøy for å redusere antallet turer. Søkere kan regne med å få tillatelse til slik transport. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til maksimalt to turer pr. hytte/bu for dette formålet. Det skal settes vilkår om bruk av leiekjører jf. overordnede prinsipper for motorferdsel i foreslåtte verneområder. Leiekjører kan ikke utføre transport for seg selv til egen hytte uten at det er gitt separat tillatelse til dette etter søknad.

Det er ingen andre hjemler for å gi tillatelse til andre former for transport til buer/hytter i foreslåtte verneområder i dette alternativet.

Motorferdsel for transport av ved, varer og utstyr til hytter og buer, vernealternativ 2

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 f); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 d) og j); BVO-forskrift § 7 pkt. 12

Forskjellen fra vernealternativ 1 er at vernealternativ 2 legger til grunn at både Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Veslie skal bestå. Dette betyr at følgende er forskjellig fra vernealternativ 1:

- Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel på Vålåsjøhøvegen og Snøheimvegen for transport i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. 15. august.

Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til maksimalt **to turer pr. hytte/bu pr. år** for dette formålet. Det legges også til grunn at transport til hytter/buer som ligger nær en av disse vegene skal skje på veg sommerstid framfor med beltekjøretøy på vinterføre.

For transport til hytter og buer som ikke ligger nær veg, gjelder retningslinjene for transport med beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy under vernealternativ 1.

Motorferdsel for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeider, vernealternativ 1

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 g); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 j)

Ved behov for frakt av materialer til vedlikehold og byggetiltak i områder uten tilkomst fra veg kan det søkes om og påregnes tillatelse til å få frakte inn materialer til formålet med snøskuter eller luftfartøy i nasjonalparken og landskapsvernområdene (§ 3 pkt. 6.3). Forvaltningsmyndigheten vil sette vilkår for slik transport, om et begrenset antall turer, kjøreturasé, tidsperiode med mer. Det er nødvendig å redegjøre for omfanget av transportbehovet i en søknad, slik at forvaltningsmyndigheten kan sette vilkår om antall turer vurdert ut fra transportbehovet.

Motorferdsel for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeider, vernealternativ 2

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 g); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 d) og k); BVO-forskrift § 7 pkt. 12

Forskjellen fra vernealternativ 1 er at vernealternativ 2 legger til grunn at både Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Veslie skal bestå. Dette betyr at følgende er forskjellig fra vernealternativ 1:

- Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel på Vålåsjøhøvegen og Snøheimvegen for transport i perioden f.o.m. 1. juni t.o.m. 15. august.

Det legges til grunn at transport av materialer til hytter/buer, eller andre anlegg og innretninger, som ligger nær en av disse vegene skal skje på veg sommerstid framfor med beltekjøretøy på vinterføre. . Det er nødvendig å redegjøre for omfanget av transportbehovet i en søknad, slik at forvaltningsmyndigheten kan sette vilkår om antall turer vurdert ut fra transportbehovet.

Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kjøresporet mellom Hjerkinns og Snøheim (Gamle Snøheimvegen), vernealternativ 1

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 q); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 d)

NP- og LVO-forskriftene har hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kjøresporet mellom Hjerkinns og Snøheim. Det legges til grunn at et slikt behov bare vil oppstå helt unntaksvis jf. retningslinjer for vedlikeholdet under kapittel 7.7.2. Det bør i den forbindelse settes vilkår om at slikt vedlikehold som hovedregel skal gjennomføres før 15. juli av hensyn til villreintrekket. Gjennomføring etter 15. juli skal bare skje helt unntaksvis dersom det er nødvendig for å unngå større skader.

Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og tilsyn av Snøheimvegen, vernealternativ 2

NP-forskrift § 3 pkt. 6.3 k); BVO-forskrift § 7 pkt. 5

NP- og BVO-forskriftene har hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og tilsyn av Snøheimvegen, etter søknad. Etter denne bestemmelsen kan det også gis tillatelse til brøyting av Snøheimvegen dersom det er nødvendig for å åpne vegen for annen kjøring i forbindelse med drift av Snøheim fra 1. juni og/eller for å redusere skader på vegen under snø- og ismeltingen. Det bør settes vilkår om at vedlikeholdet av vegen som hovedregel skal gjennomføres før 15. juli av hensyn til villreintrekket. Det gjelder særlig strekningen mellom Stridåbrua og Snøheim.

Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og tilsyn av vegstrekninger, traktorveg og andre kjørespor, vernealternativ 1

LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 d)

Forvaltningsmyndigheten kan også gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og tilsyn av vegstrekningen som går fram til Vesfallbrui i dette vernealternativet, samt traktorvegen til Viewpoint Snøhetta og kjøresporet til basestasjonen på Geitberget (jf. kapittel 7.7 som definerer veger og kjørespor i de to vernealternativene), etter søknad. Det gjelder spesielle retningslinjer for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kjøresporet mellom Hjerkinns og Snøheim (Gamle Snøheimvegen) jf. eget avsnitt over.

Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og tilsyn av andre vegstrekninger, traktorveg og kjørespor, vernealternativ 2

LVO-forskrift § 3 pkt. 6.3 e); BVO-forskrift § 7 pkt. 5

Forskjellen fra vernealternativ 1 er at vernealternativ 2 legger til grunn at både Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie skal bestå. Dette betyr at følgende er forskjellig fra vernealternativ 1:

- LVO- og BVO-forskriften har hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til vedlikehold og tilsyn av Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie.

Det gjelder spesielle retningslinjer for motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og tilsyn av Snøheimvegen jf. eget avsnitt over. Det bør settes som vilkår at vedlikehold også av disse to vegstrekningene som hovedregel skal gjennomføres før 15. juli. Bestemmelsene kan også hjemle tillatelse til nødvendig brøyting.

Motorferdsel langs tidligere kjørespor til Einøvlingen

NP-forskrift § 3 pkt. 6.2 e) og 6.3 n)/q); LVO-forskrift § 3 pkt. 6.2 g) og 6.3 o)/p); BVO-forskrift § 6 pkt. 5 og § 7 pkt. 17

Ved eventuelt framtidig behov for vedlikeholdstiltak på Einøvlingdammen skal maskinelt utstyr kunne kjøre inn langs traseen til det tidligere kjøresporet til Einøvlingdammen. *Traseen er ikke lenger definert som kjørespor (jf. kapittel 7.7) og skal ellers ikke benyttes.* Turer i forbindelse med

tilsyn med Einøvlingdammen skal gjennomføres til fots, noe eier av dammen (Statskog) er innforstått med. Transport til de fire buone/hyttene ved Einøvlingvatnet må skje med luftfartøy eller med snøskuter vinterstid (se nærmere retningslinjer om motortransport til hytter og buer over). Dersom det skulle oppstå andre behov for motorisert transport inn til Einøvlingen, f.eks. i forbindelse med oppfølging av fôr-automat for fjellrev, skal lufttransport benyttes.

Det er videre tatt inn en hjemmel i alle verneforskriftene som åpner for nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutte sikringstiltak på Einøvlingdammen dersom et slikt behov skulle oppstå. Det skal etter denne bestemmelsen gis melding til forvaltningsmyndigheten i etterkant av gjennomført tiltak.

Motorferdsel i forbindelse med energi- og kraftanlegg

NP-forskrift § 3 pkt. 6.2 d) og 6.3 m)/p); LVO-forskrift § 3 pkt.6.2 d) og 6.3 m)/n); BVO-forskrift § 6 pkt. 4 og § 7 pkt. 16

Forskriftene har unntak fra motorferdselsforbudet for nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer og kraftanlegg, herunder strømkabel til Snøheim og Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta. I slike tilfeller skal det gis melding til forvaltningsmyndigheten i etterkant.

Videre er det hjemler for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftlinjer og kraftanlegg, herunder strømkabel til Snøheim og Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta, etter søknad.

Motorferdsel i forbindelse med naturrestaurering og opprydding i tidligere Hjerkinns skytefelt, samt i forbindelse med nødvendige tiltak for uskadeliggjøring av eventuelle gjenværende eksplosivrester som blir funnet i ettertid

NP-forskrift § 3 pkt. 6.2 f) og g); LVO-forskrift § 3 pkt.6.2 h) og i); BVO-forskrift § 6 pkt. 6 og 7

Alle verneforskriftene gir Forsvarsbygg direkte hjemmel til å gjennomføre resterende arbeider i forbindelse med naturrestaureringen av tidligere Hjerkinns skytefelt i henhold til vedtatt prosjektplan, herunder også eksplosivrydding og tiltak i den forbindelse samt all nødvendig motorferdsel. Forsvarsbygg bør imidlertid ha tett dialog med forvaltningsmyndigheten om gjennomføringen av resterende arbeider, samt rapportere omfanget av motorferdselen i den forbindelse.

Dersom det oppstår behov for å uskadeliggjøre eventuelle gjenværende eksplosivrester som blir funnet etter at naturrestaureringsarbeidet er gjennomført, for eksempel ved sprengning, kan dette også gjennomføres med direkte hjemmel i verneforskriftene, herunder også nødvendig motorferdsel. Det skal ved slike tilfeller gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av tiltaket og om eventuell motorferdsel i den forbindelse. Statens naturoppsyn (SNO) skal derfor kontaktes på telefon i forkant. Hvis det ikke er mulig å få kontakt, skal det legges igjen en beskjed på telefonsvareren til SNO. Kjøring kan i tilfelle foretas på vilkår om at SNO kontaktes så snart som mulig i etterkant av kjøringen. Oppsynet vil kunne avklare om det er viktig å unngå kjøring i spesielt sårbare områder, i samråd med den som skal kjøre. Dersom slike tilfeller oppstår, er det lensmannen som vil være ansvarlig for å gjennomføre nødvendige tiltak. Det vil derfor også være lensmannen som er ansvarlig for å kontakte SNO jf. disse retningslinjene.

Motorferdsel i forbindelse med forskning

NP- og LVO-forskriftene § 4; BVO-forskrift § 8

Forvaltningsmyndigheten vil kunne gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med forskning etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftene. Slik motorferdsel skal begrenses til det absolutt nødvendige. For vernealternativ 2 skal det settes vilkår om bruk av skyttelbussen mellom Hjerkinns og Snøheim dersom det er hensiktsmessig og uten vesentlig ulempe for søker. Se for øvrig vilkår under kapittel 7.9.2.

7.5.3 Tiltak

For å holde oversikt over utviklingen av motorferdsel i utmark innenfor verneområdene, bør forvaltningsmyndigheten utarbeide statistikk over all slik aktivitet, eksempelvis gjennom å samle inn kjørebøker. Det vil her være viktig å ha en god dialog med tiltakshaverne, inkludert dem som driver motorferdsel direkte hjemlet i forskriftene. Det vil i tillegg være forvaltningsmyndighetens ansvar sammen med SNO å gi god informasjon til brukerne av området om motorferdselsforbudet, samt føre tilsyn med at regelverket overholdes.

Vernealternativ 2:

Beitelaget og forvaltningsmyndigheten må drøfte og komme fram til mest hensiktsmessige steder som er aktuelle for parkering og som utgangspunkt for tilsynsturer og for sanking. Det kan ikke etableres slike steder mellom Stridåbrua og Snøheim.

7.6 Bygninger

Dette kapitlet omhandler retningslinjer for vedlikehold, ombygging, bruksendring og mindre utvidelser av bygninger, og lignende. Retningslinjer for transport til hytter og buer, av ved, varer og utstyr, samt materialer til vedlikehold og eventuelt byggearbeid, omtales under kapittel 7.5 om motorferdsel.

7.6.1 Utfordringer og mål

Det legges til grunn at bruk og vedlikehold av eksisterende bygninger som på vernetidspunktet eies av andre enn Forsvaret vil kunne videreføres. Kapittel 3.2.7 i verneplanen gir en fullstendig oversikt over disse bygningene.

Bygningene i Vesllie

De tidligere seterbygningene i Vesllie er i en særstilling. Bygningsmassen er fremdeles Forsvarets eiendom og det er lagt opp til at eventuelt framtidig eierskifte og rammer for videre bruk skal avklares gjennom verneplanprosessen.

Til høring legger Fylkesmannen til grunn at alle bygningene i Vesllie fjernes som en del av naturrestaureringsprosjektet. Både Dovre fjellstyre og eierne av de to landbrukseiendommene setrene tidligere hørte til, har meldt sin interesse for å overta de tidligere setrene. Det er imidlertid ikke ønskelig med utleievirksomhet med tilhørende økt ferdsel i dette området av hensyn til villreinen. Det er av samme grunn heller ikke ønskelig at seterdriften i Vesllie gjenopptas, noe vi dessuten vurderer som lite realistisk dersom en ser på utviklingen i seter- og stølsområder ellers i Oppland. Vesllie ligger relativt nær Hjerkin og KU for landbruket har derfor stilt spørsmål om det er behov for tilsynsbu her. Beitelaget har dessuten tilgang til tilsynsbuer og flere andre hytter og buer ellers i foreslåtte verneområder (se avsnitt om dette under kapittel 7.1.1). Det avgrensede kulturmiljøet rundt de to setrene i Vesllie er lite og Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) vurdert dette til å ha «liten til middels verdi». Verdien av bygningene har NIKU vurdert som liten. Det er derfor heller ingen kulturminneinteresser som tilsier at noen av bygningene bør beholdes.

7.6.2 Retningslinjer

Generelt om byggetiltak

NP-forskrift § 3 pkt. 1.1; LVO-forskrift § 3 pkt. 1.1; BVO-forskrift § 3 pkt. 3

I foreslåtte verneområder gjelder et generelt forbud mot inngrep og tiltak som kan påvirke naturmiljø eller kulturminner (NP), som samlet kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig (LVO) eller som kan påvirke eller forstyrre villreinen eller dens livsbetingelser (BVO). Oppføring av varige eller midlertidige bygninger, samt utvidelser og ombygninger av eksisterende bygninger er i utgangspunktet forbudt i foreslåtte verneområder. Det er imidlertid unntak fra vernebestemmelsene i NP og LVO for vedlikehold av bygninger. Forvaltningsmyndigheten kan videre gi tillatelse til enkelte byggetiltak i NP og LVO etter søknad.

Bestemmelsene i NP- og LVO-forskriftene er like med unntak av at bruksendring av bygning i NP krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad. Vurdering av ellers like søknader vil likevel være vesentlig strengere i NP enn i LVO generelt sett, fordi verneformålet står sentralt i vurderingen om det skal gis tillatelse eller ikke. I NP er inngrepsstatusen viktig fordi formålet med vernet blant annet er å ivareta et villmarkspreget naturområde uten større inngrep. Ved alle søknader om økt areal vil byggetiltakets virkninger på verneverdiene, inkludert mulig økt ferdsel og motorferdsel, vektlegges i forvaltningsmyndighetens vurdering. Villrein er en viktig del av verneformålet både for NP og LVO, men hensynet vil veie noe tyngre i NP og den indre delen av foreslåtte verneområder.

Alle byggetiltak som krever spesiell tillatelse skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Her kan forvaltningsmyndigheten stille krav om utføring, valg av materialer og utseende, samt plassering. Det vil også bli satt vilkår om at området ryddes og at materialrester med mer fraktes ut av området etter gjennomført tiltak. Forvaltningsmyndigheten må samrå seg med kommunen, som behandler søknader etter pbl. Grunneier må også gi sitt samtykke til tiltaket. Forvaltningsmyndigheten vil i tillegg normalt innhente uttalelse fra Oppland fylkeskommune, kulturvernmyndigheten, med mindre tiltaket er svært begrenset som for eksempel ved oppføring av utedo. Dette er spesielt viktig ved tiltak som berører bygninger og bygningsmiljøer med kulturhistorisk verdi.

Vedlikehold

NP-forskrift § 3 pkt. 1.2 a); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 a)

Vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger har direkte unntak fra vernebestemmelsene og krever ikke søknad. Alt vedlikeholdet skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet.

Vedlikehold kan omfatte utvendig arbeid som utskifting av materialer på eksempelvis dører, vinduer, tak og utvendig kledning med nytt av samme type og dimensjon. Endring av konstruksjoner som takvinkel og takutstikk betraktes ikke som vedlikehold. Vedlikehold omfatter heller ikke utvidelser eller ombygginger i form av at bærende konstruksjoner skiftes ut, eller at bygningen etter arbeidet fremstår som i det vesentlige fornyet.

En bygning kan ha forfalt slik at det er tvil om vedlikeholdsarbeidet i praksis vil tilsvare oppføring av en ny bygning. I slike tilfeller vil takets og bærende konstruksjoners tilstand tillegges betydelig vekt. Hvis eksempelvis taket har falt ned som følge av dårlig vedlikehold, er reparasjonen å anse som en vesentlig endring og restaurering. Restaurering av bygningen vil da være søknadspliktig på lik linje med oppføring av en ny bygning. I tvilstilfeller er det tiltakshavers sitt ansvar å kontakte forvaltningsmyndigheten for en avgjørelse.

Innvendig vedlikehold, inkludert interiørmessige ominnredninger, faller inn under vanlig vedlikehold. I NP vil imidlertid interiørmessige endringer som fører til en bruksendring av bygningen jf. plan- og

bygningsloven (pbl) kreve tillatelse etter søknad. Se retningslinjer for bruksendring av bygning i NP nedenfor.

Bruksendring av bygninger i NP

NP-forskrift § 3 pkt. 1.3 g)

Søknader om bruksendring av eksisterende bygninger i NP skal vurderes ut fra bruksformål og hensynet til verneverdier. Et hovedprinsipp om at eventuelle bruksendringer ikke skal føre til økt ferdsl i området skal legges til grunn for behandling av søknader. Det betyr f.eks. at det ikke skal gis tillatelse til interiørmessige endringer som øker antall sengeplasser. Det samme gjelder ny utleievirksomhet av bygninger som tidligere ikke har stått åpne eller vært leid ut. Et særlig eksempel på det siste er Maribu, som ble overdratt fra Forsvaret til Lesja fjellstyre for bruk i forbindelse med oppsyn og tilsyn med beitedyr i regi av beitelaget.

I LVO vil det ikke være behov for at forvaltningsmyndigheten for verneområdene behandler søknader om bruksendring. Søknader vil her kun måtte behandles av kommunen etter pbl. Kommunene bør i slike tilfeller ha en dialog med forvaltningsmyndigheten for å avklare at tiltaket ikke er i strid med verneformålet. Hvis tiltaket likevel medfører behov for tilknyttede tiltak som er søknadspliktige etter verneforskriften, vil selve bruksendringen være en del av vurderingen når søknader om slike, tilknyttede tiltak behandles av forvaltningsmyndigheten.

Ombygging og mindre utvidelse av bygninger

NP-forskrift § 3 pkt. 1.3 a) og b); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.3 a) og b)

I NP og LVO er det hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygging av bygninger etter søknad. Forvaltningsmyndigheten kan videre gi tillatelse til mindre utvidelse av bygninger, eller oppføring av frittstående bygning som kun skal benyttes til uthus/utedo. Det står presisert i forskriftene at det kun er aktuelt med mindre utvidelser og at eventuell frittstående bygning ikke skal kunne benyttes til andre formål enn uthus/utedo.

Alt arbeid på eksisterende bygninger som faller utenfor vanlig vedlikehold krever tillatelse etter søknad. Det vil normalt bli gitt tillatelse til mindre ombygginger så lenge det ikke er i strid med verneformålet. Med ombygging menes endring av eksisterende bygningsmasse innenfor eksisterende grunnflate. For vesentlige ombygginger vil behovsvurderingene være de samme som for tilbygg i neste avsnitt.

Tillatelse til utvidelser av private buer og hytter vil kunne gis etter disse hjemlene, dersom formålet er å dekke behov for lagringsplass, utedo, vindfang og tilsvarende innenfor nåværende bruksformål og bruksomfang. Utvidelser med formål om økt areal generelt, som eksempelvis flere sengeplasser, vil ikke bli tillatt.

Brann, naturskade, riving og gjenoppføring av bygninger og anlegg

NP-forskrift § 3 pkt. 1.3 c) og h); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.3 c) og h)

Det vil normalt bli gitt tillatelse til å erstatte bygninger og anlegg som har gått tapt etter brann eller naturskade med ny bygning / nytt anlegg av samme størrelse og på samme plass.

Forvaltningsmyndigheten kan imidlertid stille krav om utseende og annen plassering hvis dette er hensiktsmessig av hensyn til verneverdier.

Verneforskriftene har videre hjemmel for å gi tillatelse til riving av eksisterende bygninger og anlegg og gjenoppføring av nye med samme størrelse og utseende, og for samme bruk som tidligere. Et slikt tiltak, det vil si en bygning som plukkes ned og settes opp igjen, betraktes i utgangspunktet som riving og oppsetting av et nybygg (jf. pbl). Bestemmelsen kan f.eks. dekke behov knyttet til bygninger som er i bruk, men som er i svært dårlig forfatning, eller bygninger som står på ustabil grunn. Det kan

dermed også være behov for å flytte bygningen. Flytting vil bli vurdert ut fra hva slags bruk bygningen har i dag og konsekvensene for verneverdiene.

Disse bestemmelsene kan ikke benyttes til å gi tillatelse til gjenoppføring av bygninger som har økt standard eller større areal enn opprinnelig bygning.

7.6.3 Tiltak

Det bør gjennom forvaltningsplanprosessen vurderes å sammenstille fotodokumentasjon av bygningsmassen i verneområdene, da dette i framtida kan være verdifull dokumentasjon på hva som var tilstanden på bygningene på vernetidspunktet.

7.7 Veger og kjørespor

Dette kapittelet omhandler bestemmelser og retningslinjer for vedlikehold av veger, traktorveg og kjørespor. Bestemmelser og retningslinjer for motorferdsel i den forbindelse er beskrevet i kapittel 7.5. Bestemmelser og retningslinjer for jernbanen og E6 over Dovrefjell beskrives under kapittel 8 om tyngre inngrep og anlegg.

Dersom endelig vedtak innebærer at Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og/eller vegen inn til Vesllie skal bestå, må lokale brukere etablere et veglag som kan ta ansvar for vedlikeholdet. Vegstrekninger som blir beholdt vil kunne vedlikeholdes slik at dagens standard opprettholdes.

7.7.1 Utfordringer og mål

Det er lagt fram to vernealternativer til høring som skiller seg fra hverandre når det gjelder veger og kjørespor. For det første ble Snøheimvegen skilt ut i en egen prosess allerede i 2008 og hvorvidt denne vegen skal bli liggende eller tilbakeføres avgjør Stortinget først høsten 2017. Videre kom Klima- og miljødepartementet (KLD) med nye føringer i brev av 2. juli 2015, som blant annet sier at et av vernealternativene til høring skal legge til rette for at både vegen inn til Vesllie, Vålåsjøhøvegen og Snøheimvegen skal bestå. I det andre vernealternativet (alternativ 1) er det lagt til grunn at disse vegstrekningene også er tilbakeført. I tillegg har vi gangvegen til Viewpoint Snøhetta og kjøresporet til basestasjonen på Geitberget (likt for begge vernealternativer).

Dersom Snøheimvegen skal tilbakeføres, ligger det i prosjektplanen at vegen skal tilbakeføres fra Veslfallbrui og inn til Snøheim turisthytte. Det betyr at det vil ligge igjen en vegstubb fra Hjerkin og inn i foreslåtte verneområder fram til Veslfallbrui. Videre er det lagt til grunn for dette alternativet at tilbakeføringsarbeidet gjennomføres slik at Gamle Snøheimvegen vil utgjøre et sammenhengende kjørespor fra Hjerkin til Snøheim. Dette kjøresporet skal ikke benyttes mer enn ved helt nødvendige unntakstilfeller. Det er lagt til grunn at den merkede stien fra Hjerkin til Snøheim skal følge samme trase.

Dagens kjørespor til Einøvlingdammen skal ikke lenger regnes som kjørespor. Kjøresporet skal tilbakeføres jf. prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet. Det skal ryddes langs med vegkantene. Selve vegbanen skal bli liggende urørt slik at naturen selv over tid kan ta den tilbake. Det skal legges til rette for at det tidligere kjøresporet er framkommelig med maskinelt utstyr dersom Einøvlingdammen blir liggende og det oppstår behov for vedlikeholdstiltak. Det vil si at det ikke skal bli liggende igjen større stein i traseen eller lignende hindringer som vil gjøre den uframkommelig. Traseen skal ellers ikke benyttes jf. retningslinjer under kapittel 7.5 om motorferdsel.

Nedenfor er veger, kjørespor med mer oppsummert for hvert av vernealternativene.

Veger, kjørespor og lignende i vernealternativ 1:

- Veg fra Hjerkinns til Veslfallbrui (gjenværende rest av Snøheimvegen, ca. 800 m inn i LVO)
- Sammenhengende kjørespor mellom Hjerkinns og Snøheim (NP og LVO)
- Traktorveg (gangvegen) opp til Viewpoint Snøhetta (LVO)
- Kjørespor opp til basestasjonen på Geitberget (LVO)

Veger, kjørespor og lignende i vernealternativ 2:

- Snøheimvegen (ca. 11-12 km i BVO, ca. 1 km i NP innerst ved Snøheim)
- **Vegen inn til Vesllie (BVO og LVO)**
- Vålåsjøhøvegen (LVO)
- Traktorveg (gangvegen) opp til Viewpoint Snøhetta (LVO)
- Kjørespor fra Vålåsjøhøvegen til basestasjonen på Geitberget (LVO)

Det legges til grunn at bruk og vedlikehold av veger og kjørespor på vernetidspunktet definert for hvert vernealternativ (se over), vil kunne videreføres uten at dette får negative konsekvenser for verneverdiene. Utover dette er det en viktig del av formålet med vernet å unngå nye tekniske inngrep.

7.7.2 Retningslinjer

Generelt om forbud mot inngrep (vernebestemmelsene)

NP-forskrift § 3 pkt. 1.1; LVO-forskrift § 3 pkt. 1.1; BVO-forskrift § 3 pkt. 3

Alle verneområdene er i utgangspunktet vernet mot inngrep av enhver art. I NP skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted og landskapet er i utgangspunktet vernet mot inngrep av enhver art. LVO er vernet mot inngrep og tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig, og i den forbindelse skal det legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området. BVO er vernet mot ethvert tiltak som kan påvirke eller forstyrre villreinen eller dens livsbetingelser.

Vedlikehold av veg, traktorveg og kjørespor, vernealternativ 1

NP-forskrift § 3 pkt. 1.3 m); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 g) og h), og 1.3 j)

Veg, traktorveg og kjørespor i vernealternativ 1 er definert under kapittel 7.7. Både gangvegen opp til Viewpoint Snøhetta (omtalt som «traktorveg» i forskrift) og kjøresporet til basestasjonen på Geitberget ligger i LVO. Gjenværende rester av Snøheimvegen fram til Veslfallbrui ligger også i LVO. Her er vernebestemmelsene omtalt over ikke til hinder for vedlikehold (av vegen, og av traktorveg og kjørespor slik disse er definert i forvaltningsplan). Det er ikke behov for søknad, men bestemmelsene i LVO-forskriften presiserer at «vedlikehold» bare omfatter tiltak som viderefører den standard som var på den aktuelle traseen på vernetidspunktet. Det betyr at vedlikeholdet må skje på en slik måte at vegstubben/gangvegen/kjøresporet ikke endrer karakter eller bredde, eller får en standard som åpner for annen bruk. Dagens standard må beskrives i den ferdige forvaltningsplanen, med bredde, dekke, omfang av eventuelle grøfter og stikkrenner, samt hva slags vedlikehold som vanligvis utføres. Det kan i den sammenheng være aktuelt med fotodokumentasjon.

Dersom Snøheimvegen skal tilbakeføres, skal det gjøres tiltak slik at Gamle Snøheimvegen blir et sammenhengende kjørespor fra der vegen fra Hjerkinns slutter ved Veslfallbrui og fram til Snøheim

turisthytte. Det er hjemmel både i NP- og LVO-forskriftene for å gi tillatelse til å vedlikeholde dette kjøresporet etter søknad, i henhold til retningslinjer i forvaltningsplanen:

Retningslinjer for vedlikehold av kjøresporet mellom Hjerkinns og Snøheim (Gamle Snøheimvegen):

- Standarden skal være enkel og i tråd med opprinnelige deler av Gamle Snøheimvegen, blant annet når det gjelder bredde.
- Kjøresporet skal være framkommelig med ATV og terrenggående kjøretøy, men skal i hovedsak tjene som sti for ferdsel av folk mellom Hjerkinns og Snøheim.
- Det vil kun unntaksvis gis tillatelse til å fylle grus i kjørespor. Det samme gjelder nye grøfter. Slike utbedringer vil ikke tillates bortsett fra tiltak som er nødvendige for å redusere kjøreskader på spesielt utsatte strekninger.
- «Dagens standard» må for dette kjøresporet defineres nærmere etter vernevedtak og Stortingsvedtak om Snøheimvegen.
- Det kan gis flerårige tillatelser.

Vedlikehold av veg, traktorveg og kjørespor, vernealternativ 2

NP-forskrift § 3 pkt. 1.3 m) LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 g) og 1.3 j); BVO-forskrift § 4 pkt. 4

Veger, traktorveg og kjørespor i vernealternativ 2 er definert under kapittel 7.7. Traktorvegen og kjøresporet til basestasjonen på Geitberget (i LVO) er som i vernealternativ 1. De samme retningslinjene for vedlikehold som beskrevet over gjelder her.

Snøheimvegen ligger i BVO og i NP. Vegen inn til Vesllie tar av fra Snøheimvegen, slik at de første 300 meterne ligger i BVO. Forskriften har direkte hjemmel for vedlikehold av Snøheimvegen og vegen inn til Vesllie, men presiserer at «vedlikehold» bare omfatter tiltak som viderefører den standard som var på den aktuelle traseen på vernetidspunktet. Det betyr at vedlikeholdet må skje på en slik måte at vegen ikke endrer karakter eller bredde, eller får en standard som åpner for annen bruk. Dagens standard må beskrives i den ferdige forvaltningsplanen, med bredde, dekke, omfang av eventuelle grøfter og stikkrenner, samt hva slags vedlikehold som vanligvis utføres. Det kan i den sammenheng være aktuelt med fotodokumentasjon.

Både Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie ligger i sin helhet i LVO. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til vedlikehold etter søknad. Bestemmelsen presiserer at vedlikehold bare omfatter tiltak som viderefører den standard som var på den aktuelle traseen på vernetidspunktet. Det betyr at disse vegstrekningene heller ikke kan endre karakter eller bredde, eller få en standard som åpner for annen bruk. Dagens standard må også for disse vegstrekningene beskrives i den ferdige forvaltningsplanen, med bredde, dekke, omfang av eventuelle grøfter og stikkrenner, samt hva slags vedlikehold som vanligvis utføres.

7.7.3 Tiltak

Begge vernealternativ

Dagens standard på veg(er), traktorveg og kjørespor må beskrives i den ferdige forvaltningsplanen, med bredde, dekke, omfang av eventuelle grøfter og stikkrenner, samt hva slags vedlikehold som vanligvis utføres. Det kan i den sammenheng være aktuelt med fotodokumentasjon.

Vernealternativ 2

Dersom Snøheimvegen består, må det etableres et veglag som tar på seg ansvaret for vedlikehold og tilsyn. Det må påregnes spesielle vilkår/betingelser for vegvedlikeholdet fra Forsvaret blant annet fordi vegen kan inneholde blindgjengere. Det er videre behov for å sette opp en ny bom ved inngangen på Snøheimvegen fra Hjerkinns. Valg av type bom bør drøftes med

forvaltningsmyndigheten slik at får vurdert muligheter for sikrere begrensning av tilgang til vegen og samtidig en enklere registrering av bruken.

Det samme gjelder for Vålåsjøhøvegen og vegen inn til Vesllie. Det vil kunne være spesielle vilkår/betingelser for vegvedlikeholdet. Det vil videre være behov for å sette opp en ny bom ved inngangen til Vålåsjøhøvegen. Bommen bør stå i samme område som i dag, rett etter avkjøring til P-plassen til Viewpoint Snøhetta. Mindre justering i plasseringen kan vurderes ut fra hensyn til dyretransporter. Det er ikke aktuelt å flytte bommen tilbake opp på Geitberget der den stod tidligere.

7.8 Tyngre inngrep og anlegg, samt tiltak i forbindelse med naturrestaurering

Dette kapittelet omhandler bestemmelser og retningslinjer for jernbanen og E6 over Dovrefjell, drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, samt vedlikehold og eventuelle nødvendige tiltak på Einøvlingdammen. Bestemmelser i forskriftene om tiltak i forbindelse med gjennomføring av naturrestaureringsprosjektet, samt nødvendige tiltak for uskadelliggjøring av eventuelle eksplosivrester som blir funnet i ettertid, utdypes også her. Unntak for motorferdsel på E6 og drift av jernbanen, samt øvrige bestemmelser og retningslinjer for motorferdsel er beskrevet i kapittel 7.5.

7.8.1 Utfordringer og mål

Fra litt nord for Hjerkin fram til fylkesgrensa mot Sør-Trøndelag, er grensa for foreslåtte verneområder lagt helt inntil vernegrensa for Hjerkin, Drivdalen og Kongsvoll landskapsvernområder. Det medfører at både jernbanen og E6 over Dovrefjell ligger i foreslått LVO. Formålet med dette er, gjennom vern etter naturmangfoldloven, å legge til rette for at gamle trekkveger for villreinen mellom Dovrefjell og Knutshø kan gjenåpnes. Vernet vil ikke innebære noen hindringer for drift og vedlikehold av jernbanen eller motorferdsel på E6, bruk av rasteplass m.m. og vedlikehold av vegen med sideanlegg. Se også bestemmelser under kapittel 7.5 om motorferdsel. Foreslåtte bestemmelser vil også ivareta behov for eventuelle andre nødvendige tiltak på E6 og jernbane utover vanlig bruk og vedlikehold.

Det legges til grunn at bruk og vedlikehold av eksisterende tekniske inngrep på vernetidspunktet vil kunne videreføres uten at dette får negative konsekvenser for verneverdiene. Utover dette er det en viktig del av formålet med vernet å unngå nye tekniske inngrep.

Einøvlingdammen er et unntak. Den er et eksisterende sivilt anlegg som regnes som et tyngre teknisk inngrep. Dammen ble bygd på slutten av 1960-tallet i forbindelse med gruvevirksomheten på Hjerkin, men har aldri vært i bruk. Dammen ligger i et område som ellers vil være fritt for tyngre tekniske inngrep når Forsvarsbygg er ferdig med sin tilbakeføring av de militære anleggene i området. Dammen har ingen nytteverdi. Det er derfor svært aktuelt å fjerne dammen av hensyn til verneverdiene (se kapittel 2.4 i verneplanen).

7.8.2 Retningslinjer

Generelt om forbud mot inngrep (vernebestemmelsene)

NP-forskrift § 3 pkt. 1.1; LVO-forskrift § 3 pkt. 1.1; BVO-forskrift § 3 pkt. 3

Alle verneområdene er i utgangspunktet vernet mot inngrep av enhver art. I NP skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted og landskapet er i utgangspunktet vernet mot

inngrep av enhver art. LVO er vernet mot inngrep og tiltak som kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig, og i den forbindelse skal det legges vekt på den samlede virkningen av tiltak i området. BVO er vernet mot ethvert tiltak som kan påvirke eller forstyrre villreinen eller dens livsbetingelser.

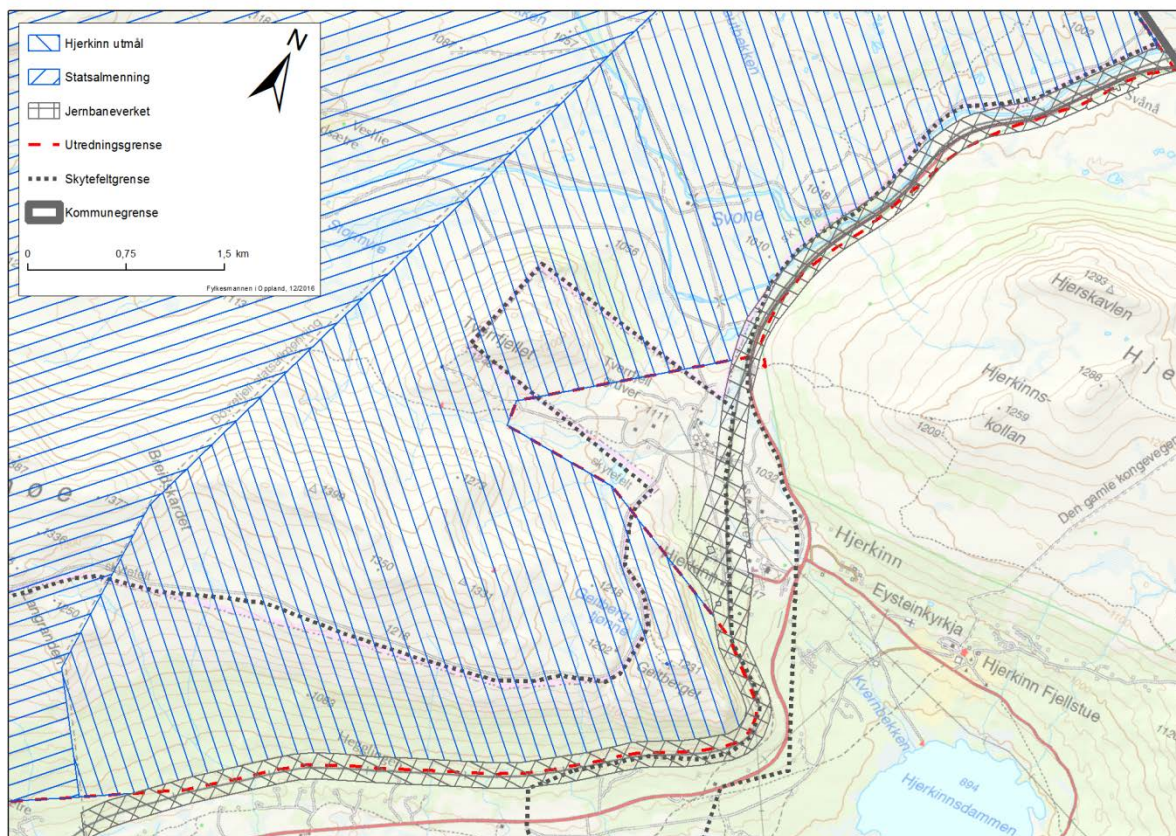
Vedlikehold av E6 med sideanlegg og jernbane

LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 i)

Det er et generelt unntak fra vernebestemmelsene for vedlikehold av E6 og jernbane med eksisterende sideanlegg. Unntaket gjelder også vedlikehold av eksisterende adkomstveg til hytter som ligger tett på E6 nord for Hjerkin. I bestemmelsen er det presisert at «vedlikehold» bare omfatter tiltak som viderefører den standard som er på disse anleggene på vernetidspunktet.

Når det gjelder E6 vil dette unntaket omfatte vedlikehold av vegen med vegkant, skjæringer, fyllinger og grøfting langs vegen. Nye grøfter på tvers av vegen, eller tiltak på eksisterende grøfter som går på tvers av vegen, vil kreve tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad (se nedenfor).

Når det gjelder jernbanen vil unntaket omfatte vedlikehold av skinnegang, kontaktledningsnett, eksisterende drenering, stikkrenner og langsgående grøfter, samt gjerder og eventuelle snøskjermer innenfor Jernbaneverkets eiendom (se figur nedenfor). Eventuelle tiltak utover dette vil være søknadspliktig (se avsnitt om dette nedenfor).

Figur 21. Kartutsnitt som viser eiendomsforhold. Jernbaneverket eier arealer langs jernbanen, som i likhet med E6 går gjennom foreslått LVO mellom Hjerkin og grensa mot Oppdal kommune i Sør-Trøndelag (oppe til høyre i dette kartutsnittet).

Bestemmelsen om vedlikehold av E6 med sideanlegg og jernbane i LVO-forskriftene omfatter også vedlikehold av eksisterende adkomstveg til hytter ved E6 i tråd med retningslinjer for vedlikehold av veger under kapittel 7.7.2.

Nødvendige tiltak på E6 og jernbane som ikke omfattes av bestemmelsen over om vedlikehold

LVO-forskrift § 3 pkt. 1.3 k)

Det er tatt inn en hjemmel i verneforskriften slik at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendige tiltak i forbindelse med E6 og jernbane som ikke omfattes av unntaksbestemmelsen for vedlikehold som beskrevet over.

Dersom det oppstår behov for større tiltak på jernbanen og / eller E6, skal det vurderes om tiltaket kan utformes på en slik måte at det samtidig legger til rette for at villreinen kan gjenoppta bruken av gammel trekkveg mellom Dovrefjell og Knutshø. Bestemmelsen kan også hjemle tillatelse til et slikt tilretteleggingstiltak for villreinen i seg selv, dersom det blir bevilget penger til et slikt prosjekt på selvstendig grunnlag.

Energi- og kraftanlegg

NP-forskrift § 3 pkt. 1.2 e) og 1.3 k); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 e) og f) og 1.3 g); BVO-forskrift § 7 pkt. 15

Nødvendig istandsetting av strømkabelen til Snøheim og Forsvarets radiolinjestasjon på Snøhetta kan gjennomføres med direkte hjemmel i verneforskriftene. Se retningslinjer for motorferdsel i den forbindelse under kapittel 7.5.2. Forvaltningsmyndigheten kan videre gi tillatelse til tiltak i forbindelse med vedlikehold/oppgradering/fornyelse av denne strømkabelen, etter søknad.

LVO-forskriftene har direkte hjemmel for å oppgradere/fornye «kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet». Annen oppgradering/fornyelse krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten etter søknad. Dette gjelder først og fremst en 22 kV-luftledning som går over Hjerkinns mot Kongsvoll.

Naturrestaurering og opprydding i tidligere Hjerkinns skytefelt, samt nødvendige tiltak for uskadeliggjøring av eventuelle gjenværende eksplosivrester som blir funnet i ettertid

NP-forskrift § 3 pkt. 1.2 f) og g); LVO-forskrift § 3 pkt. 1.2 k) og l); BVO-forskrift § 4 pkt. 7 og 8

Alle verneforskriftene gir Forsvarsbygg direkte hjemmel til å gjennomføre resterende arbeider i forbindelse med naturrestaureringen av tidligere Hjerkinns skytefelt i henhold til vedtatt prosjektplan, herunder også eksplosivrydding og nødvendige tiltak i den forbindelse. Forsvarsbygg bør imidlertid ha tett dialog med forvaltningsmyndigheten om gjennomføringen av resterende arbeider. Se også under kapittel 7.5.2 om motorferdsel.

Dersom det oppstår behov for å uskadeliggjøre eventuelle gjenværende eksplosivrester som blir funnet etter at naturrestaureringsarbeidet er gjennomført, for eksempel ved sprengning, kan dette også gjennomføres med direkte hjemmel i verneforskriftene. Det skal ved slike tilfeller gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av tiltaket og om eventuell motorferdsel i den forbindelse. Det betyr at Statens naturoppsyn (SNO) skal kontaktes på telefon i forkant. Hvis det ikke er mulig å få kontakt, skal det legges igjen en beskjed på telefonsvareren til SNO. Tiltaket kan i tilfelle foretas på vilkår om at SNO kontaktes så snart som mulig i etterkant. Dersom slike tilfeller oppstår, er det lensmannen som vil være ansvarlig for å gjennomføre nødvendige tiltak. Det vil derfor også være lensmannen som er ansvarlig for å kontakte SNO jf. disse retningslinjene. Se også under kapittel 7.5.2 om motorferdsel.

Einøvlingdammen

NP-forskrift § 3 pkt. 1.2 d) og 1.3 l)

Skal tilbakeføres

Fylkesmannen har i forbindelse med verneplanprosessen utredet muligheten for å tilbakeføre Einøvlingdammen, i samråd med Statskog som er eier. Det er av hensyn til verneverdier og foreslått vernestatus i området (NP) ønskelig å tilbakeføre dammen, noe som innebærer at den må fjernes helt.

Dersom Einøvlingdammen blir liggende, sitter Statskog med ansvaret for sikkerheten til dammen. Det innebærer at de må inn dit på tilsynsturer, og det kan innebære behov for framtidig vedlikeholdstiltak. NP-forskriften har hjemmel for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse etter søknad for vedlikeholdstiltak på dammen. Selv om sannsynligheten er svært liten, har vi også tatt høyde for at det kan oppstå behov for akutte sikringstiltak på dammen. NP-forskriften har derfor unntak fra vernebestemmelsene for gjennomføring av akutte sikringstiltak.

7.8.3 Tiltak

Framtidig tiltak på jernbane og E6 for at villreinen kan gjenoppta gamle trekkveger mellom dagens villreinområder (Snøhetta, Knutshø og Rondane) er ønskelig dersom det oppstår muligheter for dette. Verneforslaget legger til rette for at et slikt tiltak kan gjennomføres i området mellom Hjerkin og fylkesgrensa mot Sør-Trøndelag. Det er tidligere lagt til rette for det samme lenger sør, i området Hjellesettrin-Furuhaugli, der jernbanen og E6 går gjennom Fokstumyra naturreservat og Fokstugu landskapsvernområde.

7.9 Undervisning og forskning

Forskning

Tidligere Hjerkin skytefelt og tilgrensende områder er et populært område for forskning og annen datainnsamling (eks. ny automatisk værstasjon på Snøheim), både pga. at store deler av området er en del av et tilnærmet intakt høyfjellsøkosystem og at vern etter naturmangfoldloven beskytter områdene i stor grad mot påvirkning utenfra, men også at områdene hittil har vært lett tilgjengelige på grunn av Snøheimvegen og det øvrige vegnettet i tidligere Hjerkin skytefelt. Lang forskningshistorikk, blant annet lange tidsserier, gjør området verdifullt for videre forskning.

Undervisning

Det er én leirskole (Dombås fjellskole) som benytter deler av området til turer, blant annet for å se moskus og gå topptur på Snøhetta. I hvilket omfang de øvrige skolene i lokalmiljøet benytter området har vi ingen oversikt over. Undervisning med utgangspunkt i lokal natur, kultur og historie er generelt viktig og identitetsskapende for barn og unge. Det er derfor et mål at skoleverket har mulighet til å benytte seg av fjellområdene i sin undervisning.

7.9.1 Utfordringer og mål

Det er et mål at verneområdene kan brukes til forskning og undervisning så lenge behovet og nytteverdien overstiger eventuelle ulemper for verneverdiene og verneformålet.

I verneområdene er det spesielt viktig å unngå mer aktivitet i viktige funksjonsområder for villreinen, herunder de viktige trekkområdene omkring Kolla og mellom Stridåbrua og Snøheim.

Motorferdsel i forskningsøyemed vil kreve særskilt tillatelse, se kapittel 7.5 for motorferdsel for flere detaljer. Det er viktig at forskningsaktivitet ikke medfører økt press på verneverdiene. Det må være et mål for forskningen at forstyrrelse av dyrelivet generelt, motorferdsel og tekniske inngrep i

verneområdene holdes på et minimumsnivå. I denne sammenhengen er det viktig å være bevisst på hvilken signaleffekt ulike tiltak i forbindelse med forskning gir til samfunnet for øvrig. Dette innebærer at søknader om forskningsaktivitet skal vurderes på samme måte som øvrige søknader i verneområdene.

7.9.2 Retningslinjer

NP- og LVO-forskriftene § 4; BVO-forskrift § 8

Søknader om dispensasjon til vitenskapelige formål vil bli behandlet etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften jf. nml § 48, etter første alternativ som åpner for unntak dersom det «*ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig*». I vurderingen av om dispensasjon skal gis må nytten av et forskningsprosjekt vurderes opp mot hensynet til verneformålet og omfanget av inngrep eller tiltak og eventuell motorferdsel, og de ulemper forskningen ellers kan medføre.

Forskningsaktiviteter som ikke trenger å lokaliseres til et verneområde, bør imidlertid kanaliseres utenfor verneområdet. Forsknings- og undervisningsaktiviteter bør videre gjennomføres til tider / i områder der de medfører minst mulig forstyrrelse av villreinen og annet sårbart dyreliv. Dette innebærer blant annet at behandling av søknader forutsetter at søker har vurdert alternativer og begrunner hvorfor det er nødvendig å gjennomføre forskningen innenfor verneområdet.

Retningslinjer for undervisning og forskning i verneområdene (fra forvaltningsplan for de eksisterende verneområdene på Dovrefjell):

- a) De generelle vernebestemmelsene for landskap, plante- og dyreliv, ferdsel, motorferdsel og forurensing gjelder for alle former for undervisning og forskning i verneområdene. Ekskursjoner, undervisning og turer til fots i nasjonalparken omfattes av bestemmelsene om ferdsel i verneforskriftene.
- b) Undervisning og forskning som kommer i konflikt med vernebestemmelsene skal søke forvaltningsmyndigheten om særskilt tillatelse, jf. § 4 (NP, LVO) / § 8 (BVO) jf. nml § 48. Slik aktivitet skal være i regi av en utdannings- eller forskningsinstitusjon.
- c) Ved søknader om forskningsvirksomhet i verneområdene etter § 4 (NP, LVO) / § 8 (BVO) jf. nml § 48, prioriteres følgende:
  - Fagområder med spesiell betydning/relevans for forvaltningen.
  - Effektforskning på ulike aktiviteter der effektene kan ha innvirkning på verneformålet.
  - Forskning på tilretteleggingstiltak som reduserer skadevirkninger av ulike aktiviteter.
  - Prosjekter som er del av nasjonale eller internasjonale forsknings- eller overvåkingsprosjekter.
  - Igangværende prosjekter.
  - Prosjekter som innebærer samarbeid med fjelloppsynet.
- d) Undervisning og forskning som kan gjennomføres med tilnærmet samme verdi utenfor verneområdene, skal kanaliseres dit.

7.9.3 Tiltak

...

8 Forvaltningsmessige oppgaver og tiltak

8.1 Forvaltning og saksbehandlingsrutiner

Forvaltningsmyndighet

For områdene som nå foreslås vernet går Fylkesmannen inn for at forvaltningsmyndigheten legges til det eksisterende Dovrefjell nasjonalparkstyre. Styret består av representanter fra berørte fylkeskommuner og kommuner (bl.a. Lesja og Dovre), til sammen 12 medlemmer. Styret har nedsatt et mindre arbeidsutvalg med representanter fra styret som fatter avgjørelse i noen saker. Dovrefjell nasjonalparkstyre har også delegert myndighet til de to nasjonalparkforvalterne til å treffe vedtak for noen type saker. I tillegg til behandling av søknader om dispensasjon er styrets oppgaver knyttet til forvaltningsplanarbeid, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel, grensemerking, oppfølging av brudd på naturmangfoldloven/verneforskriftene og rapportering. Forvaltning av verneområder krever samhandling mellom mange aktører. Styret har derfor oppnevnt et «rådgivende utvalg» for å legge til rette for slik dialog. Dette utvalget er sammensatt av ulike interessene i området, bl.a. offentlige organ med aktivitet eller interesse i verneområdene (som villreinnemnd/-utvalg og fjellstyre), grunneiere og andre rettighetshavere, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Generelle retningslinjer for all saksbehandling som omhandler de foreslåtte verneområdene:

1. Alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften sendes til forvaltningsmyndigheten for verneområdene (forventet å bli nasjonalparkstyre).
2. Vernebestemmelsene vil gjelde parallelt med annet lovverk, og søknader vil ofte måtte behandles etter flere lovverk. Dersom det er motstrid mellom flere regelverk vil det strengeste lovverket gå foran annet lovverk. Søknader behandles derfor som hovedregel først etter verneforskriften. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk.
3. Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under de enkelte brukerinteresser. Det er viktig at det i all saksbehandling blir gjort en samlet vurdering i forhold til tiltakets virkning på verneverdiene og forholdet til øvrige brukerinteresser.
4. Forvaltningsmyndigheten kan fastsette vilkår for dispensasjon. Ved brudd på vilkår i en tillatelse skal forvaltningsmyndigheten vurdere om saken skal behandles på nytt med tanke på at vedtaket skal omgjøres. Ved grovere brudd bør tiltaket gjøres om slik at tillatsen inndras. Brudd på vilkår kan tillegges vekt ved behandling av nye søknader.
5. Statens naturoppsyn og forvaltningsmyndigheten er ansvarlig for vurdering og anmeldelse ved brudd på vilkår og verneforskrift.
6. Alle enkeltvedtak legges fortløpende ut på det offentlige miljøvedtaksregisteret, www.miljovedtaksregisteret.no. Kopi skal sendes til Fylkesmannen.
7. Miljødirektoratet er klageinstans for alle saker etter verneforskriften. Klage på vedtak sendes Miljødirektoratet via forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten vurderer om det fremkommer nye saksopplysninger som tilsier at vedtaket kan omgjøres. Dersom forvaltningsmyndigheten opprettholder sitt vedtak skal klagen oversendes Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.
8. Forvaltningsmyndigheten vil sende foreløpig svar dersom en sak ikke kan behandles innen en måned etter den ble mottatt, jfr. forvaltningsloven § 11.

Virksomhet utenfor verneområdet

Vernebestemmelsene regulerer bare tiltak innenfor vernegrensene, ikke tiltak utenfor, selv om de påvirker verneverdiene. I slike tilfeller gjelder naturmangfoldloven § 49 om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde. I § 49 fastsettes det at dersom virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, så skal

hensynet til verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. Naturmangfoldloven § 49 retter seg ikke mot forvaltningsmyndigheten for verneområdet, men den myndighet som forvalter det regelverket det søkes om tillatelse etter. I Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) om naturmangfoldloven nevnes forurensing, endring av vannstand og drenering som eksempel på tiltak som kan ha negativ virkning på verneverdiene.

For virksomhet utenfor verneområdene som ikke krever tillatelse, vil det være en aktsomhetsplikt for den enkelte, jfr. naturmangfoldloven § 6. Det innebærer at enhver plikter å opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet.

Oppfølging av ulovligheter – håndheving og sanksjoner

For å ivareta formålet med opprettelsen av verneområdene er det viktig at lovverket følges opp og at overtredelser av lovverket blir sanksjonert gjennom ileggelse av straff eller forvaltningsmessige sanksjoner. SNO vil reagere der lovbrudd påtreffes. Oppsynet rapporterer til forvaltningsmyndigheten.

For å ivareta lovens formål har naturmangfoldloven i kap. IX bestemmelser om håndheving og sanksjoner. Nasjonalparkstyret er delegert myndighet etter naturmangfoldloven kap. IX § 69-73 om:

- Retting og avbøtende tiltak.
- Uforutsette miljøkonsekvenser av lovlig virksomhet.
- Direkte gjennomføring og bruk av andres eiendom.
- Tvangsmulkt.

Miljødirektoratet har myndighet til å gi pålegg om *miljøerstatning*, jfr. naturmangfoldloven § 74. Strafferammen for overtredelser av naturmangfoldloven, er bot eller fengsel inntil ett år eller tre år ved grove overtredelser.

8.2 Oppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) er en del av Miljødirektoratet og er miljøforvaltningens operative feltorgan. SNO løser deler av sine oppgaver gjennom tjenestekjøp fra andre, bl.a. fjellstyrer. SNO vil ha hovedansvaret for oppsynet i de forslåtte verneområdene. Oppsynsoppgaven er todelt og retter seg både mot tilsyn og overvåking av naturtilstanden og tilsyn med menneskers atferd i naturen i forhold til gjeldende regelverk. I tillegg til rene kontrolloppgaver er også veiledning og informasjon om regelverket og bruken av verneområdene en del av naturoppsynets virksomhet. Samtidig utfører SNO registrering, overvåking, tiltak (som tilrettelegging) og skjøtsel på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten.

8.3 Informasjon

Forvaltningsmyndigheten for verneområder har det overordna ansvaret for å utarbeide og formidle informasjon om verneområdene. Det skal være et samarbeid med flere aktører om informasjon, som styret, Miljødirektoratet, SNO og eventuelle nasjonalparksentra.

Det er viktig med god formidling om verneområder. Informasjon er, sammen med fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc., tiltak for å balansere hensynet mellom verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et område slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.

I DN-Håndbok nr. 17 Områdevern og forvaltning står det bl.a. følgende om informasjonsarbeid:

«Informasjonsarbeid er en svært viktig oppgave knyttet til forvaltning av verneområdene. Det gjelder spesielt i forhold til bevisstgjøring og forebyggende arbeid. Målet er å informere om verneområdene, formidle kunnskap om verneverdiene og opplyse om tillatt bruk av områdene, både for folk flest, berørte grunneiere og rettighetshavere og besøkende. Kommersielle aktører og friluftslivs- og idrettsorganisasjoner er viktige målgrupper i områder med mye ferdsel. Informasjon som bygger på lokal kunnskap og brukstradisjoner kan bidra til lokal interesse for natur- og kulturkvalitetene som ligger til grunn for vernet. Slik kan informasjon være med å dempe eventuelle konflikter, en kan øke forståelsen for vern og verneområdeforvaltning, samt engasjere for ivaretagelse av natur generelt. Informasjon om naturfaglige og kulturhistoriske verneverdier, sårbare områder osv. kan dessuten være med å øke kvaliteten på oppholdet for dem som besøker områdene».

Det er utviklet en merkestrategi for Norges nasjonalparker. Strategien legger føringer for hvordan man skal bygge opp kommunikasjonen på dette feltet. Andre vernekategorier, besøkssentre, nasjonalparklandsbyer og -kommuner er også aktører under merket.

Informasjon er et sentralt tema i forvaltningsplaner. I det videre arbeidet med forvaltningsplan for verneområdene på Dovrefjell er det viktig at det samlede behovet for informasjon blir vurdert i sammenheng, jf. det innledende avsnittet her. Etablering av informasjon, som tavler og brosjyrer, skal følge den nasjonale merkestrategien. Ønskede informasjonstiltak skal settes opp i en flerårig tiltaksplan tilknyttet forvaltningsplanen. Midler til informasjon og andre tiltak i verneområdene tildeles årlig fra Miljødirektoratet til forvaltningsmyndigheten, dvs. til nasjonalparkstyret her.

Informasjonssentra i tilknytning til Dovrefjellområdet

Stiftelsen i Nasjonalparker har fungert som et nasjonalparksenter for Dovre/Rondane og Dovrefjell-Sunndalsfjella, som en overbygning for desentraliserte informasjonssentra. Stiftelsen ble lagt ned i 2016. Noen av sentrene er avviklet, blant annet på Dombås. Senteret i Folldal drives videre i annen regi.

Norsk Villreinsenter Nord har bygd opp «Besøkssenter villrein» på Hjerkin med flere utendørs attraksjoner, herunder Viewpoint Snøhetta og fangstminneparken hvor de viser folk hvordan fangst og ferdsel på Dovrefjell foregikk i tidligere tider. Villreinsenteret er en naturlig samarbeidspart for videreutvikling av informasjon om verneområdene på Hjerkin.

8.4 Overvåking og kartleggingsbehov

Få år etter gjenåpning av Snøheim og innføring av skyttelbuss. Stor økning i ferdsel mellom Snøheim og Snøhetta, men foreløpig liten endring mot Åmotsdalshytta og Reinheim (se beskrivelse i utkast til rapport med anbefaling for Snøheimvegen fra NINA). Dette vil imidlertid kunne endre seg over tid. Derfor fortsatt behov for overvåking av ferdsel og villreinsens arealbruk i noen år framover, men forvaltningen må samtidig legge opp til at det ikke vil være mulig å benytte GPS-teknologi for å overvåke og ha kontroll med villreinsens arealbruk i mer enn i en begrenset tidsperiode framover.

8.5 Forslag til tiltak og skjøtsel

...

9 Referanser

Gundersen, V. m.fl. (2016). Kunnskapsgrunnlag om ulike scenarier for Snøheimvegen. NINA-rapport 1313.

Meld. St. 18 (2015-2016) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet. Klima- og miljødepartementet.

Naturmangfoldloven, www.lovdata.no.

Strand, O. m.fl. (2013). Horisont Snøhetta. NINA Temahefte 51.

